לציונות–לסוציאליזם–לאחוַת עמים

על המשמר

יום ב', ג' באייר תשמ"ו, 12 במאי 1986 / שנה מ"ג מס' 13035 / המחיר 73 אגורות כולל מע"מ

אחת אחר חצות

מחפורות חדשות לטנקים סוריים בלבנון

רשת אן.בי.סי מסרה הלילה, כי ישראל ביקשה מארה"ב לבדוק אם נעשו מחפורות חדשות לטנקים סוריים בלבנון. לדברי הרשת השיבה ארה"ב, כי אכן הוקמו מחפורות כאלה. אך אין בהן משום שינוי ממשי במצב — נמסר במהדורות אחרי־חצות בשידורי „קול ישראל".

יפת התפטר מבנק לאומי הורביץ מונה ליו"ר החדש

ארנסט יפת

אלי הורביץ

ארנסט יפת: אני עצוב שגמרתי בצורה כזאת ● אלי הורביץ: אני מקבל התפקיד בהרגשה קשה ● איינהורן מונה למנהל כללי בפועל

מאת איל שגב, כתב „על המשמר"

ארנסט יפת, יו"ר מועצת המנהלים והמנהל הכללי הראשי של בנק לאומי הודיע אמש לדירקטוריון הבנק על התפטרותו מתפקידיו. את יפת יחליף מהיום בתפקיד היו"ר אלי הורביץ, המשמש כיום כנשיא התאחדות התעשיינים ומנכ"ל „טבע".

המנהל הכללי של הבנק מרדכי איינהורן מונה למנהל כללי ראשי של הבנק והוא ינהל בפועל את בנק לאומי כאשר תפקידו של הורביץ יהיה יו"ר לא פעיל.

ישיבת הדירקטוריון שהיתה ארוכה (היא החלה ב־8.30 בערב ונסתיימה סמוך ל־11) החליטה גם למנות ועדה מיוחדת שתלמד את

(המשך בעמוד 2)

התחזית הדמוגרפית לשנת אלפיים

4.1 מיליון יהודים ו־3.1 מיליון לא יהודים בישראל ובגדה

בדיון על המגמות הדמוגרפיות שקיימה אתמול הממשלה נמסר עוד כי מספר היהודים בעולם הולך ופוחת והסיכוי לעלייה מצטמצם ● פרס: חשוב שלכל משפחה בישראל יהיו 4 ילדים לפחות

מאת דליה שחורי, הכתבת המדינית של „על המשמר"

הריבוי הטבעי בישראל ובגדה המערבית בשנים 1980 עד 1983 היה 44 אחוז יהודים לעומת 56 אחוז לאי־יהודים. הגידול בנפש הוא 50,000 יהודים ו־60,000 לאי־יהודים מדי שנה, לאחר הסתתת התמותה. התחזית לשנת אלפיים היא 4.1 מיליון

(המשך בעמוד 2)

על היום: דו"ח המבקר ● עמודים 5—8

הערב בשמונה ייפתח יום הזכרון לחללי מערכות ישראל ● עמוד 16

נפתח משפטם של בכירים בפת"ח ● עמוד 4

מדען סובייטי: היתה סכנת שואה — והיא חלפה עתה ● עמוד 14

3 דיפלומטים בריטיים גורשו מדמשק / מחבל מתוניס נעצר בנאנסי ● עמוד 3

העובדים התבצרו בבניין מד"א בת"א ● עמוד 16

כתב אישום על הונאה ומירמה הוגש נגד בלס ● עמוד 16

פרס: קראתי הצהרות רבין בארה"ב ואי־אפשר לייחס להן כוונות מלחמה

וייצמן: העיתונות בארץ „חיממה" הנושא בכותרות ● שר־הבטחון בשובו אתמול: אין קשר בין רצוננו להילחם בטרור שמעודדת סוריה לבין סכנת מלחמה עמה

מאת דליה שחורי, הכתבת המדינית של „על המשמר"

ראש הממשלה, שמעון פרס, שב והשמיע אתמול, בישיבת הממשלה, הודעה מרגיעה בקשר לפרסומים על אפשרות של עימות צבאי בין ישראל לסוריה. פרס אמר, כי ישראל תעשה כל אשר תוכל כדי למנוע מלחמה עם סוריה, אך על העולם לעשות את כל הדרוש כדי להפסיק את הטירור הבין־לאומי ואת מעורבותה של סוריה בטירור זה.

„איני רואה שום טעם בדיבורי המלחמה", אמר ראש הממשלה. „עדיף לאחוז באמצעים כלכליים ודיפלומטיים נגד הטירור, לפני תרועות המלחמה."

פרס התייחס לפרסומים, שלפיהם היו דברי רבין בארה"ב העילה לידיעות בתקשורת האמריקנית על סכנת עימות עם סוריה. „קראתי את הצהרות שר הבטחון בארה"ב ואי־אפשר לייחס להן שום כוונות מלחמה. רבין רק אמר, שאילו היה קורה משהו למטוס „אל־על" שהמריא מלונדון, היתה ישראל חייבת להגיב," אמר ראש הממשלה.

וייצמן: העיתונות

פרס הביע קורת־רוח מתגובות ארה"ב ומהתנהגות בריטניה כלפי סוריה.

(המשך בעמוד 2)

אלפי ליקויים בתחומים שונים בדו"ח ה־36 שהוגש אתמול

מבקר המדינה: עם תופעות כאלה לא נוכל לראות עצמנו מדינת חוק

מזהיר מכוונת הכנסת להצר פעולת הביקורת בתיקון לחוק המבקר שהוגש לאחרונה

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים וכתב עתים

מבקר המדינה עו"ד יצחק טוניק הביע דאגה לדמוקרטיה בישראל, נוכח תופעות מסויימות בחיי המדינה, ובהן הנסיון להצר את פעולות ביקורת המדינה באמצעות הצעה לתיקון חוק מבקר המדינה הקיים. (סיקור מלא של הדו"ח ראה בעמודים 5־8). „עם תופעות כאלה לא נוכל לראות את עצמנו כמדינת חוק" — אמר מבקר המדינה. הוא סקר את ממצאי דו"ח ביקורת המדינה מס' 36, במסיבת עתונאים שהתקיימה אתמול בירושלים לרגל הנחתו על שלחן הכנסת.

בתשובה לשאלה על עמדתו לגבי מסקנות ועדת בייסקי בייחוד בעניין התפטרותם של ראשי הבנקים, אמר טוניק: „צריך לבצע את המסקנות האישיות של הוועדה". הוא הביע את אמונתו, כי מסקנות אלו אכן תבוצענה.

נגד החלשת הביקורת

טוניק התריע נגד הכוונה הטמונה בהצעת תיקון לחוק מבקר המדינה המונחת על שולחן הכנסת, אשר לדעתו יש בה כדי להצר את תחומי פעולות ביקורת המדינה ובכך לגרום גם לצמצום היקף הממצאים בדו"ח המבקר. זאת בניגוד גמור לעקרון הדמוקרטי שהינחה את ה„מייסדים" של מדינת ישראל, שהם עצמם, באמצעות שר־האוצר הראשון אליעזר קפלן, הציעו וביקשו את הקמתו של „מוסד לביקורת, כמכשיר פרלמנטרי לפיקוח על ניהול משק המדינה". המבקר הטעים כי גישה זו היתה מונחת ביסודה של ביקורת המדינה במשך 36 שנות פעולתה. „אם לא יהיה דו"ח ביקורת — לא תדע הכנסת מה ועל במדינה".

אמר עו"ד טוניק, בהסבירו כי יש בהצעת החוק גם פגיעה במעמדו הקונסטיטוציוני העצמאי של מבקר המדינה. „אני מתריע מפני פגיעה

(המשך בעמוד 2)

עו"ד טוניק ודו"ח המבקר. (צילום: הררי)

שינים לביקורת

לאחר 36 שנות ביקורת, כאילו לא קרה דבר ודו"חות מבקר המדינה ממשיכים להצביע על אלפי ליקויים במינהל הממשלתי. מאחורי המונח „ליקויים" מסתתרים רשלנות, חריגות מתקציב, פגיעה בטוהר המידות, עבירות על נוהל תקין ושימוש בכספי המדינה ללא סמכות חוקית, והעברתם לידיים פרטיות ובזבוז משאבים.

פתגם ידוע אומר כי „הדג מסריח מהראש", וממצאי מבקר המדינה מאשרים פתגם זה. חלק ניכר של הממצאים מתייחס לעבריינות של שרי הממשלה ובראשם שר־האוצר (לשעבר). כאשר שר־האוצר מרשה לעצמו להעביר 1.5 מיליון ש"ח למשרד פרסום ללא אישור תקציבי, או להעביר 800 אלף דולר לישיבה כמענק, למרות שהאישור ניתן לו למתן הלוואה צמודה, הרי המדובר בשימוש בלתי־חוקי בכספי המדינה.

הדו"ח חושף גם העברה בלתי־חוקית של רכוש המדינה להתנחלויות ואי־גביית מס הכנסה מחברות ישראליות הפועלות בשטחים.

מממצאי הדו"ח עולה, כי שרים עוקפים באופן שיטתי את החלטות הממשלה, מצטיינת בכך מערכת הבטחון שמפגינה כי היא מעל לכל פיקוח אזרחי או תקציבי. לכן אין להתפלא כי גם מועצת קריית־ארבע מרשה לעצמה להשתמש בכספי ציבור לצרכים פוליטיים. מימצאים נוספים של המבקר מצביעים על הפליה לטובה של שכבות מועדפות, כגון העדר טיפול במיסוי ביטוח לאומי או אי־גביית תמלוגים מיצואני נשק. ניתן רק להצטרף לדאגתו העמוקה של מבקר המדינה מכוונת הממשלה לבצר את תפקידי המבקר ולצמצם את סמכויותיו. אם כי אין גם לשחרר את ביקורת המדינה מהאחריות לחוסר היעילות של הביקורת, על האנונימיות שבה ועל שאינה מלווה בהמלצות להסקת מסקנות אישיות, ואינה מצביעה על האחריות המיניסטריאלית של השרים הנוגעים בדבר. ככל הנראה גם ביקורת כזו, בשפה עדינה ורכה, מפריעה לשנתם של שרי הממשלה ומוסדות השלטון, המבקשים להחליש את מוסד המבקר; לכן מתבקשת לא רק שמירה על סמכויות המבקר, שהוא מכשיר חשוב לקיום הדמוקרטיה ומינהל תקין בישראל, אלא גם הקניית שיניים וסמכויות למוסדות הביקורת, כולל מוסדות הכנסת, על מנת שהדו"חות השנתיים על ממצאיהם החמורים לא יישארו כאות מתה על הנייר.

„משרד־הבריאות אינו יכול לחייב אותנו לאכול"

עובדי מד"א שבתו רעב 36 שעות בגלל שחיקת שכרם

מספר נהגי אמבולנס וחובשים התעלפו ואושפזו ● נציגי העובדים ייפגשו היום עם הנהלת מד"א ונציגי ההסתדרות

מאת ניצה רימון ויוסף שמי, כתבי „על המשמר" וסוכנות עתי"ם

עובדי סניפי מד"א במקומות שונים בארץ פתחו ביום שישי בשביתת רעב בת 36 שעות במחאה על שחיקת שכרם.

השביתה, שנפתחה בכפר־סבא ובהרצליה התפשטה בהדרגה על פני הארץ כולה.

אתמול אחה"צ התעלפו מספר נהגים באיזור השרון וחלקם אושפז בבתי־חולים. נהג אמבולנס בתחנת מד"א בכפר־סבא התעלף ואושפז בביה"ח „מאיר". בתחנת מד"א בנתניה התמוטט חובש של ניידת נט"ן ואושפז. גם חובש של ניידת טיפול נמרץ מתחנת מד"א בהרצליה התעלף והועבר לביה"ח.

כן היו מקרי התעלפויות בתל־אביב ובבאר־שבע.

יו"ר הוועד הארצי, אלי בן־קסוס, אמר, כי הוחלט לנקוט צעד זה של שביתת רעב לאחר שבמהלך שביתות קודמות הוציא משרד־הבריאות צווי חירום לעובדים וחייבם לשוב לעבודה סדירה. „משרד הבריאות אינו יכול לחייב אותנו לאכול, ולכן החלטנו הפעם לנקוט צעד זה" — אמר בן קסוס. הוא טען, שמזה שנתיים מנהל ועד העובדים מגעים עם הנהלת מד"א ונציגי ההסתדרות. אולם לא חלה כל התקדמות בנושאי תביעות העובדים.

בן־קסוס אמר, כי עובד חדש מקבל 2 ש"ח לשעת עבודה ואחרי 15 שנות עבודה — 3 ש"ח לשעה.

מהנהלת מד"א נמסר, שההנהלה מודעת לשחיקת שכר העובדים והיא אף התריעה בעבר בפני משרד הבריאות על תופעה גוברת של עזיבת עובדים בשל השכר הנמוך. אולם הנהלת מד"א מנועה מלשלם תוספת שכר לעובדים או פתיחת הסכמי עבודה ללא אישור משרד האוצר, כל עוד לא הסתיים המו"מ בין הממשלה להסתדרות.

מנכ"ל מד"א, עמיצור כספי, זימן להיום פגישה של הוועד הפועל של מד"א, ועד העובדים הארצי ונציגי ההסתדרות, לדיון במצב שנוצר עקב שביתת הרעב שהכריזו העובדים בגלל שחיקת שכרם.

יו"ר הוועד הארצי הזהיר, שאם גם הפעם לא יבואו ההנהלה ומשרד הבריאות לקראת העובדים — הם יחריפו את מאבקם.

מנהל המכון לחקר הטיפוח: איפה שר־החינוך?

מאת יצחק שור, כתבנו לענייני חינוך

„משרד החינוך איננו קיים. משרד החינוך איננו מגיב על סידרת מחקרים של ד"ר סו"ל קהאן בדבר הגדרת טעון־הטיפוח, לצורך חלוקה צודקת של המשאבים לרובד השליש של התלמידים?" — אמר מנהל המכון לחקר הטיפוח בחינוך באוניברסיטה העברית, פרופ' חיים אדלר, בריון שנערך בירושלים.

ד"ר קהאן טען בסידרת מחקרים, כי לפי משרד החינוך, היו בישראל, ב־1972 44 אחוזים טעוני טיפוח מכלל תלמידי בית־הספר היסודי, ב־1984 ירד שיעורם ל־21, ובעוד חמש שנים הם ייעלמו כליל. אך המדד הישן מגדיר טעון־טיפוח לפי השכלת האב (8 שנים ומטה), גודל המשפחה (4 ילדים ומעלה) וארץ מוצא האב (אסיה — אפריקה), וסיווג זה לא היה נכון מעולם, משום שסגנון החיים והשכלה של רבים מיוצאי המזרח דומים לסגנון החיים ולהשכלת יוצאי המערב. עתה אכן המוצא איננו רלוונטי משום שרוב התלמידים הם בנים לאבות ילידי הארץ.

פרופ' אדלר לא הציע לוותר על הקטגוריה הנוכחית של טעוני הטיפוח, גם אם אבד עליה הכלח, משום שהדבר יגרום לבריחת תקציבים מפרוייקט שיקום השכונות וממטלי־הטיפוח. לדבריו, גודל משפחה מזרחית זוחל במעט לגודל משפחה מערבית, מספר שנות ההשכלה גדל, ויתכן שצריך לערוך מבחני הישגים אישיים. הוא הביע את נכונותו ואת נכונות המכון לחקר הטיפוח לסייע למשרד החינוך להגדיר מחדש את טעוני־הטיפוח, כדי שיהיה אפשר לחלק את המשאבים המיוחדים לחלשים בדרך נכונה. הוא סיפר, כי העלה את הדרישה הזאת באוזני שר החינוך לפני כמה שבועות, אך מאום לא קרה.

המדען הראשי של משרד החינוך, פרופ' יוסף באשי, ליגלג על מדד־הטיפוח הקיים, והוא אמר, שכאשר נולד במשפחה של יוצאי המזרח ילד רביעי, נהפכים שלושת קודמיו לטעוני־טיפוח לפי ההגדרה הנוכחית.

150 דונם חיטה של קיבוץ נצרים „הוצתו בידי לאומנים"

בנצרים טוענים: נמצאו הוכחות להצתה ויש קשר בין השריפה לבין העובדה שהדבר אירע לאחר דרשת יום השישי במסגדים

מאת רפאל גאון ועמירם כהן, כתבי „על המשמר"

מתוך שדה של 600 דונם חיטה של קיבוץ נצרים, נשרפו 150 דונם בצהרי יום ו' בכל הנראה כתוצאה מהצתה. בקטע אחר של השדה השרוף נמצאו שרידים חרוכים של צמיג וסמרטוט, ואילו בקצהו האחר שגם שם היה ניסיון הצתה, לדברי אנשי נצרים והאש נכבתה מאליה. נמצא שם צמיג עטוף בסמרטוט הטבול בדלק. אחת ההערכות, היא שההצתה נעשתה בגמר הדרשה השבועית במסגד בעזה — וכי יש קשר בין שני האירועים.

קיבוץ נצרים היה לאחרונה בחדשות, כאשר ניסים זווילי ראש החטיבה להתיישבות של הסוכנות היהודית הציע להעביר קיבוץ זה השוכן בודד בלבה של הרצועה אל תוך תחומי הקו הירוק באיזור של קיבוצים המשתייכים אף הם לפועל המזרחי ולהביא למקום פליטי מחנה קנדה. הצעה זו זכתה ל„קבלת פנים סוערת" של מתישבי הרצועה וגורמים פוליטיים לאומניים. השדה של נצרים עמד להיקצר בעוד שבוע, וכבר הוזמנו הקומביינים. את הנזקים תכסה קרן הארנונה אם יוכרר, כי ההצתה בוצעה על רקע חבלני.

ההצתה — בעקבות המדיניות

לדברי ראש המועצה האיזורית חוף עזה, ראובן רוזנבלט, ההצתה היא תולדה של מדיניות והצהרות של רוה"מ פרס ואנשי המערך, כשל העדיפות הנמוכה להתישבות ברצועה, והן כשל המגמה להעניק מינהל עצמי לתושבים. הצעתו של זווילי היא חלק מן המכלול הזה. „הערבים יודעים לקרוא היטב את המפה הפוליטית ואת מגמת ההצהרות — והם פגעו בשדות של אחד הישובים, דבר שנמנעו מלעשותו עד כה", אמר רוזנבלט.

יכבדו החלטות

חברי קיבוץ נצרים שברצועת עזה אמרו לכתב על המשמר שיכבדו כל החלטת ממשלה שתפול על עתיד ישובם, אולם הדגישו כי יעשו כל הניתן במסגרת החוק כדי שקיבוצם ישאר במקומו הנוכחי. „באנו לכאן, הם אמרו כדי לשבת כאן ואין בכוונתינו לזוז לכל מקום אחר". חברי נצרים טענו שאת הידיעה על הכוונה לפנותם שמעו בטלוויזיה ולא היה להם כל מידע מוקדם בנושא, ואיש לא טרח לדון עמם.

מצברי
HAGEN-
תעמל מזרע
חיים למלגזות

תעמל־מזרע
מזרע 19312
טל. עבודה 065-99199

הסגל האקדמי יחליט בסוף השבוע על נקיטת צעדים

בגלל שחיקת שכרו ב־24 אחוז

מאת יצחק שור, כתבנו לענייני חינוך

נציגי הסגל האקדמי במוסדות להשכלה גבוהה ידונו ליום ה' הקרוב את החלטתם אם ובאלה צעדים לנקוט כדי לאלץ את המעסיקים לקיים הסכם חתום בדבר תשלום עבור השחיקה בשכרם בשנתיים האחרונות ב־24 אחוזים. כך מסר אמש לכתבנו פרופ' גדליהו שלף, יו"ר ועדת התיאום של הסגל במוסדות להשכלה גבוהה.

כזכור, דחה הסגל האקדמי את ישיבתו המכרעת בנושא זה בשבוע, לפי בקשת שר־האוצר החדש, מ. ניסים, אשר ביקש ללמוד את הנושא.

לשאלת כתבנו בנושא זה אמר פרופ' שלף, שלסגל אין כל הסכם עם האוצר אלא עם המעסיק, שהוא ועד ראשי האוניברסיטאות (ור"ה). עתה טוען המעסיק, שהאוצר לא הורים בספים.

לפני הסגל עומדות 4 אפשרויות:

א) המעסיק יקיים את ההסכם ולא יהיו עיצומים. ב) המעסיק לא יקיים את ההסכם ויהיו עיצומים החל מיום א' ה' א 18.5/5/5.18 ג') המעסיק לא יקיים את ההסכם והסגל יפנה לבית־דין לעבודה. ד) תמצא דרך לתשלום חלופי, לא כדרך של שכר ישיר, אולי גם תמורת ויתור מסויים של הסגל, כשנתיים האחרונות ויתר הסגל על שישה אחוזים משכרו, בהתחשב במצב המשק.

הסגל האקדמי תובע עתה מן המעסיק להקים מנגנון קבע אשר יבדוק את שחיקת השכר היחסי של הסגל ביחס לאקדמאים בשירות הציבורי.

פרופ' שלף אמר לכתבנו, כי איש אינו חולק על כך ששכר הסגל נשחק ב־24 אחוזים במשך שנתיים ביחס לאקדמאים בשירות הציבורי.

מפלגת הפועלים המאוחדת – המרכז
ישיבת מרכז המפלגה
תתקיים ביום רביעי 21.5.86 בשעה 16.00 באולם „אוהל שם" בתל־אביב.
על הסדר:
דיון מדיני
חברים מתבקשים לדייק

נכשל נסיון להחזיר ספר קוראן למשפחת אל־חוסייני

מאת א. שילוני, כתבנו בבת־ים

ספר הקוראן האישי של עבד־אל־קאדר אל־חוסייני, מפקד הכוחות הערביים בירושלים ובסביבותיה במלחמת תש"ח, שנמצא בכליו בעת שנהרג על הקסטל באפריל 1948, נמצא עד היום בידי לוחם הקסטל, איש חטיבת הראל, אלוף פיקוד המרכז (מיל') עוזי נרקיס.

ניסיונו של נרקיס להחזיר את הספר הקדוש, בתנאים מסויימים, למשפחתו של המפקד הערבי, עלו בתוהו.

עוזי נרקיס, שדיבר אתמול במוזיאון ע"ש ריבק בבת־ים, לציון יום העצמאות ה־38, סיפר על קרבות הקסטל ועל מציאת גופתו של עבד אל־קאדר אל־חוסייני, שהיה בן אחותו של חאג' אמין אל־חוסייני, המופתי העליון של מוסלמי א"י בימי המנדט. עבד־אל־קאדר ניקבר על הר־הבית, כשאלפי ערבים הולכים אחרי ארונו.

נרקיס סיפר, שבעת כיבוש הר־הבית במלחמת ששת הימים, ניפגש פעם נוספת עם עבד־אל־קאדר, הפעם עם קברו, שעל הר־הבית.

עם חתימת הסכמי קמפ־דייוויד, חפץ נרקיס להחזיר את ספר הקוראן לידי אלמנתו של עבד־אל־קאדר, המתגוררת במצרים. עיתונאי חוץ מסויים היה אמור לתווך בינו לבין האלמנה, אולם זו טרקה את אפרכסת הטלפון כשאותו עיתונאי הודיע לה במה מדובר.

נרקיס עשה ניסיון נוסף, והפעם למסור את הספר לידי בנו של עבד־אל־קאדר, המתגורר בחברון. זה היה מוכן לקבל את הספר, אולם ללא טקס מסויים — תנאי שנרקיס לא היה מוכן לקבלו.

כץ־עוז: עוד לא היתה כחומרת המים הנוכחית

מאת יוסף גלילי, כתב „על המשמר"

„במשך עשר השנים האחרונות, לקחנו „אוברדראפט" מבנק המים הלאומי בכמות של כמיליארד קוב, ועתה הוחלט לקצץ ב־10 אחוזים, שהם 200 מיליון קוב מים, מתוך אספקה של כ־2 מיליארד קוב" — אמר סגן שר החקלאות, ח"כ אברהם כץ־עוז, בכנס חירום בנושא המים, שנערך בסוף השבוע בכפר־סבא.

להדגמת חומרת המצב, שטרם היתה כמותה, ציין כץ־עוז, כי יש כבר מקרים שבהם הומלחו המים (משק אורים), וכן קיבוץ אפק, שמקורותיו זוהמו.

אשר למדיניות בעתיד, רשויות המים במדינה רואים ערוץ אחד למי־שתיה על־ידי התפלת מיים, וערוץ שני — ניצול מי הקולחים, שיבטיחו כמות קבועה לחקלאות עד סוף המאה הנוכחית. המים הללו ישחררו מים נוספים לחקלאות ולהתיישבות.

„עמל" דורשת הגדלת התמיכה בחינוך המקצועי

מאת יצחק שור, כתבנו לענייני חינוך

הנהלת רשת „עמל", המעניקה חינוך מקצועי במסגרת הסתדרותית, פנתה באחרונה לשר העבודה והרווחה, משה קצב, בתביעה, שיגדיל את תמיכת משרדו לבתי־ספר לחניכים, לבתי־ספר תעשייתיים ולקבוצות עבודה.

הנהלת הרשת טוענת, כי הממשלה משתתפת בכיסוי 70־75 אחוזים בלבד מן ההוצאה הריאלית של החינוך המקצועי, ובכך היא מטילה על רשתות החינוך המקצועי מעמסה כבדה של 25־30 אחוזים מן ההוצאות.

כתבנו מסביר, כי רוב התלמידים לומדים במסגרות הנתונות לפיקוח משרד החינוך, ואילו נערים עובדים או עובדים ולומדים נתונים לפיקוח משרד העבודה והרווחה. משרד העבודה מצטיין ביחסו החיובי לחינוך המקצועי של הנערים העובדים, והוא מקיים מסגרות קטנות הרבה יותר מאשר משרד החינוך.

רשת „עמל" תובעת מן הממשלה, כי תשתתף ברכישת ציוד בהיקף המתחייב מצורכי הטכנולוגיה המודרנית, ותסייע לפעולות העשרה חינוכית ותרבותית של הנערים. חבר הוועדה המרכזית של ההסתדרות ויו"ר רשת „עמל", אורי אגמי, מסרו באחרונה, כי במסגרת של שבע רשתות הסתדרותיות, לומדים עתה 60 אלף בני נוער ומבוגרים. הרשתות הן: עמל, נעמת, מישלב, המכללה למינהל, אתגר, בתי־ספר של הנוער העובד ושל משען.

מזכיר מ.פ. טבריה שכר בלשים לגילוי מדליפים

מאת כתבנו בעמק

מזכיר מועצת פועלי טבריה, יוסי כהן, שכר לאחרונה משרד חקירות פרטי, שיגלה מי הדליף לעתון המקומי „קול העמק והגליל" את פרשת העלמם של 4,000 דולר שקיבלו מועצת הפועלים וקונצרן כור בשביל קבוצת הכדורגל של הפועל טבריה.

המקומון פירסם לפני זמן מה, כי מקורות בקבוצת הכדורגל המקומית עובדים על המועצה וטוענים, שב־4,000 דולר, שהיו אמורים להתקבל לשם תשלום משכורות לשחקנים, נרכשה מכונית חדשה למזכיר המועצה. טענה זו לא הוכחשה ע"י המזכיר, והשבוע הודיעו מספר עובדים במועצת הפועלים, כי הוזמנו לחקירה במשרד החקירות וכמכונת־אמת כדי לבדוק מי הדליף את הידיעה.

בתגובה, אישר מזכיר מועצת הפועלים, כי שכר בלשים לבדוק את הפרשה, כי הוא חייב לדעת מי הם עובדיו, לדברי כהן, במשרדו חומר רגיש ומסווג והוא חייב לדעת מי המדליף, כדי למנוע פגיעות נוספות בעבודה השוטפת של המועצה. כהן סרב לומר מה היא עלות שכירת הבלשים, אך נודע כי מדובר באלפי דולרים ששולמו למשרד החקירות. והדבר מעורר טרוניה בקרב רבים מעובדי מועצת הפועלים.

הפסד מפתיע לאלופים בליגה הלאומית בשחמט

מאת אבי אמיר, כתב „על המשמר"

אלופת ישראל בשחמט, אס"א אונ' ת"א, נוצחה במפתיע במשחקי הסיבוב השמיני של הליגה הלאומית לשחמט, שנערכו אתמול. הקבוצה האלופה הפסידה להפועל חדרה ר"ג בתוצאה 2:3. ליד הלוח הראשון הפסיד אלוף ישראל, נתן בירנבוים, לאמן ישראל גלפר.

בראש הדירוג בליגה מוליכה עתה נבחרת ב"ש, שגברה על „הפועל־פלורקלייד" ראשל"צ בתוצאה 1:4. קבוצת ביכורי העיתים ת"א הביסה את הפועל רחובות 0.5:4.5. אס"א ירושלים זכתה בנצחונה הראשון בליגה, כשגברה על הפועל הרצליה 2:3. קבוצת בנק לאומי ת"א הפתיעה בנצחון 2:3 על אס"א טכניון חיפה.

לבאר־שבע 24.5 נקודות, ואחריה אס"א אונ' 22.5, במקום השלישי קבוצת ביכורי העיתים עם 20 נקודות.

פרס

(סוף מעמוד ראשון)

השר עזר וייצמן מתח ביקורת על העיתונות בארץ, ואמר, כי היא „חיממה" את הנושא, בכך שהיו בה כותרות שנתנו ביטוי לאווירת מלחמה, שאינה קיימת במציאות.

שר התחבורה חיים קורפו אמר, כי על ישראל לשקול את צעדיה כלפי סוריה כאילו הצליח נסיון הפיגוע במטוס „אל־על". „אנו חייבים להגיב על כך, כאילו שזה כבר קרה," אמר קורפו. הוא היה היחיד שדיבר ברוח זו. אף שר לא נטל בעקבותיו את רשות הדיבור.

רבין: אין קשר

ההחלטה לפגוע במטוס „אל־על" בלונדון נתקבלה בסוריה לא בדרג נמוך, אלא נוהלה ובוצעה באחריות גוף סורי מוסמך. בכך יש חירוש האמור במדיניות הסורית. דבר המחייב את ישראל לבחון את המתרחש בזירה זו, אמר אתמול שר הבטחון, יצחק רבין, בשובו מביקורו בארה"ב.

לדברי רבין, מקיימת סוריה כיום שתי זירות טירור נגד ישראל, האחת באיזור הבטחון בלבנון, שם היא פועלת באמצעות משרתים כמו ארגוני „אמל", „חיזבאללה" והפלשתינים, ושניה באירופה, לשם הרחיבה סוריה באחרונה את פעילות הטירור שלה.

השר הבהיר, כי אין בהכרח קשר „בין רצוננו להילחם בטירור, שמעודדת סוריה בלבנון ובאירופה, לבין סכנת התלקחות של עימות בינינו לבין סוריה ברמת־הגולן. אין לישראל עניין בעימות צבאי. ונראה לי, שגם סוריה לא ששה עתה למלחמה. אך במקביל יש להמשיך לפעול נגד הטירור בלבנון ונגד הטירור הסורי באירופה. שתי פעילויות הטירור הללו מבטאות נכונות סורית לנטילת סיכון בתחום הטירור, יותר מאשר היה לפני חצי שנה."

לא גמול

עוד אמר שר הבטחון, כי במלחמתנו נגד הטירור, אין מדיניות של גמול, אלא נקיטה בשורה ארוכה של אמצעים הנגתיים והתקפיים. וגם במאבק נגד הטירור הסורי נשתדל לא להביא להסלמה בין צבאות סוריה וישראל ברמת־הגולן.

משמרת מחאה

חד"ש הציבה אתמול משמרת־מחאה נגד רבין ביציאה משדה־התעופה. והמשתתפים במשמרת הניפו סיסמאות נגד הצטרפות ישראל ל„מלחמת הכוכבים" ונגד מלחמה עם סוריה.

הרמטכ"ל: לא להיסחף

הרמטכ"ל סבור, שאל לנו להיסחף לאווירה שיוצרת סוריה בעת האחרונה משיקולים שלה, אך עם זאת חייבת ישראל להיות ערוכה ומוכנה לקדם כל נסיון לפגוע בה, ובכלל זה התקפת־פתע.

הרמטכ"ל דיבר אתמול לפני חיילים וראשי לישובים בגבול הצפון, לקראת יום העצמאות. ביקוריו של הרמטכ"ל ברמת־הגולן, בעמק־הירדן ואצל פצועי צה"ל בבית־החולים „רמב"ם" נועדו להרגיש, שאין יסוד לשמועות כאילו־יש מתיחות גוברת בין סוריה לישראל. צה"ל ממשיך בסדר־יומו ובמשימות שהוטלו עליו, אמר הרמטכ"ל.

לפי הנסיבות

בימים האחרונים מרבים לדבר ולשמוע על סוריה, וכל אחד מן הדוברים יודע מה היא תעשה, מה היא עשתה ומה היא עושה היום, אמר הרמטכ"ל. הוא הציע לא להיסחף לאווירה הזאת, אך יחד עם זאת, לא להניח שאם קיימת אווירה כזאת ורעש כזה או כנראה לא יקרה שום דבר. אנחנו צריכים ללכת בדרכנו. צריך לתגן. צריך להיות מוכן לעמוד בפני התקפת־פתע, ואת כל הדברים יש לבצע על־פי הנסיבות.

יפת התפטר מבנק

(סוף מעמוד ראשון)

כל הנושאים וההמלצות של ועדת בייסקי ותביא המלצות אלה לדיון נוסף בדירקטוריון. בוועדה חברים אלי הורביץ, יוסף פקר, יחזקאל הרמלך ופנחס ווסמן.

הורביץ: הרגשה קשה

עם צאתו מהישיבה אמר היו"ר החדש, אלי הורביץ, כי הוא קיבל את התפקיד בהרגשה קשה. „זוהי לא החלטה פשוטה לקבל התפטרות של יו"ר עם ידע כה רב כמו של מר יפת" — אמר. הוא הוסיף כי בנסיבות שנוצרו הועלתה אפשרות שמר יפת ימשיך בתפקידו. כן אמר כי הוא מתכוון להתפטר מתפקידו כנשיא ותאחרות התעשיינים וימשיך רק „בחלקת אלוהים הקטנה שלי — טבע".

יפת: אני עצוב

ארנסט יפת שיצא מהישיבה רק סמוך לשעה 11:30 אמר לעיתונאים בתשובה לשאלה אם הוא מתכוון להמשיך ולעסוק בבנקאות כי „הבנקאות היא הנושא שתמיד אהבתי ואני אמשיך לאהוב". לשאלה אם הוא מרגיש הקלה לאחר הודעת ההתפטרות אמר: „אני אוהב את המקצוע. אני עצוב שהאווירה היא כזאת שאת תפקידי הנוכחי גמרתי בצורה זאת". עוד אמר כי יתייחס למסקנות ועדת בייסקי רק כאשר ישוב מנסיעתו הקרובה לארה"ב (הוא עומד לצאת לארה"ב ביום שלישי וישהה שם 10 ימים).

החל מהיום תחל בבנק חפיפה בין היו"ר היוצא ובין היו"ר החדש. אלי הורביץ מתכוון כבר הבוקר לקיים פגישות עם חברי ההנהלה כדי להתחיל להיכנס לתחומים הבנקאיים.

ביום הולדתו ה־65

את החלטת ההתפטרות שלו קיבל יפת ביום הולדתו ה־65 שחל ב־8 במאי. הוא הודיע לדירקטוריון כי התפטרותו נובעת מתוך רצונו שלא לפגוע בהמשך הניהול התקין והמסודר של המערכת שבראשה עמד לאור הנסיבות שנוצרו בעקבות פירסום דו"ח ועדת החקירה. הוא ציין בפני חברי הדירקטוריון כי המסקנות וההמלצות של הוועדה אינן מקובלות עליו, בשל היעדר התייחסות של ממש בדו"ח לתנאים הכלכליים ומצב שוק ההון והשפעותיהם על הוויסות.

החלטה בלית־ברירה

בהודעה רשמית של הבנק נאמר כי בהיעדר אפשרות לערער על המלצות ועדות חקירה בישראל, קיבלה מועצת המנהלים את ההתפטרות בלית־ברירה. נצער אך בהבנה ומביעה את הוקרתה העמוקה ליפת על שירותו ותרומתו לשגשוגה של הקבוצה.

מועצת המנהלים ביקשה מיפת כי לאחר שיסיים את העברת תפקידיו יסכים להעמיד את כישוריו, נסיונו וקשריו הבינלאומיים לרשות קבוצת בל"ל בפעילותיה הבינלאומיות.

התפטרויות נוספות

לכתבנו נודע כי אלי הורביץ היה המועמד היחיד לתפקיד היו"ר. עם זאת ככל הנראה לא כל חברי הדירקטוריון תמכו בבחירתו של הורביץ לתפקיד (כזכור תמך בזמנו דולצ'ין במינויו של ד"ר ישראל פלד לתפקיד זה).

אין זה מן הנמנע כי בעקבות התפטרותו של יפת יהיו התפטרויות נוספות במועצת המנהלים של הבנק.

חייל נפצע בתאונה בטבריה

מאת כתב „על המשמר" בנצרת

חייל מטבריה, בן 19, נפצע אתמול קשה בתאונת־דרכים.

החייל, שנסע במכונית פרטית ברחוב אחד־העם בטבריה, נרדם בשעת הנסיעה, סטה ימינה, עלה על מדרכה והתנגש חזיתית ברכב ובעץ. הוא הועבר במצב קשה לבית־החולים „פוריה" משם נמסר שאין סכנה לחייו.

4.1 מיליון יהודים ו־3.1 מיליון

(סוף מעמוד ראשון)

יהודים לעומת 3.1 מיליון לא־יהודים בישראל (1.2 מיליון) ובגדה המערבית (1.9 מיליון), וכחלוקה לאחוזים — 57 אחוז יהודים לעומת 43 אחוז לא יהודים.

ירידה בגידול היהודי

נתונים אלה נמסרו אתמול בישיבת הממשלה במהלך דיון על המגמות הדמוגרפיות בקרב העם היהודי. הנתונים נמסרו על־ידי שר העבודה והרווחה משה קצב ופרופ' רוברטו בקי, ראש המרכז הדמוגרפי באוניברסיטה העברית. מימצאים אחרים הם: נחלש גידול האוכלוסיה היהודית בישראל, בעיקר בגלל צמצום העליה. בשנים 1970־83 עלו 6 איש על כל 1000 תושבים. צמצום העליה והמשך הירידה גרמו לכך, שהריבוי הטבעי הפך לגורם העיקרי של גידול האוכלוסיה היהודית, שהתבטא בשנים האחרונות ב־82 אחוז, לעומת 18 אחוז גידול מעלייה.

גידול ברווקים וברווקות

ב־15 השנים האחרונות נחלשה בארץ הנטייה להנשא וגברה הנטיה לדחות נשואין. גדל אחוז הרווקים והרווקות בכל קבוצות הגיל שבין 20 ו־35. כך בכר גדלה המתירנות המינית. גדל מספר הזוגות החיים ביחד מבלי להנשא, ועלתה הנטייה להתגרש. המספר הממוצע של ילדים למשפחה הוא 2.8 בקרב היהודים בישראל (5.8 בקרב המוסלמים, 2.5 בקרב הנוצרים).

העם היהודי פוחת

מן הנתונים על העם היהודי בעולם, מספר היהודים מגיע ל־9.5 מליון ומעוד 40 שנה יפחת ל־6 מיליון, כתוצאה מילודה נמוכה (1.5 ילד בממוצע למשפחה) וריבוי נישואי התערובת (בין 35 ל־40 אחוז). מתחתנים פחות מבעבר ורוחים את גיל הנישואים.

משה קצב אמר, כי יש לעודד את הריבוי הטבעי על־ידי הבטחת תנאים שיאפשרו לאשה העובדת לגדל ילדים ולהמשיך לעבוד. בעניין מניעת נישואי תערובת של יהודים בעולם הציע קצב להבטיח נישואים בין יהודים על־ידי „מחשב שרכך", כלומר מחשב שישדך שידוכים.

שר הפנים יצחק פרץ אמר, כי פעילות המיסיון והמורמונים ומיפגשים בין נוער יהודי וערבי עלולים לגרוע מהעם היהודי.

בורג: בגלל ההפלות

שר הדתות ד"ר יוסף בורג אמר, כי מדי שנה מתבצעות בארץ 20,000 הפלות מותרות ולא מותרות. זה כל ההפרש בין הריבוי הטבעי של יהודים וערבים בארץ ישראל, אמר, וצריך למצוא דרך איך למנוע את ההפלות.

שר התקשורת פרופ' אמנון רובינשטיין אמר, כי כל החלטה שהממשלה תקבל, הקשורה בהכטחת הנושא הדמוגרפי, צריך יהיה להוסיף לה את ההבהרה, כי ההחלטה אינה באה לסטות מעקרון השוויון ולפגוע בסקטור הערבי.

וייצמן: בשלון העליה

השר עזר וייצמן אמר, שהכשלון שלנו הוא, שלא הצלחנו לגרום לכך, שיהודים יעלו לארץ. ישראל, אמר, היא מדינה לא אטרקטיבית ליהודים. הנתונים הדמוגרפיים, הדגיש וייצמן, מחזקים את הצורך ואת החובה להגיע להסדרים פוליטיים עם שכנינו.

שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי אמר, כי המסקנה מן התחזית על הפער הדמוגרפי הצפוי בסוף שנת אלפיים היא פוליטית. עלינו להבין, כי יש סכנה קיומית לעתידנו כמדינה יהודית, אמר. השר קצב שאל: „ואם נחזיר את יהודה ושומרון, תיפתר הבעיה?" — „כן", השיב יעקבי.

פרס: 4 ילדים לכל משפחה

ראש הממשלה שמעון פרס סיכם את הדיון ושיבח את העובדה שישראל הגיעה לאוכלוסין של 3.5 מליון נפש וזאת תוך שמירה על החרות והדמוקרטיה. „חשוב שלכל משפחה בישראל יהיו ארבעה ילדים לפחות", אמר ראש הממשלה.

משה קצב: „שרים שלא עמדו בזה צריכים להסיק את המסקנות".

דוד לוי: „אני מאוזן את כולכם" (ללוי יש 11 ילדים).

הממשלה הקימה צוות פקידים ממשרדי העבודה, הקליטה, הכלכלה והתכנון, החינוך והאוצר, שיגבש הצעות בנושא הדמוגרפי ויגישן לממשלה.

● קרן תל־אביב לפיתוח ו„אמונה" — תנועת האשה הדתית לאומית — חנכו אתמול מעון יום ע"ש פאולה פאפנהיים בשכונת יפו ג'.

● ראש עיריית חיפה, אריה גוראל, יצא אתמול לצרפת, כדי להשתתף בלוויה הממלכתית של ראש עיריית פריס ושר־המדינה לשעבר של צרפת, גאסטון דפר, שמת בשבוע שעבר.

לחברנו עודי גולן והמשפחה

אתכם בצערכם במות

האב

בית ברעם

ביום הזכרון לחללי מערכות ישראל

נתייחד עם זכר יקירינו

טקס הזכרון יתקיים היום,

יום ב', 12.5.86, בשעה 20.30

המשפחות

וקיבוץ הזורע

"המשמר"
עתון יומי

عل همشمار
صحيفة يومية

המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת

עורך ראשי: סבר פלוצקר
עורך משנה: ישראל זמיר
מזכיר המערכת: עדה סער

המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 3—43360—4
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעול ת"א 61999

"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone: 378833 Telex: 341652

סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין סנטר חדרים 102—121, טל' 225125—6. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008, חיפה 33194 רח' סבונר 17, טל' 673675 המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

צלצול מהיר

ד"ר דוד ליבאי,
יו"ר הוועדה לביקורת המדינה:

לחנך הרשות המבצעת להקפיד על זכויות הפרט

מדי שנה בשנה חוזר מבקר המדינה ומבקר מחדלים חוזרים ונישנים, שאינם מתוקנים על־אף הביקורת. האם לא הגיע הזמן לחוקק חוק, שיעניק למסקנות הדו"ח גם שיניים?

— לפני כחצי שנה היצעתי לוועדת ביקורת המדינה הצעה, שנועדה להעניק למבקר המדינה סמכויות לזימון אנשים ויכולת חקירה, ובעיקר — לקבוע, שבמקום שהוועדה קבעה שיש ליישם את מסקנות המבקר והמלצותיו, יחשב אי־ביצוען או התרשלותו של עובד הציבור שגרמה לנזק, לעבירה משמעתית. כל זאת כדי להביא ליתר אכיפה של מסקנות הדו"ח, וכדי להרתיע את עובדי המינהל מפני מחדלים בביצוע תפקידים ואי־יישום מסקנות הדו"ח בגלל זילזול וחוסר התייחסות רצינית.

— ומה עלה בגורלה של הצעת־החוק האמורה?

— מסתבר, שמי שאיננו שש להעמיד אנשים לדין על־פי מסקנות הדו"ח הוא דווקא מבקר־המדינה. זאת משום שאין הוא גורס שלמסקנות הדו"ח תוקף של פסק־דין, ואינו נוטה להעמיד את מימצאי הביקורת שלו במבחן שיפוטי.

— ...?

— משום שמימצאיו נערכים על־סמך בדיקת עובדיו, ללא פרוצדורה השומרת על זכויות החשודים. לא יהיה זה נכון להתייחס אליהם כאילו עברו פרוצדורה כזו. לכן, עיקר ההרתעה הוא בעצם הביקורת וחשיפתה לפני הציבור. עם זאת, לא פסל המבקר את ההצעה על הסף. אלא ביקש לבחון היטב את כל השלכותיה האפשריות.

— מתי, איפוא, סיכוייה של הצעת־החוק להתקבל בכנסת?

— אתמול קבעה הוועדה, כי תחזור ותדון בנושא לפני שתדון בדו"ח המבקר הבא. אבל מאחר שאין לשום ועדה של הכנסת סמכות ליזום הגשת הצעת־חוק, תצטרך הוועדה לשכנע את הממשלה להעביר הצעה כזאת בדרך הרגילה. או שחברי הוועדה יתאחדו בהצעת־חוק פרטית. נראה לי שדרך זו היא ריאלית יותר בנסיבות הפוליטיות הנוכחיות.

— המסקנה העיקרית המתבקשת מדו"ח המבקר הוא החשש לאי־כיבודן של זכויות הפרט. מהי המסקנה המתבקשת מחשש זה?

— דברים מעוררי־דאגה אלה חייבים להדליק אור אדום. המסקנה המתבקשת היא, שיש לחנך את הרשות המבצעת להקפיד על שמירת זכויות הפרט ואף לאוכפן בעת הצורך. אלא שרק בזה לא די, ויש לעגן קודם־כל את הזכויות בחוקה, שתכלול את מגילת זכויות הפרט. אתי רונאל

מבקר המדינה

(סוף מעמוד ראשון)

במעמדו העצמאי של מבקר המדינה ובהיקף הרחב של תחום פעולתו, שהם מאבני היסוד של הדמוקרטיה בישראל", אומר מבקר המדינה.

„זלזול בזכויות האדם"

להלן ייחד המבקר דברים למימצאי הדו"ח בפרק הדן בתלונות נגד שוטרים על שימוש בכוח, אותו הגדיר כ„פרק כאוב". טוניק הזכיר כי הביקורת בסוגיה זו נבעה ממימצאים הכלולים בדו"ח של אשתקד על מעצרים שבוצעו בידי המשטרה, ובהם נמצא כי בחלק גדול לא היה כל צורך. „זו גישה של זלזול בזכויות האדם" אמר מבקר המדינה.

על דרך טיפולה של המשטרה בתלונות נגד שוטרים אמר: „צעד אחרי צעד, במהלך הבדיקה והביקורת, הסתבר לי לצערי כי המשטרה לא יכולה לחקור את עצמה. החקירה אינה חקירה ראויה לשמה וכמובן שהתוצאה היא שתיקים לא מעטים מגיעים למצב חסר ופגום לקראת החלטה לסגור אותם, או להסתפק בהליכים הקלים ביותר". מבקר המדינה הדגיש, כי נוכח תופעות כאלה לא תוכל מדינת ישראל להחשב כמדינת חוק.

השינוי טרם הושג

בסקרו את נתוני דו"ח הביקורת ומימצאיו הצביע טוניק על כך, שבתחום השינוי ההכרחי במבנה המשק „טרם הושגה פריצת הדרך לצמצום תקציב המדינה ולריסון ההוצאה הציבורית בסך התוצר הלאומי. בחישגי התכנית הכלכלית יש לראות רק שלב ביניים המחייב את ביצועם של השלבים הבאים להשלמת המשימה של שנוי מבני ושיקום המשק. אין סכנה גדולה מן האשליה כי העיקר כבר מאחורינו וכי מותר לנוח שאננים על זרי הדפנה", הזהיר מבקר המדינה.

2660 ליקויים

מתוך 2,660 ליקויים בתחומים השונים הכלולים בדו"ח מבקר המדינה מס' 36 כבר תוקנו כ־210 ליקויים, ועוד 610 ליקויים נמצאים בתהליך של תיקון — נמסר אתמול מטעם אגף הפיקוח הכללי במשרד הכלכלה והתכנון, בעקבות פרסום דו"ח מבקר המדינה והנחתו על שולחן הכנסת. אהוד גרא, מנכ"ל המשרד, ועוזי ברלינסקי, ראש אגף הפיקוח הכללי אמרו כי מלאכת תיקוני הליקויים נעשית במלוא הרצינות ובכל כעובר הראש. „אנו רואים תהליך התיקון כחלק אינטגרלי מתהליך הביקורת" אמר גרא.

עם זאת הוא מסר כי 1740 ליקויים, המהווים כמחצית מכלל הליקויים הכלולים בדו"חות טרם תוקנו ואף לא הוחל עדיין בתיקונם.

הדוברים מסרו, כי בפני ועדת השרים לתאום ומינהל, תוצג בזמן הקרוב שורה של מימצאים מתוך דו"ח מבקר המדינה, אשר משקלם הכלכלי והציבורי הניכר מחייב התייחסות מיוחדת.

ביום הזכרון הכללי

לחללי מערכות ישראל תשמ"ו

נתייחד עם זכר יקירינו

עליה לבית הקברות

ביום ג', ד' אייר תשמ"ו 13.5.86 בשעה 11.00

המשפחות

וקיבוץ כפר־מנחם

שלושה דיפלומטים בריטיים גורשו מדמשק בתגובה על גירוש הסורים

עיתוני דמשק: מתנהלת מערכה אמריקנית־ישראלית נגד העולם הערבי ■ קוראים להלום באינטרסים אמריקניים: „ההמונים הערביים מתכוננים עתה להעניש את הרוקמים מזימות נגדם"

מאת מאיר בלייך, כתב „על המשמר" בבריטניה

לונדון. ׳ סוריה הודיעה אתמול על גירושם של שלושה דיפלומטים בריטיים מדמשק, בתגובה על גירושם של שלושה דיפלומטים סוריים מלונדון, על מעורבותם בהעברת חומרי־נפץ לניזאר הינדוואי, שניסה לפוצץ את מטוס „אל־על" בחודש שעבר.

דובר משרד־החוץ בלונדון אמר אתמול: „זהו צעד לא־מוצדק, שיש להצטער עליו".

אין בכוונת הבריטים לגרש דיפלומטים סורים נוספים. הבריטים ביקשו לראיין את שלושת הסורים, בעקבות מידע שאספו בחקירת הינדוואי, אך השגרירות הסורית סירבה לכך והכחישה כל מעורבות בפרשה.

ריפלומט סורי נוסף, גיאורגס שיחה, יצא אתמול מבריטניה. לפי „סנדיי טיימס", הוא האיש שעמד בראש פעילות המודיעין הסורית בבריטניה, ועתה הורוז להסתלק בטרם יגורש גם הוא. משרד החוץ הבריטי הכחיש שיציאת שיחה קשורה בפרשה.

עיתוני דמשק תקפו אתמול בחריפות את ההחלטה הבריטית לגרש שלושה דיפלומטים סוריים, וכתבו, כי הדבר נעשה במסגרת מערכה אמריקנית־ישראלית נגד העולם הערבי „בתירוץ של מלחמה בטירור".

העיתון הממשלתי תישרין" כתב: „ההמונים הערביים מתכוננים עתה להעניש את כל אלה הרוקמים נגדם מזימות ותוקפים אותם".

העיתון הסורי הרשמי־למחצה „אל־תאורה" קרא אתמול לערבים להלום באינטרסים מדיניים וכלכליים אמריקניים בעולם הערבי. „אחרי שורה של צעדים אמריקניים נגד האומה הערבית".

גם עיתוני ירדן תקפו את החלטת הגירוש הבריטית, וכתבו, כי זהו „צעד שרירותי, המוכיח שחוגים אלה מעניקים לישראל את האמתלה שהיא זקוקה לה, כדי ליישם את מזימותיה התוקפניות".

(אי.פי., עי"ר, ע־צ)

מחבל תוניסי נעצר בנאנסי

„קשור לפיגוע במשרדי בנק לאומי בפאריס"

נעצר תוניסי

תוניסי בן 25, החשוד שהיה מעורב בהתקפות טרור, בכללן הפצצת חנויות „מרקס אנד ספנסר" בפאריס ובלונדון, נעצר בנאנסי — מסרו אתמול מקורות רשמיים.

המקורות קושרים את החשוד גם לפצצה שהונחה באוגוסט 1984 במשרדי בנק לאומי בפאריס.

בהתקפה על „מארקס אנד ספנסר" במרכז פאריס, ב־23 בפברואר אשתקד, נהרג אדם אחד ו־14 נפצעו. בהתקפה על חנות כלבו זו בלונדון, בחג המולד 1983, נפצעו שני אנשים.

המקורות מסרו, כי החשוד הוא חביב מועמר, והוא נעצר ביום ו' בעת ששוטרים חקרו מריבה שפרצה בינו לחברתו. לדברי המקורות, התגורר מועמר בנאנסי באופן לא חוקי במשך שנים אחדות. בחקירתו מסר כמה הודעות סותרות, אך התברר כי התחבר עם אנשים הידועים שיש להם קשר עם פעילות טרור. אם כי היה מובטל, היה ברשותו כסף רב בדולרים והוא הרבה לנסוע ברחבי אירופה ולמזרח־התיכון. בחיפוש שנערך בדירתו, שבה התגורר עם חברתו האלז'ירית, נתגלו חומרי נפץ.

היכה את חברתו...

מועמר נעצר בעקבות תלונת חברתו, שסיפרה כי הוא מכה אותה. היא גילתה לחוקרים, כי היא נסעה עם מועמר ללונדון בדצמבר 1983, ואחר־כך הוא סיפר לה שהוא הטמין את הפצצה ב„מרקס את ספנסר". בחקירה נוספת התברר, כי היה מעורב גם בהתקפה על חנות הכלבו בפאריס.

אתמול יצא צוות צרפתי של מומחים למלחמה בטרור לנאנסי, כדי להמשיך בחקירתו של מועמר. עניין מיוחד מעורר אצלם פנקס־כתובות שנתגלה בדירתו.

(אי.פי.)

הינדאווי הסגיר עצמו ל„סקוטלנד־יארד" וחשף 3 הדיפלומטים הסוריים

מאת חנה איש־הורוביץ כתבת „על המשמר", בניו־יורק

ניזאר הינדאווי, החשוד בנסיון לפוצץ מטוס של „אל־על" בשדה התעופה הית'רו בלונדון, הסגיר עצמו מרצון בידי הסקוטלנד־יארד ומסר לחוקריו, מידע מפורט, שהוליך לקשירת סוריה לפעולה זאת ולפעולות טירור נוספות, שיוחסו לסני־כן ללוב — מוסר „ניוזוויק" בגליונו הטרי.

השבועון מספר, כי הינדאווי הוא שנקב בשמותיהם של שלושת הדיפלומטים הסוריים, שגורשו כתוצאה מכך בשבוע שעבר מלונדון, כמי שהיו אנשי־הקשר שלו.

הוא סיפר לחוקריו, כי שישה שבועות לפני המקרה הגיע לדמשק בלווית קצין מיון סורי, ללונדון הוטס במטוס של חברת התעופה הסורית, גם הפעם בליווי קצין־מודיעין סורי, סוריה הנפיקה לו דרכון סורי בשם בדוי ואנשי מודיעין בשגרירות הסורית בלונדון סייעו לו לטפל במשימת ההתנקשות למטוס „אל־על". אותם אנשי־מודיעין נתנו לו את הפצצה, שהוא העביר לידי ארוסתו האירית, אן מרפי.

עוד גילה הינדאווי, כי לפי ההוראות שקיבל, היה עליו לגשת אחרי שיפרד מאן מרפי, למשרד של חברת־התעופה הסורית ולהמתין שם לטיסה הבאה לדמשק. אך איש־הקשר שלו בחברת־התעופה הורה לו לגשת לשגרירות סוריה, שם היה אמור לקבל זהות חדשה ומשימה חדשה.

כשנודע למפעיליו של הינדאווי על כשלון מזימתם לפוצץ את מטוס „אל־על", הם סרבו למסור לו פרטים כלשהם על משימתו החדשה. הוא החל חושש לחייו, חמק מהשגרירות הסורית והסגיר עצמו למשטרה הבריטית, מוסר „ניוזוויק".

הינדאווי הוא שחשף, לדברי השבועון, את מעורבותו של אחיו בפיצוץ הדיסקוטק במערב־ברלין והוא שהסגיר לאחיו את חומר־הנפץ, בשגרירות סוריה במזרח־ברלין.

שולץ רואה בעיני רוחו „מאמצים לפירוק מנגנוני ההצמדה בישראל..." ומברך

מאת הכתבת המדינית של „על המשמר"

ראש הממשלה שמעון פרס קרא אתמול בישיבת הממשלה קטעים ממכתבו של מזכיר המדינה האמריקני, ג'ורג' שולץ, בו הודיע שולץ על העברת החלק הראשון של החצי השני של הסיוע האמריקני המיוחד לישראל בסך 375 מיליון דולר.

החלק השני והאחרון של הסיוע יגיע לישראל בחודשים הקרובים, לכל המאוחר באוקטובר השנה, בסוף שנת הכספים האמריקנית 1985.

באיגרת הביע שולץ הערכה להשגי המדיניות הכלכלית של ישראל בשנת התקציב שעברה וציפיה להמשך מדיניות זו.

„במיוחד התרשמתי מהשיפור הדרמטי הצפוי בתקציב 85/86 שלכם. ההשקה נראית מעודדת ביותר. אני מברך על מאמציכם לפירוק מנגנוני ההצמדה בתקציב המדינה אשר מיועדים לצמצום שיעורי האינפלציה", נאמר באיגרתו של שולץ.

● מזכיר המדינה של הוואתיקן, הקרדינל אגוסטינו קארוזולי אמר אתמול ברומא, כי שאלת היחסים בין הוואתיקן לישראל מחייבת שיקול מעמיק. (ע"צ)

● התובע הכללי של מצרים האשים אתמול שני מערב־גרמנים ו־16 מצרים במתן לשוחד ובקבלתו, בקשר עם מכרזים לבניית מפעל לייצור נייר. (עי"ר)

לחברינו

חנה ומשה שינבלום

שפע ברכות ומזל טוב

להולדת הנכדה

„על המשמר"
ו„הדפוס החדש"

מרכז ההסברה

הוועדה לאירועי יום העצמאות

יום העצמאות התשמ"ו - ל"ח למדינת ישראל

טקסים ואירועים מרכזיים

ערב יום העצמאות, יום שלישי, ד' באייר התשמ"ו (13.5.86)

12.00	ירושלים, משכן הכנסת, **קבלת פנים לי"ב מדליקי המשואות**, ע"י יו"ר הכנסת **שלמה הלל** והענקת **מטבע יום העצמאות התשמ"ו** לי"ב מדליקי המשואות.
18.45	ירושלים, הר הרצל, **טקס הדלקת המשואות לסיום יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ופתיחת חגיגות יום העצמאות**, בהשתתפות יו"ר הכנסת **שלמה הלל.**
19.30 - 24.00	אילת, **פתיחת בסיס חיל הים** לציבור הרחב.
20.00	**דבר נשיא המדינה חיים הרצוג** ליום העצמאות - ישודר ברדיו ובטלוויזיה.
21.30	**דבר ראש הממשלה שמעון פרס** ליום העצמאות - ישודר ובטלוויזיה.
20.30	**פתיחת חגיגות ליל העצמאות** ברחבי הארץ.
21.00	חורשת טל, **ערב חגיגי לבאי הקונצרטבע בחרמון.**

יום העצמאות, יום רביעי, ה' באייר התשמ"ו (14.5.86)

08.00	**תפילות חגיגיות** בבתי הכנסת ברחבי הארץ.
08.00	**פתיחת ה"שירותרום"** בגלי צה"ל.
08.00 - 24.00	**חגיגות ואירועים ברשויות המקומיות:** מצעדי מחולות, פינות זמר והרקדה, מופעי דרמה, תערוכות, בימות בידור, פסטיבלים, תחרויות ספורט, חידונים ועוד.
09.00 - 13.00	**הכנסת פותחת שעריה לכבוד יום העצמאות בסימן "הדמוקרטיה בישראל".** במשכן תוצג מגילת העצמאות המקורית, תצלום ענק של טקס מעמד החתימה, תצלומי כל חותמי המגילה ויושמע קולו של דוד בן גוריון, המכריז על הקמת המדינה.
09.00 - 14.00	**פתיחת מפעלי הבטחון, מחנות צה"ל, חניוני צה"ל והמוסיאונים של צה"ל** ברחבי הארץ (פרטים בעתוני הערב ביום שלישי, 13.5.86).
09.00 - 17.00	**פתיחת תערוכת רפא"ל** (רשות לפיתוח אמצעי לחימה), בצפת (פרטים בעתוני הערב ביום שלישי, 13.5.86)
09.00	**פתיחת מפעלי תעשיה אזרחיים, מוזיאונים, תחילת הסיורים באתרי ראשית ההתישבות, פעילויות הספורט העממי ברשויות המקומיות, פתיחת הפארקים, החניונים, הגנים הלאומיים, שמורות הטבע, אתרי החברה להגנת הטבע וקק"ל ברחבי הארץ.** (פרטים בעתוני הערב ביום שלישי 13.5.86)
10.00 - 16.00	גבעת רם, ירושלים. **האוניברסיטה העברית פותחת שעריה לקהל הרחב**
11.00	ירושלים, משכן הנשיא, **קבלת פנים לחיילים מצטיינים.**
12.00	ירושלים, תיאטרון ירושלים, **חידון התנ"ך העולמי לנוער יהודי,** בהשתתפות ראש הממשלה **שמעון פרס,** יו"ר הכנסת **שלמה הלל** וסגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות **יצחק נבון.**
14.00	בקעת מן, החרמון, **קונצרטבע בחרמון,** בביצוע התזמורת הפילהרמונית הצעירה ונגנים מהתזמורת הפילהרמונית הישראלית והתזמורת הקאמרית הישראלית (פרטים בעתוני הערב ביום שלישי, 13.5.86).
16.30	ירושלים, בית הכנסת המרכזי "ישורון" **קונצרט חזנות לכבוד יום העצמאות** בהשתתפות חזנים מהארץ ומארה"ב. הכניסה חופשית.
17.00	ירושלים, משכן הנשיא, **קבלת פנים לסגל הדיפלומטי.**
20.00	ירושלים, תיאטרון ירושלים, **טקס חלוקת פרסי ישראל,** במעמד נשיא המדינה **חיים הרצוג** ובהשתתפות ראש הממשלה **שמעון פרס,** יו"ר הכנסת **שלמה הלל** וסגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות **יצחק נבון.**

מרכז ההסברה מאחל לכל אזרחי ישראל חג עצמאות שמח ובילוי נעים

הוועדה המרכזת אישרה הסכם ההבראה

1700 משרות יבוטלו בקופ״ח; נכסים ב־50 מיליון דולר ימכרו

ההסתדרות והממשלה יזרימו הלוואות בסך 30 מיליון דולר בקרוב ■ לא יוטלו תשלומים נוספים על חולים נזקקים ■ 50 מיליון דולר יגוייסו ממכירת דירות שירות לדיירים

מאת כתבנו לענייני הסתדרות

הוועדה המרכזת של ההס־תדרות אישרה אתמול, בישי־בתה השבועית את טיוטת ההסכם עם הממשלה ועם קופת חולים להסדרת חובות הקופה.

על פי ההסכם התחייבה קופת חולים לצמצם עד סוף מרס 87 באלף ושבע מאות משרות. הוועדה הסמיכה את יו״ר האגף לבטחון סוציאלי דב פלג, את הגזבר ארתור ישראלוביץ ואת יו״ר קופ״ח חיים דורון לחתום על ההסכם עם הממשלה.

מזכ״ל ההסתדרות ישראל קיסר מסר בישיבה, כי הנושא יובא לאישור הוועד הפועל, אשר יתכנס לדיון ביום ראשון הקרוב. כן נמסר, כי ועדת זנבר, אשר מונתה על ידי הוועדה המרכזת להגיש שורה של המלצות בעניין קופת חולים תעשה זאת כבר בימים הקרובים.

דב פלג, אשר הציג את סעיפי ההסכם אמר שתוך כדי המשא ומתן להשגת ההסכם היו נסיונות ללחוץ על ההסתדרות ליותר מעורבות מבחוץ ושינוי דראסטי בנוהלי גביית המס האחיד.

הלוואה לקופה

ההסכם קובע כי הצדדים מסכי־מים להתחלק בנטל הכלכלי הנובע מביצוע התוכנית להבראת קופת חולים. מכירת דירות שירות של קופות חולים למתגוררים בהן, תיעשה על ידי העמדת משכנתאות בנקאיות בסכום של עד עשרה מיליון דולר. בעוד ארבעה ימים תינתן לקופה הלוואה בסך של 15 מיליון דולר, על ידי הממשלה וסכום דומה יינתן לקופה על ידי ההסתדרות.

קיסר ציין בחיוב את העובדה שבהסכם החדש לא כלולה התביעה המקורית של הממשלה להטיל תשלומים על חולים נזקקים הפונים למרפאות ולמרפאות בתי החולים, דבר העשוי לפגוע מניעת מוות ברפואה הציבורית.

חיים דורון ציין כי קופת חולים התחייבה למכור נכסים, בעיקר דירות שירות בסכום שיותיר בידה 50 מיליון דולר. דורון הביע דאגה מפגיעה ברזרבות הקרקעיות של קופת חולים.

בכירים בפת״ח — בין חברי חוליות מחבלים שנלכדו

מאת זהבה מרום כתבת „על המשמר"

בשבוע שעבר הוגש בבית־המשפט הצבאי בלוד כתב־אישום נגד מחבל בעל תפקיד בכיר ביותר בפת״ח שנלכד על־ידי כוחות הביטחון. המחבל נלכד עם 3 מחבלים בעת שניסו להגיע לארץ ולבצע בה פיגוע. שלושת המחבלים הנוספים נמנים אף הם על בעלי התפקידים הבכירים בפת״ח.

משפטם ייפתח בחודש הבא. הארבעה הבאס חמד מחמד צ'רלאס בן 27 תושב חלב בסוריה. היה אחד האחראים על בטחונם האישי של מנהיגי הפת״ח. וכן שימש כסגן מפקד חטיבה בארגון. חבס גוייס לשירות הארגון ב־1976 ועבר אימונים במצרים ובלבנון. לאחר־מכן מילא שורה ארוכה של תפקידי מפתח. בשנים 1977־1978 עבד בשליחות הארגון בלשכת הגיוס בלבנון וב־1980 התמחה בהפעלת סירות ובקורס ימי. במלחמת לבנון היה חבס אחראי לבטחון המפקדה שבה ישבו יאסר ערפאת וסגנו אבו־ג'יהאד. ב־1981 הוטלה עליו משימה לחדור לישראל ולתפוס בה בני־ערובה.

החוליה הפליגה בספינה קטנה עד סמוך לצידון שם הורידו סירת מנוע והמשיכו בדרכם לארץ כשהם מזויינים בנשק. בדרכם לחופי הארץ גילתה אותם ספינת חיל־הים ופתחה לעברם באש. המחבלים הצליחו להימלט אך לאחר־מכן נלכדו.

שלושת המחבלים הנוספים הם: מחמד סאלח אפנדי בן 33 מבכירות חבר הפת״ח ו„כוח 17" מאז 1979 שירת בכוח האחראי על בטחונם של מנהיגי הפת״ח. ריאד מועבר סעיד חאמן בן 30 עבר קורס צבאי בבולגריה. שירת במודיעין הפת״ח והיה בקשר קבוע עם „כוח 17". השלישי, ג'יהד מחמד בן 38 מתוניס שהתגייס לפת״ח לפני 12 שנה.

6 שנות מאסר ל־10 מחבלים שנלכדו בשנתם בדרום־לבנון

מאת כתב „על המשמר" בנצרת

6 שנות מאסר מחציתן בפועל גזר אתמול בית־המשפט הצבאי בלוד על 10 צעירים סורים בני 16־30 לאחר שהורשעו בהשתייכות לארגון החזית העממית לשחרור פלשתין המפקדה הכללית של אחמד ג'יבריל. הי10 הורשעו גם באימונים צבאיים ונשיאת נשק.

חברי החוליה נעצרו בדצמבר 85 בדרום לבנון, הם הופתעו על־ידי חיילי צה״ל באיזור הביטחון, התפתח קרב קצר שבמהלכו נהרגו 3 מחבריהם והי10 נכנעו. בין חברי החוליה שני קצינים וצעיר מרוקני הנשוי לסורית והמתגורר בסוריה. סניגוריהם של הנאשמים עורכי־הדין ואליר פוזס ומחמד נעאמנה ביקשו שבית־המשפט יצווה על גירוש חברי החוליה מהארץ אך בקשתם נדחתה.

אנשי „כך" לא הורשו להכנס לבקה אל גרבייה

4 חברי מזכירות „כך" שביקשו להחתים את ראש מועצת בקה־אל־גרבייה סמיר דרוויש על מגילת העצמאות, „כדי שיוכיח בכך את הזדהותו ונאמנותו למדינת ישראל", לאחר שנבחר להדליק משואה, בטקס יום העצמאות בהר הרצל בירושלים, לא הורשו להכנס לכפר בהוראה שקיבלו מהמשטרה.

דובר „כך" אמר, כי הודיעו לראש המועצה מראש על בואם ונמנעו לדווח למשטרה, כדי לא ליצור מהומה.

לאחר שהממשלה התערבה בעקבות פנייתו של דרוויש ומנעה את כניסת אנשי „כך" לכפר, הם שיגרו מברק לראש המועצה ובו הם כתבו: „הוכחת שאינך נאמן למדינה. אנו קוראים לך לא להופיע לטקס הדלקת המשואות בהר הרצל. אם תבוא לשם גם אנחנו נהיה שם".

(עתי״ם)

שצ'רנסקי ממעט להופיע באירועים בניו־יורק — מטעמי ביטחון

נשא נאום קצר בעצרת המונים מרגשת בכיכר המרשלד בניו־יורק ■ מחר יפגש בוושינגטון עם שולץ ורייגן

מאת חנה איש־הורביץ, כתבת „על המשמר" בניו־יורק

ניו־יורק.— אנטולי שצ'רנסקי לא צעד בצעדה השנתית הי18 בניו־יורק לסולידאריות עם יהודי בריה״מ. השתתפו בצעדה כ־200 אלף איש.

שצ'רנסקי הגיע לעצרת, שנערכה בכיכר דאג המרשלד, ואשר בה השתתפו כ־300 אלף איש, רק סמוך לסיומה, כדי לשאת נאום קצר. היעדרות שצ'רנסקי מהצעדה ומרוב אירועי העצרת נומקה בטעמי ביטחון.

אירוע מרשים

העצרת היתה אירוע מרשים ומרגש ביותר, ודברי הנואמים הועברו לקהל הרחב באמצעות מסכי טלוויזיה ענקיים. ג'והן וייטהד, תת שר־החוץ האמריקני, הביא את ברכת רייגן ושולץ לשצ'רנסקי, והודיע כי הם יפגשו איתו בוושינגטון מחר.

הקונגרס האמריקני יגיש מחר לשצ'רנסקי את מדליית הזהב של הקונגרס.

הקהל עמד על רגליו והריע בהתלהבות, כשהציג השגריר בנימין נתניהו את שצ'רנסקי, ופתח בשירה ספונטנית אדירה של „הבאנו שלום עליכם". דמעות עמדו בעיני רבים.

שצ'רנסקי דיבר על 400 אלף היהודים הכלואים בבריה״מ והזכיר את הסרובניקים הוותיקים, חבריו למאבק, הוא סיפר, כי חוקריו ומאשימיו הסובייטיים ביקשו לשבור את רוחו ולגרום לו להאמין שהוא בודד, „אך אני ידעתי שאשתי איתי, עמי איתי וכולכם איתי", אמר לתשואות הקהל.

● אנדרטה לזכר 91 בני עכו שנפלו במערכות ישראל, אשר לדעת המומחים היא היפה והמרשימה מסוגה בישראל, תיחנך הערב, עם תחילת יום הזכרון.

● כביש אשלים — משאבי־שדה ייסגר היום לתנועה משעה 13.30 עד 14.00 עקב תרגיל צה״ל.

● סגן ראש הממשלה ושר־החינוך־והתרבות, יצחק נבון, יציג היום בפני המפקחים והמנהלים של בתי־הספר העל־יסודיים את פרטי השינויים המוצעים במתכונת בחינות הבגרות בישראל.

לרגל יום־העצמאות תרמה עיריית רמת־גן את פסל „היונה", של הפסל מיכאל טרפר מקיבוץ נחשון. לבסיס חיל־האוויר המאומץ על־ידי העירייה, בתמונה: הפסל ורעייתו. בסוף השבוע נערך בבסיס טקס הסרת הלוט בו השתתפו נציגי עיריית רמת־גן, הפסל ורעייתו ומפקדי הבסיס. הפסל „יונת השלום" מניע את כנפיו ברוח.

במסגרת „היוזמה האיסטרטגית":

פרופ' ברנובר יוביל מחקר ופיתוח תחנת כוח שתוצב בחלל

התוכניות להקמת תחנת הכח הראשונה שתמוקם בלווין מאוכלס בחלל – יבוצעו במרכז למחקרים מגנטו־הידרודינמיים שבאוניברסיטת בן־גוריון בנגב. את מחקרי הפיתוח יוביל הפרופ' ירמיהו ברנובר. לפני כשלושה שבועות נחתם הסכם בנושא בין חברת „סולמקס" הבריטית המממנת את המחקר, באוניברסיטת בן־גוריון. לבין מכון הנדסי לטכנולוגיה האנרגיה של משרד האנרגיה האמריקני.

זהו חוזה ראשון שנחתם בארץ במסגרת תוכניתו של נשיא ארה״ב. רונלד ריגן. המכונה „מלחמת הכוכבים".

המרכז למחקרים מגנטו־הידרודינמיים הוא היחיד במזרח התיכון ובאירופה. פרופ' ברנובר. העומד בראש המחקר, מבצע בשנים האחרונות תוכנית לפיתוח מערכות מגנטו־הידרודינאמיות עם מתכות נוזלות להמרת חום בחשמל. חברת „סולמקס" השקיעה עד כה בתוכנית 5.5 מיליון דולר. כעת יתאים פרופ' ברנובר את התוכנית לצרכי הקמת תחנת כח בחלל.

אתמול אמר פרופ' ברנובר: „מבחינה כלכלית, הצלחת הפרוייקט תוכל לתת תנופה כלכלית למדינת ישראל. משום שאחריה יבואו הזמנות נוספות. מבחינה מדעית, ההשתתפות בפרוייקט תביא להעברת אינפורמציה מדעית חשובה לארץ".

שלי יחזמוביץ'

רה״מ: לישראל אינטרס הגנתי בהצטרפותה ל„יוזמה האיסטרטגית"

ראש הממשלה דחה ביום א' את הביקורת נגד הצטרפותה של ישראל לתוכנית „מלחמת הכוכבים" וכינה אותה „לא אחראית". ישראל צריכה להשתתף בתוכנית בפיתוח נשק נגד טילים, משום שגם היא עלולה להיפגע מאותם טילים. לאלה, החוששים שהצטרפותה של ישראל לתוכנית תפגע בבריה״מ השיב פרס, כי בריה״מ היא זו שצריכה להפסיק את פיתוח הטילים הבליסטיים.

פרס דיבר בישיבה מיוחדת של מליאת המועצה הלאומית למחקר ופיתוח שהתכנסה ביום א' בלשכתו בירושלים.

בהמשך דבריו עמד ראש הממשלה על הצורך החיוני של ישראל להתקדם בתחום המחקר והפיתוח וזאת תוך שינוי היחס לעולם הקידמה. פרס אמר כי יש כיום בציבור אווירה של „כסאח" נגד האקדמיה, וזו לדעתו שגיאה חמורה שיש לתקנה בדחיפות.

(עתי״ם)

הבתולה נותנת הדרן למאמינים — בקהיר

קהיר. — „הבתולה הקדושה" ממשיכה להתגלות בכנסיה קופטית צנועה בשכונת שוברה בקהיר, זה השבוע החמישי ברציפות, והיא ממשיכה לחולל ניסים — טען אתמול השבועון הנוצרי המצרי „ואטאני".

לפי העתון, היתה ההתגלות האחרונה ביום ו' בבוקר. הבתולה הופיעה מתחת לכיפה המרכזית של כנסית דמיאנה הקדושה, מצרנית שנזרקה, יחד עם 40 בתולות אחרות, למרחץ של שמן רותח, בידי קיסר רומי, במאה הי4.

היא נתגלתה „מספר פעמים", בכל פעם למשך שלוש דקות, ומאות מאמינים ראו אותה כולה, כשאור חזק קורן ממנה, כותב השבועון.

(עדי)

23 אלף חגגו יובל „טעם החיים"

אטלנטה, ארה״ב. — ה„קוקה־קולה" נשפך כמים באטלנטה, כלב הרחוב של ארה״ב, כאשר אלף מוזמנים באו בשבוע שעבר, מי50 מדינות ארה״ב ומי123 מדינות בעולם, כדי לחגוג את יובל הי100 של המשקה המפורסם ביותר.

החגיגות נמשכו מיום ד' בבוקר עד מוצאי־שבת, וכללו קבלות־פנים, סעודות חגיגיות, תערוכות ואירועים אחרים. בקצב מסחרר.

החגיגות והטסת המוזמנים עלו לפחות 15 מיליון דולר. נוכחו, בין היתר, גם שלושה נציגים מבריה״מ ולפחות ארבעה מסין, שם פתחה „קוקה קולה" 15 מפעלים.

נשיא החברה, רוברט גויזטה, הדגיש, כי החוק האמריקני למשקאות של „קוקה־קולה" קופא על שמריו, ולכן נעשים מאמצים מרוכזים כדי להרחיב את הפצת המשקה ברחבי העולם.

לדבריו, שותה אמריקני ממוצע 185 ליטר משקאות תוססים בשנה, ואילו ביתר חלקי העולם הממוצע הוא רק 27.7 ליטר לנפש בשנה.

(ע״צ)

התחנה האחרונה „במסע החופש" של וייטנאמיות: בתי זונות בבנגקוק

בון. — הנשים הוייטנאמיות, הנחטפות בידי שודדי־ים בים הצהוב. מרוכזות תכופות במחנות באי קרדקרא בתאילנד, ואחר־כך מעבירים אותן לבתי־זונות בבנגקוק — מסר הארגון המערב־גרמני „קאפ אנאמור — רופאי הצלה".

אשתקד נחטפו 136 נשים, שביקשו להימלט בסירות מוייטנאם, אולם אלה מספרים רשמיים, ולדעת יו״ר הארגון, המספרים האמיתיים גבוהים הרבה יותר.

יו״ר הארגון, רופרט נודק, מאשים את ממשלת תאילנד, כי „לא טרחה אפילו להשיב" על פניות של הנציב העליון לפליטים של האו״ם או של ארגון הרופאים „קאפ־אנאמור", שביקשו לחקור את הפרשה במקום ולשחרר את הנשים משיעבוד.

עוד אמר, כי אפשר להעריך את הצי של שודדי־הים, כולל סירות, ב־10,000 יחידות. רובן מתאילנד ומאלזיה.

(ע״צ)

עוצמים את העין הפקוחה

מאת צבי טימור

לאחר הופעת הכרך הי36 של דו״ח מבקר המדינה. צפוי היה ששוב לא ימצאו בו עניין. אולם מבקר המדינה יצחק טוניק מצביע על כך, כי ישנם במדינה אנשים שגם דו״חות לא היטיבו אלה, המשתרעים על כ־1400 עמודים, מטרידים את מנוחתם. כתוק מוחזר מפני הצעת החוק שהממשלה הניחה על שולחן הכנסת, שנועדה להצר את תחומי פעולתו של מוסד הביקורת ולבטל את מעמדו העצמאי של מבקר המדינה. על־פי הצעת החוק, המבקר שוב לא יידרש לטפל במשק המדינה ורכושה ויואלץ להסתפק בביקורת פעולותיהן השוטפות של משרדי הממשלה. דומה הדבר לרואה־חשבון שנאסר עליהם לבקר את מאזן הבנק על סעיפי הרכוש וההתחייבויות. אך מתבקשים להוות את דעתם על דו״ח הרווח וההפסד.

הצעת החוק, אם תתקבל מתריע עו״ד טוניק תגרום לכך שביקורת המדינה תחדל להיות ביקורת על כלל המשק של המדינה ותבקר רק על ניהול משרדים ממשלתיים. הצרת תחום פעולתו של מבקר המדינה תצר גם את יכולתה של הכנסת לפקח על הרשות המבצעת.

בסעיף אחר מבטלת הצעת החוק את עצמאותו של מבקר המדינה באחראו לפני הכנסת — ניסוח המבטיח לו מעמד עצמאי. על־פי הניסוח המוצע יפעל המבקר בשליחות הכנסת. דבר המכפיף אותו למעשה לרוב הפרלמנטרי הקואליציוני, ובעקיפין לממשלה.

מבקר המדינה מרגיש בצדק, שהצרת תחום פעולתה של הביקורת ופגיעה בסמכותו תהווה פגיעה בדמוקראטיה הישראלית וביכולת תיפקודה של הכנסת. הכנסת מאשרת אמנם תקציב לממשלה, אך היא יכולה לקבל מידע אובייקטיבי על ביצוע התקציב רק באמצעות מבקר המדינה. כמו כן, זאת היא הסקירה השנתית הבלתי־תלויה היחידה המונחת על שולחן הכנסת ומשמשת מסד לדיוניה. לכן, לצד העיתונות החופשית, מהווה דו״ח מבקר המדינה את הבסיס לביקורת על פעולות הממשלה והמוסדות הקשורים עימה. במיוחד בישראל, בה רב חלקם של המוסדות שאינם נגישים לביקורת כלשהי זולת הדו״ח של המבקר. די להזכיר כאן את הביקורת על מערכת הבטחון, צה״ל והתעשיות הבטחוניות, המהוות תחום סגור וחשאי, בו ללא הביקורת איש הישר בעיניו יעשה.

האינפלציה מוחקת חובות

אין טעם להרחיב את הדיבור על הנזקים שבהעדר זרימה חופשית של אינפורמציה, האירועים האחרונים, של הפיצוץ בכור האטומי ליד קייב, הוכיחו את הנזק אפילו לשלטונות ברה״מ. העדר אינפורמציה אמינה, גלויה ומבוקרת נתן מקום לשמועות ולסיפורים מוגזמים על היקף האירוע. העדר אינפורמציה מהימנה אינו מונע מידע, אלא מוריד אותו למחתרת. אין ספק כי אלמלא העין הפקוחה של מבקר המדינה והעיתונות החופשית, היתה ישראל מזמן הופכת לאחת ממדינות הבננות, בהן כספים ציבוריים מוצאים את דרכם באופן חופשי לחשבונות ממוספרים של השליטים בשווייץ או במדינות חסות אחרות של מערכת הבנקאות. מכאן, יש להבטיח כי מבקר המדינה יוכל גם בעתיד לפקח על רכוש המדינה ועל פעילות הממשל.

דו״ח מבקר המדינה על מאות עמודיו מספק גם השנה אילוסטרציה רחבת היקף לאמיתות הקביעות הכלכליות. אולי לא במקרה הוא מעמיד במרכז הביקורת את הנושא של העברת רכוש המדינה לידיים פרטיות בדרכים עקלקלות ואת פעילות הממשלה בשוק ההון, המשמש לה קרקע לביצוע פעולות מחוץ לתקציב. השיטות הן פשוטות למדי, אך עולות למדינה, קרי למשלמי המסים, הון תועפות. שיטה אחת היא לתת אישור הנפקה לגיוס הון לגופים שלא זכו להקצבה במסגרת התקציב, בביטוח שער או ביטוח הצמדה. האינפלציה מוחקת את הצורך להחזיר את החוב. הממשלה מתקצבת את הסכום בסעיף החזר הלוואות. מאחר שהכל, לרבות חברי־הכנסת, סבורים ומשוכנעים כי אכן חובות יש להחזיר. שוב, סעיף זה אינו זוכה לטיפול נאות. אף אחד אינו בודק בשלב של תשלום החוב, איך ולמה הוא נוצר.

דוגמה אחרת היא העברת רכוש של המדינה, כגון קרקעות, מבנים וציוד מעבירים רכוש זה תחילה לסוכנות היהודית או להסתדרות הציונית ומשם לידי ההתנחלויות. הרכוש מועבר בערכים לא צמודים ונמחק מהספרים. מאות מיליוני דולרים הועברו בדרך זו, ללא כל תקציב, כפי שחושף מבקר המדינה בדו״ח זה.

מתנה לישיבה

עוד דוגמה מסוג זה היא מחיקת חובות. במקרה אחד הפכו שרי האוצר כהן־אורגד ומודעי הלוואה צמודה, בסכום של 800 אלף דולר, שניתנה לישיבת נווה ירושלים, למענק, ללא אישור ועדת הכספים. כלומר, נתנו סכום של 800 אלף דולר לישיבה מסויימת במתנה. כל פקיד בנק או גוף ציבורי אחר היה נתבע למשפט על גניבת רכוש המדינה והעברתו לבעלות אחרת. כפי שציין באוזני אחד ממומחי הביקורת, אשר ידלין ישב חמש שנים על סכום קטן יותר, קטן הרבה יותר מסכום זה.

הנושא הזה, כמו נושאים אחרים הכרוכים בהעברת רכוש המדינה לידיים פרטיות, בעשרות ואולי מאות מיליוני דולרים, מופיע בדו״ח הביקורת תחת הכותרת הניטראלית „ויתור על גביית חובות, מחיקה מהחשבון והמרת הלוואה למענק". אולם גם ניסוח ממותן זה חושף נוהלים שאין לאפשר אותם במדינה מתוקנת. פגיעה בסמכות מבקר המדינה והוצאת תחומים אלה מסמכות הביקורת עשוייה לדרדר את ישראל עוד שלב בדרך למדינה שבה אין פיקוח פרלמנטרי על מעשי הרשות, בה הרכוש הציבורי הפקר ובה המוסדות הדמוקראטיים מרוקנים מכל תוכן.

מבקר המדינה הנוכחי, עו״ד יצחק טוניק, המסיים את תפקידו בשנה הבאה ולכן זה הדו״ח האחרון שלו. עשה שירות חשוב למדינה ולאזרחיה בכך שהיפנה את תשומת הלב הציבורית לנושא זה. חוק מבקר המדינה נחקק עוד בשנת 1949 והוגש על־ידי שר האוצר הראשון של דאז התעלם מאינטרס השלטון והעדיף את אינטרס המדינה. ככל הנראה היו לו גם השקפות או אידיאלים מהי מדינת ישראל הרצויה. כיום, בממשלת ליכוד לאומי, הפועלת עם אופוזיציה מצומקת, קל לשנות סדרי בראשית. אפשר רק לקוות, שחברי־הכנסת יעדיפו את אינטרס הדמוקרטיה בישראל על אינטרסים שלטוניים.

שטחים

מועצת קריית־ארבע „אינה מסבירה"

מאת פנחס ענברי

קשה לשבח את מבקר המדינה על הביקורת שהכין על קרית־ארבע. דו״ח המבקר אמנם מביא ממצאים חמורים, אך מסכם את הממצאים האלה כ„ליקויים", ומסתפק בחיוב משרד הפנים להגביר את הפיקוח על המועצה. אבל פרנסי קרית־ארבע, הרגילים לדבר גבוהה־גבוהה, אינם מבינים „אנדר סטייטמנט" כזה. ביטויים כגון „לא ניתן הסבר" מטעם המועצה על הוצאות כספים תמוהות כאלה או אחרות, אינם מתקבלים בקרית ארבע בהרמת גבות לגבי כשרות הפעולות הכספיות. אלא כפשוטו — לא ניתן הסבר. לא נורא. ניתן הסבר פעם אחרת... אולם קריאה בין השורות מבהירה את חומרת הממצאים שהעלה המבקר.

ממצאים אלה ניתן לחלק לשתי קטגוריות, ושוב — המבקר אינו אומר דברים מפורשים, ורק לאחר הכרת הדברים לעומקם עולה מידת חומרתם. הקטגוריה הראשונה היא פוליטית. מתברר, כי המועצה המקומית בקרית־ארבע היא מממן חשוב של תנועת כ״ך, וכמובן, מוסדות „גוש אמונים". הקטגוריה השנייה קשורה לליברליות המופלגת בה מנהלת המועצה את ענייניה הכספיים — ללא אישור הממונה על המחוז, ללא ועדת ביקורת, ללא ניהול כספי של רואה־חשבון ולא אישור של מועצת הקריה עצמה. כלומר, ראש המועצה, שלום וואך, מוציא כספים כראות עיניו למטרות בלתי ידועות, בכמה מקרים הורה לו הממונה על המחוז להחזיר את הכספים, אך הכספים לא הוחזרו. אפשר להעריך כי המועצה איבדה מיליונים רבים של שקלים כתוצאה מן הליקויים שעליהם מצביע המבקר, הן בגלל ניצול לצרכים פוליטיים והן עקב ניהול כספי מוזר.

על התמיכה המאסיבית בתנועת כ״ך ניתן ללמוד מסעיפים שבהם המבקר מדבר על מימון מספר נושאים בניגוד לתקנון שאינם בסמכותה, ושאינם בתחום פעולתה. המבקר מציין, כי „במספר מקרים העבירה המועצה תמיכות כספיות למוסדות ולגופים שלא בהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה ולהוראות משרד הפנים". בין פעולות אלה ניתן למנות את מימון העמותה „יד לאחים" שבשליטת תנועת כ״ך, הנמצאת קרוב לגבולות קרית־ארבע, או מימון המוסד השערורייתי „יד לאחיות" בקריה. המבקר מזכיר פעולות דומות בלי לציין את הקשר לכהנא. למשל, מימון הוצאות הוצאת משפטם של בריוני כהנא לאחר ההתפרעות בחלחול. שכר טירחת עורך־הדין היה גבוה למדי — 10,000 דולר — והמבקר מעיר כי על המועצה לא היה לשאת בתשלום זה.

המועצה גם מימנה מוסדות בקריה ובחברון (שוב, מחוץ לתחום שיפוטה) שרוח כהניסטית מנשבת בהם, כמו ישיבת „שבי חברון" של הרב כלייכר. מוסד חינוכי אחר ברוח כהניסטית הוא האולפנה לבנות — בקרית־ארבע, שהוא מוסד חינוך פרטי. בשבוע שעבר נראו בנות האולפנה מחלקות כרוזים של כהנא בקריה. המבקר מעיר, כי המועצה העניקה למוסד סך של 35.6 מיליון שקלים לרכישת דירה. לדעת המבקר, „לא היה מקום שהמועצה תממן רכישת נכס לאולפנה, מה גם שלא יהיה בבעלותה. פעולת המימון נעשתה מבלי שנתבקש אישור הממונה לכך". העולה מכך, המועצה מוסרת כספי ציבור למוסד פרטי, ללא נוהל תקין, איננה סוף פסוק בפרשת האולפנה. מנהל האולפנה קיבל הוצאות קבועות להחזקת רכבו, וכן הוצאות ללא דיווח עבור 1,400 ק״מ בחודש על־פי תעריף של רכבים קשות. כן קיבל משכורת חודשית נוספת, כפיצוי על אי־ניצול ימי חופשה.

טיפול זהיר בדרית בפיטורי העובדים הערבים

אבל כמובן גולת הכותרת של „הקשר הכהניסטי" של המועצה המקומית הם פיטורי העובדים הערבים. על־פי סעיף 5 המפורסם בהסכם הקואליציוני, המבקר נדרש לעניין זה בזהירות מופלגת. הוא מזכיר, כי על־פי ההסכם הקואליציוני החליטו הסיעות להפסיק את עבודת הערבים בקריה, וכי תחזוקת הגינון והרחובות יבוצעו באמצעות קבלנים שיעסיקו יהודים בלבד. בעקבות מכתבו של היועץ המשפטי לממשלה, הודיעה המועצה כי תמחוק את הסעיף הזה. המבקר אינו מציין כי בינתיים פיטרה המועצה את עובדי הגינון הערביים, והעניקה את העבודות לקבלן, ועובדיו, ככל שידו היתה משגת, הם יהודים (לא יהודים רבים מוכנים לעבוד בעבודות כאלה).

דו״ח המבקר מעלה תמיהות נוספות בקשר לענייני הגינון. מתברר, כי מיולי 1982 מעסיקה המועצה קבלן לביצוע עבודות גינון, בלי מכרז, ובשנת הכספים 1984 שילמה לו כ־15 מיליון שקל. ממאי 1985 הוא מקבל כ־2 מיליון שקל בחודש. לא כל־כך ברור מדוע הוא מקבל תשלומים כה גבוהים, שכן את שכר עובדיו משלמת המועצה... בסופו של דבר החליטה המועצה להפסיק סידור זה ולקבל את הקבלן כעובד המועצה, אך ככל הנראה, בגלל הצורך לפטר את העובדים הערביים שוב נזקקו לקבלן, אלא שההוצאות החודשיות קפצו מ־2 מיליון ל־8.5 מיליון. המבקר דוחה את ההסבר כי הקפיצה הזאת קשורה בכך שמימון המשכורות עובר לידי הקבלן, וקובע כי „בעקבות ההחלטה הועלתה התמורה ששולמה לקבלן הגינון הרבה מעבר למגיע לו... גם בהתחשב בעלות העסקתם של עובדי הגינון על־ידי המועצה". המבקר אינו קושר זאת עם ביצוע סעיף 5 בדבר פיטורי העובדים הערביים. אם יש קשר בין הדברים, וקרוב לוודאי שאכן יש, לא יוכלו האדונים וואך והעצני לטעון כי פיטורי הערבים נעשו מטעמי „ייעול וחיסכון".

מימון הפגנות לוינגר

המועצה המקומית בקרית־ארבע איננה רק משענת איתנה לתנועת כ״ך. גם „גוש אמונים" זוכה בתמיכתה על כל המשמעות הכספית מכך. המבקר מפרט מקרים שבהם „פעלה המועצה בניגוד לתקנון, בחלקם אף בניגוד להוראות מפורשות של הממונה (על המחוז)". כגון מימון ההפגנה של הרב לוינגר מול דהיישה ב־1984, בסך 5,000 דולר. המבקר מציין, כי הממונה „בודק אפשרות להטיל אחריות על מקבלי ההחלטה, ובכלל זה להחזיר את הכספים לקופת המועצה. אבל שנתיים עברו והוא לא סיים את הבדיקה.

המועצה שילמה למשרד חקירות פרטי עבור חומר על אוניברסיטת בית־לחם. המבקר אינו מפרט, אבל באותה תקופה נדרש אליקים העצני לחומר מעין זה מאחר שהואשם בפגיעה בקצין צה״ל בעקבות „אוהל המחאה" שהקים מול בית המימשל הצבאי בחברון. העצני טען אז, כי „אש״ף משתולל באוניברסיטאות" והמימשל הצבאי אינו עושה דבר. מדוע מרחיק העצני את עדותו עד כדי בית־לחם, ומדוע לא ביקש את החקירה על אוניברסיטת חברון?! ובכן, אליקים העצני מיודד עם משפחת ג'עברי, בעלת השליטה על האוניברסיטה „האש״פית" בחברון...

כן שילמה המועצה כספים למועצת יש״ע עבור רכישת אדמות בחברון, מימון הפגנות של נשי המחתרת היהודית והפגנה בתל־אביב נגד שחרור המחבלים. גם תנועת ההתיישבות של גוש אמונים, „אמנה", זכתה מקרן השפע של קרית־ארבע. בתואנה של „הבאת עולים" קיבלה „אמנה" 2,400 דולר. כידוע, מי שמביאה עולים היא הסוכנות היהודית, ובקרית ארבע אין מכירים עולים שהובאו על־ידי „אמנה".

מימון תנועת כ״ך ו„גוש אמונים" עולים בכסף רב, מה שמסביר בחלקו את הגרעון הגדול של מועצת קרית־ארבע. הניהול הכספי השערורייתי מסביר את היתר.

עורך דסק לענייני היום: לוי מורב
עורכת אחראית של עמודי הפנים: עמית אנוטר

אנרגיה

הפיתוי הגרעיני

מאת מוטי בסוק

עוד לפני האסון בכור הסובייטי בדק מבקר המדינה את שאלת הקמתם של כורים גרעיניים בארץ. שלא כמפתיע, אין המבקר מתלהב מהרעיון, הן בשל סיבות בטיחותיות והן בשל סיבות כלכליות.

אומדן העלות של קילוואט אנרגיה מתחנת כוח גרעינית הוא 2000 דולר ויותר, ואילו מחיר הסף לכדאיות, על יסוד המחיר החילופי בתחנה מוסקת בפחם, חדרה למשל, נופל מ־1,000 דולר.

המדען הראשי לשעבר במשרד האנרגיה הזהיר, במסמך רשמי, מפני קניית טכנולוגיה ללא המשך. לדבריו, ישנה כיום התפכחות מהטכנולוגיה הגרעינית ואין משקיעים עוד בשיפורה ובשכלולה. אך יש המנסים למכור מערכות תכנון וייצור הקיימות עשרות שנים. הקונים מתפתים במקרים רבים, לקנות כורים, בחוזים המסתירים חלק ניכר מן ההוצאות עד לשלב שבו הקונה שוב אינו יכול לחזור בו. באותו מסמך גם מדובר בסכנות האקולוגיות הנובעות מאי־מציאת פתרון סביר לבעיית סילוק הפסולת ומיגון הכור.

מבקר המדינה מעיר, כי ההספק של תחנת כוח גרעינית זמינה אפשר שהוא גדול מכדי להשתלב ביעילות במערך תחנות הכוח הקונבנציונאליות הקיימות בישראל. טכנולוגיה גרעינית חדשה יותר עשויה להיכנס לייצור מסחרי עד סוף המאה ויתכן שהיא תהיה מתאימה יותר לתנאי הארץ.

אין גם כל ביטחון שהטכנולוגיה הגרעינית הזמינה עדיפה מבחינה אסטרטגית על הפחם. אימוץ טכנולוגיה גרעינית ייחודית מביא לידי תלות ביצרן הכור ובספק הדלק. תקלה חמורה בתחנת כוח גרעינית, אומר המבקר — מאמר, עוד לפני האסון בצ'רנוביל — מחייבת הוצאת סכומים גדולים מאד לבידוד התקלה ולסילוק החומרים הרדיואקטיביים. ההסתברות להתרחשותן של תקלות כאלה היא אומנם נמוכה, אך במשק פגיע וקטן כשל ישראל אי־אפשר להתעלם מהן.

הגדלת התלות בגורמי חוץ

אחד הנימוקים הנפוצים ביותר למעבר לטכנולוגיה גרעינית הוא, כי בכך תשתחרר ישראל מתלותה ביצואני הנפט או הפחם. המדען הראשי לשעבר שולל מפורשות את הנימוק הזה. לדעתו, הכור הגרעיני מחמיר את התלות בגורמים חיצוניים. בעוד תחנת כוח קונבנציונאלית יכולה לשרוף דלק שמקורו בכל העולם, התחנה הגרעינית יוצרת תלות במקור יחיד של אנרגיה. במשרד האנרגיה חולקים על המדען הראשי לשעבר בסוגיה זו. לדעתם, לישראל אפשרות להשיג דלק גרעיני מכמה מקורות.

הפרובלמטיקה הזאת מן הראוי כי תובא בחשבון על־ידי מי שממשיכים לעסוק בנושא האנרגיה הגרעינית בישראל, בבואם להכשיר את השטח לבחינת הצעות מעשיות, מדגיש מבקר המדינה.

ביטחון

כך עוקפים החלטת ממשלה

מאת אלכס פישמן

במסגרת תוכנית החירום לייצוב המשק, היה על משרד הביטחון לקצץ מתקציב שנת הכספים 1985, סך של 62.5 מיליון דולר על בסיס שנתי. לתקופה של תשעה חודשים, החל במועד הפעלת תוכנית החירום עד סוף שנת הכספים, היה על המשרד להסיח מתקציבו 46.875 מיליון דולר. בהחלטת הממשלה נקבע גם, שכל גוף ציבורי יפחית ב־3 אחוזים את כוח האדם שלו, למעט – בין היתר – חיילים בשירות קבע.

אגף התקציבים במשרד הביטחון ערער על שיעור הקיצוץ נוכח הבדלים בקביעת הבסיס לשער החליפין בינו לבין האוצר, והעמיד את הקיצוץ על 37.9 מיליון דולר. זה גם הקיצוץ שבוצע בפועל בתקציב הביטחון ב־1985. אגף התקציבים במשרד הביטחון ערער גם על הנחיות אגף התקציבים באוצר אשר לקיצוץ בכוח־האדם והתנגד לדרישת האוצר לראות בחיסכון בעקבות קיצוץ כוח־אדם קיצוץ נוסף בתקציב הביטחון מעבר לקיצוץ האמור. בעקבות דיון בין האוצר למשרד הביטחון, שהתקיים באוגוסט 1985, הסיר משרד האוצר את תביעותיו לקיצוץ נוסף בתקציב הביטחון בשל הקיצוץ המתבצע בכוח־אדם בשיעור של 3 אחוזים. כדי לעמוד בהיקף הקיצוץ בסך 46.875 מיליון דולר הוחלט להקטין את התקציב המיועד לתוספת של 8 אחוזים למשרתי הקבע בסך 21 מיליארד שקלים (55 אחוז מהקיצוץ), תוספת תשלום שהומלצה על־ידי שתי ועדות כנסת, אולם לא בוצעה, לצמצם את התקציב שהועמד לצורך משימות לבנון בסך 13 מיליארד שקלים, (34.3 אחוז מסך הקיצוץ) ולקצץ בתוכניות העבודה הרגילות בסך 3.9 מיליארד שקלים (10.7 אחוז מסך הקיצוץ).

מתוך התקציב המיועד למשימות לבנון, קוצץ הסכום ממשימות הבינוי. בוטל חוזה עם קבלן שאמור היה לבנות מחנות, וכתוצאה מביטול החוזה שילם המשרד פיצויים בסך 10.5 מיליון שקלים. נדחה מכרז בתחום עבודות אלקטרוניקה בגבול הצפון בשל העלות הגבוהה ודחיית עבודות בגדר המערכת בגבול הצפון.

בתוכנית העבודה הרגילה קוצץ סכום של 0.8 מיליארד שקלים, בפרויקט פיתוח שהוכרז כפרויקט חירום. השלמת התקציב לפיתוח תיעשה במטבע־חוץ, בכספי הסיוע האמריקני. קיצוץ זה – קובע המבקר – אינו עומד בקנה אחד עם החלטת הממשלה שהפחתה בתקציב לא תבטא דחייה של פעילות. הקיצוץ בתחום הפעולה של חיל־האוויר כולל, בין היתר, 500 מיליון שקלים ישנים בדלק למטוסים. בעקבות הקיצוץ הקטין חיל־האוויר את צריכת הדלק של מטוסי קרב ומסוקים על סוגיהם. אי־לכך, צמצם החיל את שעות הטיסה של כלי טיס אלה. בתחום הקיצוץ בכוח־אדם במשרד הביטחון, אמור היה המשרד להוריד 199 מישרות. עד 1.1.86 הסתבר כי על המשרד לקצץ עוד 54 מישרות.

משרד מבקר המדינה מצא כי משרד הביטחון מגיש את הדו"ח הכספי המבוקר תשעה חודשים לאחר גמר שנת הכספים. כתוצאה מכך, נפגמת התועלת שבו לגבי המשרד, הן להפקת לקחים בדבר העדיפויות במשך השנה ולאחר סיומה, והן בהכנת התקציב לשנה החדשה על סמך תוצאות הפעולות בשנה החולפת.

כתוצאה מהעיכוב של משרד הביטחון בהכנת הדו"ח, היו הנתונים שהועברו על־ידי האוצר למשרד המבקר לגבי סך ההוצאה הכוללת בתקציב הביטחון לשנת 1984, נמוכים ב־56 מיליארד שקל בהשוואה לדו"ח משרד הביטחון.

● **השפעות הקיצוץ בתקציב על יחידות הסמך.** כחלק מפעולת משרד הביטחון לאיזון תקציבו, קיצץ המשרד באופן משמעותי את היקף הזמנותיו מיחידות הסמך ואת היקף המימון שהורים להן בגין הזמנות. בשנת הכספים 1985 חלה ירידה כוללת של מכירות התע"ש בשיעור של 18 אחוז (בהשוואה ל־1984), אולם היקף מכירות התע"ש למשרד ירד בכ־40 אחוז. עד דצמבר 85 צומצם כוח־האדם בתע"ש ב־1,167 עובדים וקטן ב־155 מספר העובדים הורים ועובדי החברות הישראליות המספקות לתע"ש כוח־אדם מקצועי. רוב העובדים שפרשו הם פועלי ייצור. תקציב ההשקעות של תע"ש ירד ב־18.2 אחוז. היתרות הכספיות של התע"ש ירדו מ־350 מיליון דולר במארס 85 ל־115 מיליון דולר בסוף שנת הכספים.

הרשות לפיתוח אמצעי לחימה, רפא"ל, נדרשה להקטין את כוח־האדם בכ־450 עובדים. רפא"ל לא עמדה בכך במועד. לפיכך, קיבל מנכ"ל משרד הביטחון את המלצת היועץ הכלכלי מספטמבר 1985 להקטין את מספר עובדי רפא"ל בכ־650 איש. עד מועד סיום הביקורת, בנובמבר 85, פרשו רק 200 עובדים ונקלטו 20 עובדים חדשים. פוטרו בעיקר עובדים זמניים בעלי פוטנציאל למחקר ולפיתוח בעבור רפא"ל, והתיכנון לצמצום מספר העובדים – שלגבי חלקם הובהר כי אינם מתאימים או אינם יעילים – לא מומש.

כתוצאה מהורדת רמת ההזמנות בתע"ש וברפא"ל, יצר משרד הביטחון לעצמו קושי ניכר, משום שנפגעו קווי ייצור חיוניים ומוקדי ידע של יחידות הסמך. גם צה"ל הושפע מצמצום הזמנות התחמושת מיחידות הסמך, אשר לה נזקק לצרכי אימונים, וכמלאי לשעת חירום.

מבקר המדינה מעיר, כי הפתרונות שניתנו על־ידי המשרד ליחידות הסמך, תוכנו ויושמו זמן רב לאחר אישור התקציב. ראוי היה כי התקציב שמוגש לאישור הכנסת ישקף, כבר בתחילת שנת התקציב, את הפתרונות שבכוונת המשרד לממש, ואת משמעויותיהם.

הפתרונות לצרכי יחידות הסמך ולצרכי המשרד ניתנו במספר דרכים:

- ייצור מוצרים, בעיקר תחמושת, ואספקתם לצה"ל באמצעות מימון ביניים של התע"ש, שיחזור מתקציב המשרד בשנים הבאות.
- ניצול יתרות מזומנים שבידי יחידות הסמך לייצור מלאי.
- חיסכון, התייעלות ופיטורי כוח־אדם.
- תשלומים שיבצע המשרד באמצעות מטבע־חוץ, סיוע על חשבון תשלומים בשקלים.
- הגדלת היצוא.

המבקר מעיר, כי אין בפתרונות חלקיים אלו כלבד, כדי לתת מענה ליחידות הסמך לשנים הבאות, כי סביר שלא יחול שיפור מהותי בתקציב המשרד. על כן, על יחידות הסמך להערך להמשך הגידול ביצוא, תוך יתר חיסכון, התייעלות וצמצום בכוח־אדם.

● **תיאום בין משרד האוצר ומשרד הביטחון.** חלקו של תקציב הביטחון לשנת הכספים 1985 בתקציב המדינה בכללותו הוא כ־18 אחוז ומשקל נתח השקלים שבתקציב יגיע, להערכת המשרד, לכ־16 אחוז מהתל"ג. (בנתונים אלה לא כלולים, בין היתר, התגמולים המשולמים על־ידי המוסד לביטוח לאומי למשרתים במילואים, תשלומי הריבית על מלוות של הממשל האמריקני לסיוע הביטחוני, והשתתפות תקציב המדינה בגמלאות לאנשי צבא הקבע). נוכח נתונים אלה, בולטת החשיבות של התיאום בין משרד האוצר – לבין משרד הביטחון.

באוגוסט 1977 התקיימה בלשכת מבקר המדינה פגישה בין שר האוצר, שר הביטחון ומבקר המדינה, במטרה להגביר את שיתוף הפעולה בין מערכת הביטחון והמערכת הממלכתית הכללית, במיוחד בנושאי תקציב וכספים. בפגישה לא התגלו גישות שנויות במחלוקת בין השרים, והתקבלו סיכומים.

בדו"ח השנתי ה־28 של המבקר צויין שלא הסתיים הטיפול בהצעת האוצר; בדו"ח השנתי ה־29 צויין שהסדרים שהוחלט עליהם טרם הופעלו; בדו"ח השנתי ה־30 נאמר: "לא חלה התקדמות בתיאום פעולות בין משרד הביטחון למשרד האוצר", ובדו"ח האחרון, הנוכחי, מס' 36, נאמר כי הידוק התאום בין שני המשרדים לגבי מעורבותו של משרד האוצר בתיכנון תקציב הביטחון וביצועו – לא מוצע.

התקשרות עם חברת מספנות־ישראל בע"מ לביצוע אחזקה ושיפוצים של כלי־שיט

מ־1.4.80 עד 1.9.84 הוציא מינהל הרכש במשרד הביטחון 101 הזמנות לשיפוצים, תיקונים והתקנות בכלי שיט של חיל־הים, בסך כולל של כ־460 מיליון שקלים, במחירים שוטפים. בשנת הכספים 1986, לא מסר משרד הביטחון למספנה הזמנות לשיפוץ כלי שיט.

משרד הביטחון הגדיר "צורך ביטחוני חיוני" את שמירת הפוטנציאל של המספנה לבניית כלי־שיט צבאיים ועקב כך מצא לנכון להקל על המצוקה הכלכלית בה היתה המספנה שרויה, ומסר לה עבודות שיפוץ ואחזקה, מתוך מודעות לכך שמחיריה גבוהים משל ספקים אחרים. למטרה זו העניק משרד הביטחון למספנה את זכות הסירוב הראשון, במקרים בהם היתה הצעתה המקורית יקרה מזו של ספקים אחרים. אולם בגלל שינויים הנקבעים רק במהלך ביצוע העבודה, עלות העבודות, על־פי רוב גבוהה בהרבה, מהמחיר הנקבע בשלב התחרות לקראת מסירת ההזמנה. על כן, ההשוואה בין מחיר החוזה המקורי עם המספנה לבין המציע הזול ביותר מאבדת הרבה ממשמעותה. לדעת הביקורת, זכות הסירוב הראשון עשויה להניא ספקים אחרים מלהתחרות במספנה. ללא תחרות זו מאבד המשרד כלי חיוני להשגת מחירים זולים ומספק, וזכות הסירוב הראשון מרוקנת מתוכנה.

מי נתן את ההוראה לקלוט במחשב הזמנות רכש מספקים שעדיין לא נחתמו?

● **הזמנות רכש שלא הגיע זמנן.** ב־1985, נוכח האפשרות שבממשלה תתקבל החלטה חדשה לגבי הגבלת ההתקשרויות, ננקטו במינהל הרכש צעדים לקלוט במחשב מספר רב ככל האפשר של הזמנות, גם כשבמהלך הסדיר של הטיפול הן טרם הגיעו לשלב של הזמנה. המהלך נעשה כדי לקבוע עובדות שהיתה בהן עקיפה של החלטה אפשרית על הגבלת ההתקשרות. היקף ההזמנות שנקלטו במחשב לפני 1.8.84, אך לא נחתמו עד אז, נאמד על־ידי משרד הביטחון בכ־18 מיליארד שקלים. לדעת הביקורת, עקיפת החלטת ממשלה על־ידי משרד ממשלתי היא חמורה בשלעצמה, ללא קשר לתוצאות החומריות שלה. משרד מבקר המדינה פנה להנהלת משרד הביטחון, כדי שתברר מי אחראי למתן ההוראה העוקפת הזו.

● **שכירת רכב להובלת נוסעים.** משרד הביטחון שוכר אוטובוסים וטיוליות להסעות מערכת הביטחון, משלושה גורמים: "אגד", "דן" ומועצת מובילי המשאיות בישראל. באוגוסט 1983, לאחר שבוטל הפיקוח של משרד התחבורה על המחירים לנסיעות מיוחדות, תבעו "אגד" ו"דן" העלאה של מחירי הנסיעות. המשרד לא הסכים לתביעות וסוכם כי יחידת התובלה הכללית של התעשיה הצבאית תבדוק את התעריף. בינתיים, שילם המשרד מקדמה על חשבון התוספת, בשיעור 20 אחוז.

ביולי הוגשו מסקנות יחידת ההנדסה, אולם "אגד" לא הסכימה לקבלן ובאוגוסט 83 הפסיק לספק שירותים למשרד הביטחון. בעת מתן השירות על־ידי "אגד", נעזר משרד הביטחון בדן ובמועצת המשאיות, תוך הבטחה שבעתיד יגדל נפח ההסעים של שתי חברות אלה. כאשר הושג הסכם עם "אגד", משרד הביטחון לא עמד בהבטחותיו ל"דן" ולמועצת המשאיות. "דן" עתר לבג"ץ וזה נזף במשרד הביטחון שלא עמד בהבטחתו. למרות שחל שינוי בחלוקת נפח ההסעים, קובע מבקר המדינה כי "עדיין יש ל"אגד" מונופול כמעט מלא בכל הארץ, אף על פי שמחיריה גבוהים בהרבה ממחירי המועצה". הביקורת מצאה כי בחודש אוגוסט 85 הגיע ההפרש בין המחיר שגובה "אגד" לנסיעות מעל 12 שעות לבין אותן הסעות במועצת המשאיות בכ־100 אחוז. ואשר לרישום בתעודות המשלוח, מצא המבקר כי "עיון בתעודות הפיקוח של מרכז ההובלה העלה, כי במקרים רבים לא צוינו הפרטים הנדרשים, לעתים מילאו הנהגים עצמם את הפרטים למרות שחל איסור על הנהג לבצע רישומים".

במאי 85 העירה המערכת למרכז ההובלה כי היא נתקלת בתופעה חמורה ביותר: נהגים רושמים נסיעות ושעות ככל העולה על רוחם והקצין מאשר את רישומי הנהגים. במסגרת זו קובע מבקר המדינה, כי משרד הביטחון מעניק ל"אגד" העדפה בחלוקת ההסעים למרות שמחיריה גבוהים בהרבה ממחיריהם של מובילים אחרים. על צה"ל – קובע המבקר – להפעיל עבודת מטה יעילה יותר כדי לצמצם את תופעת אי־ניצול ההסעים השבועיים.

● **בחירת שליחים ליחידת הרכש בעבור חיל־האוויר במשלחת הקניות בניו־יורק.** לשתי מישרות בניו־יורק, שעמדו להתפנות בקיץ 1985 היו הבדלים מהותיים בדרישות בתחום ההשכלה והניסיון של המועמדים. דרישות שנכללו במכרז של משרד הביטחון לגבי השכלה וניסיון מקצועי־הנדסי, היו נחותות מאלו שחיל־האוויר ראה כחיוניות לביצוע פעולות אלה. הדבר מבטא את הדגשים השונים בגישותיהם של משרד הביטחון ושל צה"ל לנושא. בעוד שהמשרד שם דגש על ניסיונם של המועמדים בנהלי הרכישה ובניהול מו"מ מסחרי, סבורים בצה"ל שהדגש צריך להיות על ידע אקדמי־הנדסי וניסיון מקצועי בתחום הרלוונטי. נוסף לכך, מנכ"ל המשרד לא אישר מועמדות של שניים מבין שלושה מועמדים שבחרה הוועדה לאחת המישרות שהמתינו לאיוש. למישרה של מנהל יחידת הרכש לחיל־האוויר, נשלח לחו"ל מי שנבחר בניגוד לעמדת מפקדת חיל־האוויר, שהועדף על מועמד החיל, אשר עלה עליו בניסיונו ובהשכלתו.

● **ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון.** קובע המבקר: "במשטר דמוקרטי זכאי אזרח לקבל מידע מירבי על פעולות המינהל הממלכתי. בארכיון צה"ל גנוזות תעודות היסטוריות על הפעולות באחד התחומים המרכזיים של המינהל, ולתעודות אלה ערך חינוכי ומחקרי רב. על הגורמים המוסמכים לשקול את האפשרות להקדים את הפתיחה לעיון של תעודות אלה. הגוש הארכיוני הרב שהצטבר בארכיון צה"ל מאז הקמת המדינה, אינו משרת, בינתיים, שום מטרה חינוכית או מחקרית.

● **ביצוע עבודות בינוי במחוז הצפון.** מנהל יחידת ההתקשרויות או המישנה לראש אגף הבינוי והנכסים, מחקו שמות של קבלנים מרשימת הקבלנים שמנהל המחוז המליץ לשתף במכרז, ללא ציון הסיבה. הדבר נוגד מינהל תקין. אומדני עלות העבודה, שערכו הגופים הנוגעים לקראת פירסום מכרז, היו בכמה מקרים נמוכים בהרבה מההצעה הזולה ביותר שהוגשה לספק. בכמה עבודות היה צורך להאריך את זמן הביצוע כתוצאה מליקויים בתיכנון או בהכנת משטח למבנים. בחלק מהעבודות ניתנו אורכות למפרע. התברר, כי במהלך ביצוע אותן עבודות אף למעשה, לוח זמנים תקף המחייב את הצדדים. המחוז לא דרש מהקבלנים לבצע את כל הבדיקות הנוגעות לאיכות העבודה ולטיב החומרים כנדרש על־פי המיפרטים. הטיפול של המחוז בעבודות סלילת כבישים ורחבות במחנה צבאי לא ענה על דרישות של ניהול תקין של עבודות בנייה. גם התחשבנות בגין עבודה זו היתה לקויה, והמשרד שילם לקבלן ריבית פיגורים בסך 5.4 מיליון שקל על תקופה, שבעבורה כבר שילם הפרשי הצמדה.

● **סדרי התקשרויות עם מוסכים לאחזקת רכב.** אגף האמרכלות במשרד הביטחון אחראי למתן שירותי תחבורה לאגפים וליחידות המשרד, להפעלת מאגר הרכב של המשרד ולאחזקתו. בינואר 86 היו בטיפול המחלקה 251 כלי־רכב, מהם 230 מכוניות נוסעים.

14 מתוך 25 המוסכים שאגף האמרכלות מסר להם הזמנות לעבודות אחזקה, אינם נמצאים ברשימה של ספק מוכר כנדרש בהוראות המשרד. מתוך 15 המוסכים הללו, לחמישה כלל לא היו אישורים על ניהול פנקסי חשבונות, אישורי עוסק מורשה מטעם שלטונות מע"מ. מתוך תשעת המוסכים, הגיש מוסך אחד בלבד אישור תקף על ניהול פנקסי חשבונות מטעם שלטונות מס ההכנסה. כל עבודות האחזקה השנתיות נמסרו ללא מכרזים בדרך של מו"מ. הביקורת העלתה, כי מתן הפטור ממכרזים לא הושתת על תנאים ונסיבות שפורטו בהוראות.

בהזמנות שנמסרו למוסכים לא נקבעה אחריותם לטיב התיקונים או השיפוצים שיבוצעו ולא נקבעה תקופת האחריות. על טיפול תקופתי נקבע לכל מוסך מחיר אחיד לכל סוגי כלי־הרכב. הביקורת גילתה פער המגיע עד 50 אחוז במספר שעות העבודה שנקבעו לטיפול כזה למוסכים שונים. חשבונות הספקים לא נבדקו בתשומת־לב מספקת.

● **גביית תמלוגים מיצוא ביטחוני.** בהוראות משרד הביטחון מדצמבר 1977, נקבע כי בעסקות יצוא ובתמורה על שימוש בנכסי יצוא או בידע של המשרד, ישלם היצואן למשרד תמלוגים בשיעור קבוע של 3 אחוזים מהתקבולים, ובאותן עסקות, כאשר יעשה שימוש בשניהם, ישלם היצואן 5 אחוזים. ההוראה אינה מבוצעת בעיקרה, וסכום התמלוגים שנגבה קטן ביותר. בשנים 82־84 הסתכם היצוא הביטחוני ביותר משני מיליארד דולר. בשנים אלה התקבלו בתמלוגים, בגין השימוש בנכסי ייצור או ידע של משרד הביטחון 382,000 דולר בלבד (כ־0.015 אחוז). במצב שנוצר, תמלוגי היצוא נגבים, למעשה, רק מאותם היצואנים המשלימים את התגמולים ביוזמתם. הביקורת רואה מצב זה בחומרה.

● **סיוע לשיקום כלכלי לזכאי אגף השיקום.** באפריל 1985 היו בטיפול אגף השיקום כ־34,600 נכים בדרגות נכות מ־10 אחוז עד 100 אחוז, ועוד 13,000 נכים בדרגות נכות עד 9 אחוז, הזכאים לטיפול רפואי, כ־18,000 בני־משפחות שכולות, כ־3,200 אלמנות, יתומים וכ־10,200 הורים שכולים. לזכאים להחזר היטלים על רכב (כ־70 אחוז מההוצאה על שיקום כלכלי) אין ביטוי בתקנות, והיא מוסדרת רק בהוראות מינהליות של האגף. ל־68 אחוז מהנהנים, התבטא הסיוע הכלכלי במענקים לתשלום היטלים ובהלוואות לרכישת רכב להשלמת השיקום הכלכלי. רק 10 אחוז מהנהנים נעזרו בשיקום כלכלי ראשוני. לא נקבעו מדדים שיאפשרו חיזוי התוצאות של שיקום כלכלי. לאגף השיקום אין מידע מרוכז על מידת הצלחה של הסיוע לשיקום כלכלי־עצמאי שניתן לזכאים. האגף אינו מנהל מעקב אחר זכאים שנעזרו בסיוע לשיקום כלכלי, ומחוסר נתונים לא ניתן לנתח את הסיבות לכשלונות או להצלחות ולהסיק מסקנות לעתיד. הקריטריונים לשיקום בהפעלת תחנות דלק אינם מתייחסים להתאמה של הנכה לנהל ולתפעל עסק בגודל ובהיקף כספי של תחנת דלק.

כ־40 אחוז מההמלצות לשיקום במוניות, שהאגף העביר למשרד התחבורה, ניתנו במסגרת אישור חריג. במספר מקרים ניתן סיוע חריג במענקים ובהלוואות לנכים ששוקמו במוניות. אגף השיקום לא קבע אמות־מידה למתן סיוע לכיסוי חובות, הועלו מקרים שזכאים נזקקו להלוואות לכיסוי חובות מספר פעמים. האגף אינו מתאם ואינו בודק עם לשכות שירות התעסוקה אם לא מבוצע כפל־תשלום, כשזכאי יכול ליהנות בעת ובעונה אחת מתשלום מענק [illegible] באמצעות לשכות התעסוקה, ומתגמול על חוסר פרנסה באמצעות האגף.

החשש לקרינה לא נבדק

מאת אבי בניהו

מבקר המדינה ערך ביקורת על היערכות צה"ל בגבול לבנון (הגדר הטובה). הביקורת נערכה במיפקדת פיקוד הצפון, במיפקדה האחראית על הגזרה ובחטיבות, לרבות במוצבים בין הגבול ובמרחב הביניים.

אי הוראות על היקף הפעילות הנדרשת חייבה ביצוע מהיר של עבודות היערכות, ולשם כך נדרשו תיאום ופיקוח טובים במיוחד. לדעת הביקורת, היה צורך להקים בשטח גוף מתאם ומפקח, רב־סמכויות, שיהיו בו נציגים בכירים של המיפקדות ושל הגורמים שעסקו בפרויקט. מן הממצאים עולה כי סידורי התיאום והפיקוח לא היו מספיקים. היו עיכובים בביצוע העבודה, שנגרמו בעיקר בשל אי־השלמת תוכניות הנדסיות, אי־התאמות, חיילים מאתרי העבודה, אי־מתן אבטחה וליווי בעת הצורך, ועקב ביצוע לקוי של עבודות על־ידי קבלנים. העיכובים גרמו להוצאות נוספות. במוצבים אחדים של צה"ל שנבדקו חסרו פריטים של ציוד ועזרים שונים. מצב התברואה באותם מוצבים היה ירוד.

● **קליטת מערכת נשק ייחודית.** נרכשו באב־טיפוס של מערכת נשק שהוכנסה לשימוש. באימונים ונתקלה בקשיים בגלל אמינות טכנית נמוכה של המערכת, שנבעה בחלקה מהיותה אב־טיפוס ובחלקה עקב הבלאי המואץ שנגרם לה על־ידי הניסוי המבצעי ועקב הפעילות במלחמת לבנון. לא הוקפד על כך שחיילים שהיה חשש שנחשפו לקרינה במידה שהיתה עלולה לסכן את בריאותם, אכן יישלחו לבדיקות רפואיות במועד.

● **רכישת ספינות בחיל הים.** המבקר בדק את קליטתן של שתי ספינות מהדגם החדש שעלו 100 מיליון דולר. [illegible]

● [illegible]

דירות למכירע

שיכון

מאת בצלאל עמיקם

משרד הבינוי והשיכון מכר, בפרק זמן של חמש שנים, כ־1200 דירות שהיו בבעלותו. מכירת דירות אלה ופעולתם על־ידי ועדת המחירים והמשרד עצמו נעשו בלא שנקבעו נהלים מאושרים לכך. החברות שקיבלו על עצמן למכור את הדירות לא נדרשו להמציא למשרד ערבויות מתאימות, שיהיה בהן כדי להבטיח את ההתחייבויות שנטלו על עצמן. בנוסף לכך הושהה עידכון מחירי הדירות ונגרם נזק כספי כבד.

מבקר המדינה נוזף במשרד הבינוי והשיכון על שלא ניהל את מכירת מלאי הדירות בהתבסס על תיעוד נאמן וברור.

הביקורת העלתה, שאין בידי המשרד חוזים עם המתכננים ובהעדר חוזים אלה לא ניתן היה לקיים פיקוח נאות על מכירת הדירות לזכאים, ולוודא שהכספים שנגבו מרוכשי הדירות אכן הועברו בהתאם לחוזים ולמחירים שנקבעו. אחת הדוגמאות היא מכירת 65 דירות מהרכוש המינהלי בבאר־שבע. התברר כי החברה שביצעה את המכירה לא העבירה למשרד השיכון במועד את התמורה ממכירת 26 דירות וכי הנזק הכספי היה בסך של 5 מיליון שקל (מחירי אוקטובר 1985).

נמצאו ליקויים גם בפעולת ועדת המחירים, שמתפקידה היה לקבוע את מחירי הדירות ואת עידכונם. אצל המנהל לבנייה כפרית נמצאו ליקויים חמורים בביצוע מטלותיו. דוגמא בולטת לכך היא ההתקשרות עם חברות וגופים ציבוריים שלהם הבטיח המנהל עבודות בהיקף כספי ניכר. מתברר כי לעיתים מזומנות לא נערכו מכרזים, אלא היו התקשרויות במשא ומתן ובכך שוחררו אותן חברות קבלניות מן הצורך להתחרות בגורמי הבנייה האחרים.

המינהל העניק סיוע לבנייה בקיבוצים, בלי לקבוע קריטריונים ברורים לדירוג בטבלת הזכאות. כך זכו קיבוצים מבוססים וצעירים להטבות שלמעשה לא היו מגיעות להם. המינהל העניק לקיבוצים הלוואות לקליטת משפחות, שלמעשה לא הלמו את אמות המידה הנדרשות והוא נתבע לצמצם עד כמה שאפשר אישור הטבות והקלות לקיבוצים ולשיפור המעקב אחר שינויים במצבם.

* * *

● מע"צ — מחלקת עבודות ציבוריות — האחראית על כבישי הארץ, איננה ממשת תביעות נגד נהגים וחברות ביטוח בגין נזקים לכבישים ולמתקני תעבורה שגרמו תאונות בכלי רכב. מדובר בנזקים של מיליוני שקלים מדי שנה. חרף העובדה שמע"צ זכאית לתבוע את מלוא ההוצאה, לא עשתה די למען צימצום הפסדיה וחיוב האחראים לנזקים לשאת בהוצאות.

* * *

● ליקויים נחשפו בדרך פעולתה של חברת שיכון ופיתוח הממשלתית. מתברר כי החברה לא הקפידה בניהול העיסקאות המשותפות עם קבלנים ונמצאו ליקויים כבדי משקל בעסקאות אלה.

פרשיה הכרוכה בהפסד ניכר קשורה בבנית רמת־אביב־ג', אזור מבוקש ביותר בצפון תל־אביב, ששיכון ופיתוח יכלה להפיק ממנו רווח נאה. החברה נכשלה בהשגת תוצאות עסקיות ובקיום כללי מנהל תקין ומילוי חובות.

התכנית הכלכלית

הקיצוץ שלא קוצץ

מאת אילן אברהם

בפרק המוקדש לבחינת הביצוע והתוצאות של התכנית לייצוב המשק קובע מבקר המדינה, כי במיגזרים חשובים של התכנית הסתמנה ראשית הצלחה. עם זאת הוא מציין, שבכמה מקרים היו ביצועי הממשלה רחוקים מהיעדים שנקבעו בתחום קיצוץ התקציב וההפחתה בכוח האדם בסקטור הציבורי.

התברר, כי מיולי 1985 בוצע הקיצוץ התקציבי בכל משרדי הממשלה. אם כי נמצא שבמקרים רבים היו חריגות תקציביות רבות בכוח אדם. כך, למשל, במינהל מקרקעי ישראל היתה החלטה לפטר 17 עובדים. אולם באותו מועד העסיק המינהל באמצעות קבלנים 28 אחוז עובדים מעל לשיא כוח האדם המאושר, בלי שהמידע בדבר העסקת העובדים הובא לידיעה ולאישור הגורמים המוסמכים.

במשרד ראש הממשלה ובמשרד האוצר, שלגביהם קבעה התכנית הכלכלית כי יש לצמצם בתקופה האמורה במספר השעות הנוספות, לא היה צמצום כזה — ובמשרד ראש הממשלה אף חל גידול של 84 אחוז במספר השעות הנוספות בתקופה זו. יצויין, כי משרד ראש הממשלה קבע שיכסה חריגה זו מסעיפים אחרים בתקציבו.

המבקר מציין כי נעשה נסיון של ממש לקיצוץ תקציבי גם באמצעות ביטול פעולות ממשיות, במיוחד במשרדי החינוך והבריאות, והגדלת ההכנסות. אולם מתברר, שבמקרים רבים נתקבלו מאוחר יותר החלטות ששינו את ההחלטות לקיצוץ תקציבי ולפיכך לא בכך משום קיצוץ כלל.

המבקר מציין עוד, כי משרד האוצר ואגף התקציבים קבעו תיקרות תקציביות לא מציאותיות במשך שנים. "בתקופות קודמות, כאשר תקציבי המשרדים לא היו מתוחים, ניתן היה ככל הנראה לגשר על פערים אלה. אולם בתקופת קיצוצים החריפה הבעיה. ראוי היה שהנוגעים בדבר יתנו את הדעת לכך, כדי שהתקציבים יהיו מוסכמים על דעת המשרדים ואגף התקציבים, כדי שניתן יהיה לדרוש מהמשרדים עמידה בתקציב", אומר המבקר.

אבטלה

"עבודה זרה"

מאת מוטי בסוק ויצחק שור

משרד הפנים לא ניהל פעולה שיטתית של מעקב אחרי זרים העובדים בארץ ללא היתר. למנהל זה היו שותפים גם שירות התעסוקה והמשטרה. להערכת שירות התעסוקה, עובדים בישראל כעשרת אלפים עובדי־חוץ, רק לאלפיים מהם היתרי עבודה. שירות התעסוקה לא בדק בדרך כלל, את חיוניותם ומקצועיותם של עובדים תושבי חוץ והסתפק בהצהרות המעסיקים, כי הם זקוקים לעובדים מי כישוריהם מתאימים לדרישות. השירות אינו עוקב אחרי שהייתם של עובדי חוץ שפג תוקף רשיונם, ואינו מברר אצל המעסיקים אם העובדים שעבדו בהיתר סיימו את עבודתם.

לדעת מבקר המדינה, במצב של אבטלה, לנוכח התופעה של העסקת עובדים אזרחי חו"ל חמורה יותר, כיוון שהם שוללים מקומות תעסוקה פוטנציאליים מעובדים ישראלים. הבדיקה שערך משרד מבקר המדינה העלתה כי בדרך כלל המלצות להעסקת עובדים זרים בארץ ניתנות על־ידי שירות התעסוקה, ללא בדיקה מקיפה של

חיוניותם ומקצועיותם של הזרים. גם לא נבדקת בצורה יסודית האפשרות של איוש המשרות בעובדים ישראלים. העסקת עובדי חוץ מקצועיים עשויה אמנם לתרום למשק, אך עלולה למנוע באורח ישיר ועקיף העסקת ישראלים, או הכשרתם למקצועות המבוקשים, מה גם שהעסקת תושב חוץ כרוכה בתשלום במטבע חוץ.

התברר גם כי שירות התעסוקה ומשרד הפנים אינם ערוכים לטפל באיתור עובדים תושבי חוץ, המועסקים בלא היתר.

קליטה

עולי אתיופיה: כיבוי שריפות

מאת אתי רונאל

עליית יהודי אתיופיה, במספרים גדולים בתוך תקופה קצרה, הציבה לפני גורמי הקליטה בעיות סבוכות וחייבה את משרדי הקליטה, השיכון והחינוך להתארגן מראש, ובצורה שונה מהרגיל, לקליטתם. יש לזכור, כי עוד לפני "מבצע משה" הגיעו ארצה, בשנים 81־83, יותר מ־4000 עולים מאתיופיה, וצריך היה להיות בידי גורמי הקליטה נסיון וידע מסויימים בקליטת עלייה זו. מממצאי משרד הקליטה מסתבר, כי כבר במאי 84 היה מידע ראשוני שצפויה עלייה גדולה מאתיופיה. גם אם המועד והיקף המדוייקים לא היו ידועים, בכל זאת היה צריך להתחיל בהכנות ובהערכות לקליטה באיתור.

תכנית האב, המפרטת את הפעילות שיש לנקוט בכל אחד משלבי הקליטה, הוכנה רק באוגוסט 85, כאשר רוב העולים שהו כבר יותר מחצי שנה בארץ.

מדובר, יש לזכור, בעולים שבאו מחברה כפרית, שבטית, מסורתית, בלתי מפותחת מבחינה כלכלית ותעסוקתית וללא רכוש. הם הגיעו במצב פיסי ונפשי ירוד, עקב תנאי החיים הקשים ותלאות הדרך. לכן, קבעה תכנית האב, נדרשת מסגרת ארגונית מרכזית אשר תלווה את קליטת העדה ותתאם פעולות של כל גורמי הקליטה, בתהליך בן חמש שנים, שיטפל בנושאי התעסוקה, החינוך, השיכון והקליטה החברתית.

האיחור בהשלמת התכנית גרם לכך שתהליכי הקליטה הראשונים לא היו על־פי תכנית מבוססת, אלא בהתאם לאילוצים הקיימים. גם משרד השיכון לא עמד בקצב ובכמות הדירות שנדרשו לעולים. וכתוצאה מכך לא היו בידי משרד הקליטה די דירות בהן ניתן היה לשכן את העולים. מאחר שמרכזי הקליטה היו מאויישים, נאלץ המשרד לשכן את העולים בבתי־מלון, שעלו כסף רב (13 דולר ליום לאיש) והקשו על קליטתם.

כשלון באיכלוס, בחינוך ובתעסוקה

מאוחר יותר התקשה משרד הקליטה לאכלס את הדירות שנמסרו לו בגלל חוסר התאמתן לעולים, ובשל התנגדותן של חלק מהרשויות המקומיות לאיכלוס עולי אתיופיה, עד כדי סירובן לאשר את חיבור הדירות לרשת המים והחשמל. כתוצאה מכך לא הצליח משרד הקליטה לפנות את מרכזי הקליטה במועד שנקבע, ולמעשה נמשך תהליך הפינוי עד היום.

משרד החינוך לא עשה בעוד מועד להכשרת מורים ולהכנת תכניות לימודים, ועקב אילוצי האיכלוס לא הוקפד על יחס מתאים בכיתה בין ילדי העולים לבין ילדים אחרים, דבר החשוב במיוחד לקליטת ילדים אלה. היה גם מחסור בכיתות ובציוד לימודי. וילדים למדו לפעמים במבנים מרוחקים מבית הספר.

המבקר מציין, שיש לראות קשיים אלה על רקע ההחלטה העקרונית, לפיה ילדי העולים ילמדו רק בבתי־הספר הממלכתיים־דתיים שבמקומות מגוריהם. בתי־ספר אלה התקשו לעמוד בעומס הקליטה ולמרבה הצער, מוריהם לא קיבלו את חומר הרקע והחוץ על תרבות העדה, אורח חייה ומנהגיה, קובע המבקר.

אשר להכשרה המקצועית, בתכנית האב הודגש הצורך במתן תשומת־לב מיוחדת לנושא הכשרתן המקצועית של הנשים, שהן ראשי משפחות חד־הוריות (כ־30 אחוז מ־6,500 עולי אתיופיה). אולם עד למועד סיום הביקורת לא הוכנה תכנית לימודים המתאימה לנשים, והיצע הקורסים המקצועיים היה קטן ובלתי מגוון.

גם הכשרתם המקצועית של העולים היתה בלתי מספקת, ובידי משרד העבודה לא היו כלי אבחון וייעוץ מתאימים לבחירת מקצוע לעולים ואף לא תכנית להכשרה מקצועית ומורים מתאימים. כתוצאה מכך נקלטו בעבודה עד אמצע 85 רק כ־700 מהעולים, 75 אחוז מהם בענפי המזון והטקסטיל, שרמתם המקצועית נמוכה וכך גם המשכורות המשולמות בהם. השליש הנותר מתרכז בתפקידים בלתי מקצועיים, שאפשרויות הקידום בהם קטנות, כגון נקיון, שמירה, גננות וכו'. גם ריכוז חלק גדול מהעולים בעיירות הפיתוח, בהן קיימת אבטלה גבוהה, מקשה על קליטתם בעבודה.

ביטוח לאומי

הסיעוד נתקע באוצר

במסגרת חוק הסיעוד נמצאים עתה בידי משרד האוצר כ־120 מיליון ש"ח (שהם כ־80 מיליון דולר) מכספי המוסד לביטוח לאומי, אך באותה שעה מחריפה מצוקת החולים הסיעודיים במדינה. לשכות משרד הבריאות קבעו ב־1985 את זכותם של 600 חולים סיעודיים לאשפוז, אך בהעדר תקציב לא היה אפשר להפנותם למוסדות מתאימים. מחלוקת בין משרדי האוצר והרווחה גרמה לכך, שפירוט חוק המסגרת הנקרא חוק הסיעוד לא הובא לאישור הכנסת. בינואר 1986 אישרה הממשלה את טיוטת החוק ובאותו חודש אושרה ההצעה בכנסת והועברה לוועדת העבודה והרווחה לקריאה השנייה והשלישית.

● **איחור בגביית מעצמאיים**

המבקר מותח ביקורת על המוסד לביטוח לאומי, בשל מיעוט היקף הגבייה מעצמאיים ("לא שכירים") לעומת יתרות חוב גדולות. הגבייה נעשית, במקרים רבים, בחוסר שיטתיות ובחוסר יעילות, תוך בזבוז משאבים אנושיים וכספיים. לדברי המבקר, עסקו בגבייה מעצמאיים 64 אחוזים מעובדי הגבייה במוסד לביטוח לאומי, אבל היקף החובות גדל.

לעומת זאת קיים פיגור בעדכון קובץ המבוטחים השכירים, כן מרובים הנתונים על תקופות שלגביהן מבוטחים שכירים שילמו דמי ביטוח. במחשב נמחקו תקופות ביטוח בלי שניתן יהיה לשחזרם. בשנים האחרונות אירעו שיבושים בהעברת מידע, וכתוצאה מכך לא עודכן קובץ המבוטחים המתייחס ל־160,000 עובדי מדינה לתקופה המתחילה מ־1981 ועד לסוף תקופת הביקורת (ראשית 1986). במוסד לביטוח לאומי מצויים, ביום שני, מיליון רשומות בלתי מזוהות, והדבר פוגע בזכויות המבוטחים. **י. ש.**

חינוך

הכספים הייחודיים ממשיכים לזרום

מאת יצחק שור

משרד החינוך מחלק כספים למוסדות החינוך של אגודת ישראל, בלי שעומד על כך שהמוסדות הנתמכים יציינו אם הם עתידים לקבל או קיבלו תמיכה גם מגורמים ממלכתיים אחרים. מרכז "בית־יעקב", למשל, קיבל כספים ממשרדי העבודה והרווחה, הדתות, הסוכנות, רשויות מקומיות, וכמובן — ממשרד החינוך. ואילו משרד החינוך לא דרש שהסכומים העתידים להתקבל במוסדות אגודת־ישראל יפורטו בבקשת התמיכה.

משרד החינוך לא בדק את הגרעון ברשת גני הילדים של אגו"י, כדי לקבוע מה שיעור הגרעון והגורם שהוצאה מתת־תפוקה, כמה הוצאות חריגות היו על שכר דירה וכו'. הגרעון הולך וגדל משנה לשנה, כשעה שלגני הילדים של אגו"י יש הכנסות גם ממוסדות של מרכז החינוך העצמאי וגם מקרן־חינוך לתורה.

המבקר מאשים את משרד החינוך בכך שלא יצר קריטריונים עניינים ושוויוניים לחלוקת תמיכות ייחודיות. המנכ"ל קבע קריטריונים למתן תמיכות למוסדות תרבות תורניים, אבל בחלוקה לתגבור לימודי יהדות במוסדות בית יעקב מקבל מוסד של חסידי גור (סיעתו של יו"ר ועדת הכספים, אברהם שפירא) 4,910 שקל לתלמיד ואילו מרכז "בית־יעקב" חיפה, מקבל 1169 שקלים לתלמיד.

ברשת הגנים של אגו"י מנהלת המשרד והגזברית היא בת המנכ"ל. המבקר הצביע

בפני הרשת על הצורך לאמץ כללים הנהוגים בשירות המדינה בדבר העסקת קרובים. מתברר שהרשת קיבלה כספים עבור תלמידים שכלל לא בקרו בגנים במשך השנה. שיעור ההנחה משכר הלימוד המדורג בבתי־ספר־תורה של אגו"י הוא 65 אחוזים, לפיכך, היו צריכים לגבות מן היתר כ־35 אחוז מהכנסות שכר הלימוד הנומינלי. למעשה נגבו רק 18 אחוז. הרשת לא שקדה על גביית מלוא הכספים מההורים. העובדים המינהליים ברשת עובדים 28 שעות לשבוע במקום 40.5 כפי שנהוג בשירות המדינה, אך הרשת משלמת שעות נוספות.

אחד מסעיפי ההוצאה הכבדים ברשת הגנים של אגו"י מיועד לנסיעות. אחת המפקחות הפדגוגיות, מקבלת מונית צמודה מביתה לעבודה עד שובה. חלק ניכר מן הסכום משולם עבור המתנה.

מסחר ותעשיה

קילקולים בשעת חירום

מאת מוטי בסוק

ב־1972 החליטה הממשלה כי בשעת חירום יהיה כל משרד ממשלתי אחראי להפעיל את המשק בתחום עליו הוא אחראי גם בימי רגיעה. הרשות העליונה למזון במשרד המסחר והתעשייה היא אחת הרשויות היעודות של מערך מל"ח (משק לשעת חירום). במסגרת ביקורתו עקב מבקר המדינה אחרי היערכות המשרד, בכל הקשור לאספקת מזון למדינה בשעת חירום.

נמצא כי קיים מחסור בכוח־אדם להפעלת מפעלי המזון, שאושרו כחיוניים לשעת חירום, במיוחד חסרים אנשי אחזקה ונהגים. ברוב מפעלי המזון החיוניים אין אמצעים לאגירת מים, במיוחד חמור המצב במאפיות, אלה נזקקות לכמויות מים ניכרות.

למפעלי המזון חסרים גנרטורים, העובדים על דיזלים, בהספק כולל של מעל לשישים אחוז מהנדרש, ב־26 מפעלים, בהם יש גנרטורים של דיזל, אין מאגרי־דלק להבטחת פעילותם.

רכב המיועד להובלת גרעינים מהמגורות הוא מיושן ואינו תקין, טרם פורסמו הוראות בדבר מיגון פריטי מזון לסוגיהם בפני אמצעי לוחמה ביולוגית וכימית.

בנושא אחר, יבוא לארץ ושיווק של בשר קפוא, קובע המבקר כי המינהל המופקד על הנושא לא ערך לאורך שנים ארוכות תחשיבי מחירים. למשל, התמורה ששולמה לקבלני הכשרות עבור שירותיהם לא התבססה על נתונים של עלות השירות. המחיר ששולם נקבע בהתאם לתוצאות המשא ומתן בין מינהל הסחר הממשלתי שבמשרד התעשיה והמסחר לקבלני הכשרות, האחרונים הם חברות זרות. השיטה איפשרה להם להוציא מישראל מטבע־חוץ בסכומים ניכרים.

משרד התעשיה והמסחר משווק את הבשר, באמצעות משרדיו המורשים, לסיטונאים, ליצרנים של מוצרי בשר, לרשתות שיווק ולקימעונאים. בבדיקה אקראית שערך משרד מבקר המדינה במשרד המחוזי בתל־אביב נמצא, כי מתוך 20 הסיטונאים שקנו במקום, לחמישה לא היה רישיון עסק עירוני, לאחר לא היה אישור על היותו עסק מורשה, לאחר לא היה אישור על ניהול ספרים, לשלושה לא היה אישור על תקינות רכב הקירור.

משרד החוץ

מי צריך הסברה

מאת דליה שחורי

מבקר המדינה, שבדק השנה את מחלקת ההסברה של משרד החוץ בארץ ובחו"ל, מצא, כי בשנות השמונים חלה ירידה תלולה בתקציב המשרד המיועד להסברה, לעומת שנות השבעים. אף־על־פי־כן נוצל תקציב ההסברה על־ידי נציגויות ישראל בחו"ל רק באופן חלקי.

לגבי שנת 1983, השנה שאחרי מלחמת לבנון, מצא המבקר, כי תקציב ההסברה (כ־6.5 מיליון דולר) הופחת ב־700,000 דולר לעומת 1982, אף־על־פי שנמשך הצורך בפעולות הסברה בקשר למלחמה. אולם אחוז ניצול תקציב ההסברה לשנת הכספים 1983 הגיע רק ל־69 אחוז.

בשנת הכספים 1984 נוצל תקציב ההסברה בשיעור של 88 אחוז. כמו בשנים קודמות, לא נוצלו תקציבים לפעולות הסברה באמצעות סרטים וטלוויזיה (ניצול של 54 אחוז), באמצעות שליחויות הסברה לחו"ל (ניצול של 34 אחוז), קשרי ציבור (30 אחוז) ופרסומי הסברה (65 אחוז).

בדיקת ביצוע תקציבי ההסברה של 70 מתוך 76 נציגויות ישראל בחו"ל העלתה, כי שמונה נציגויות ניצלו פחות מ־50 אחוז מתקציבן, 14 נציגויות – פחות מ־75 אחוז, 13 נציגויות – בין 76 ל־90 אחוז, 16 נציגויות – בין 91 ל־110 אחוז ו־19 נציגויות – מעל ל־110 אחוז. קרוב למחצית הנציגויות הנבדקות הוציאו פחות מ־85 אחוז מתקציבן.

המבקר סבור, כי בהתחשב בכך שתקציבי ההסברה מצומצמים ממילא, הרי ניצול לא מלא של משאבים אלה מצביע על היקף פעילות בלתי מניח את הדעת. משרד החוץ הסביר בדצמבר 1985 למבקר המדינה, כי אי ניצול התקציב נבע מקשיי מימון שאליהם נקלע המשרד ומהמיגור במסירת נתונים מטעם החשב הכללי על מצב ביצוע התקציב. אי הוראות ששררה במשרד בענייני התקציב הרתיעה במקרים רבים עובדים מלבצע פעולות.

*

המבקר מצא, כי בכתב־עת היוצא לאור במימון משרד החוץ, התגלו באוקטובר 1983 חסר של 12,500 דולר והוצאה לא מוסברת של 2,500 דולר, שנרשמה כ"החזר מימון נוסף". האגודה המוציאה לאור את כתב העת בארץ העבירה בשנות הכספים 1981־1982 36,500 דולר לאגודה שהוקמה בחו"ל, לשם הפצת כתב העת. אולם במסמכי האגודה בחו"ל נרשמה הכנסה של 24,000 דולר בלבד. מפכ"ל המשרד הודיע למשרד מבקר המדינה, כי נעשים מאמצים לבירור סופי של עניין זה.

תוך כדי הבדיקות התעוררה שאלה על שימוש שנעשה בהמחאה בסך 15,000 דולר מיולי 1981, שהוסבה על שם האגודה בארץ אך לא נכנסה לקופתה. עד סוף 1985 לא בורר עניין זה סופית. "רהיינו, שנתיים וחצי לאחר תחילת הבירורים ולמרות חששות חמורים שהועלו", כדברי המבקר. אחת הסברות שהועלו היא, שהסכום של 15,000 דולר קשור לחסר של 12,500 דולר וההוצאה של 2,500 דולר.

בדצמבר 1985 הודיע משרד החוץ למשרד מבקר המדינה, כי נעשים מאמצים לבירור סופי של החששות לגבי השימוש בהמחאה. מבקר המדינה הודיע להנהלת משרד החוץ, כי תשובה זו אינה מספקת והביקורת בעניין נמשכת. בדו"ח שלו ציין המבקר, כי יש לראות בחומרה, שגם כשהתעוררו חששות לניהול כספי לא תקין באגודה המפיצה שבחו"ל, לא השכיל משרד החוץ להשלים את הבירור במשך למעלה משנתיים.

המבקר גם ציין, כי מחובת המשרד להפעיל פיקוח על דרך כניסת כספים והוצאתם באגודות. כן קבע, כי יש להתייחס בכובד ראש לדרישת ראש אגף מידע ותקשורת מ־1983 לבדוק את תרומתו של כתב העת למערך ההסברה של ישראל.

*

בנושא ההסברה בעל־פה מצא המבקר, כי למחלקת ההסברה אין רשימה מרוכזת של המסבירים שנשלחו על חשבון תקציב ההסברה לחו"ל, ולרפרנטים הגיאוגרא־פיים במדור אין שליטה ופיקוח על המס־בירים שנשלחו על־פי החלטות הדרגים הגבוהים יותר במשרד למשימות הסברה בחו"ל. מהתיעוד שעמד בפני הביקורת אין לדעת, אם שליחותו של המסביר יצאה בסופו של דבר אל הפועל. למדור המקצועי במחלקת ההסברה, שמתפקידו לטפל בשליחים, אין מידע מפורט על שליחות המסבירים – מי נשלח, לאיזו מטרה, לאן ומה היו תוצאות השליחות.

בנושא הסברה באמצעות טלוויזיה, סרטים ווידיאו מצא המבקר, כי בשנת 1984 נמצאו בסרטיה של משרד החוץ 725 עותקים מסרטים בכל השפות, ובסך־הכל 237 סרטים שונים. כ־86 אחוז מסרטים אלה הופק לפני 1975... התקציב בארץ בשנת 1984 לרכישת סרטים חדשים ועותקים ואספקתם לנציגויות ישראל בחו"ל הסתכם ב־112.4 מיליון שקל, אך ההוצאה בפועל הגיעה רק ל־64 מיליון שקל, בעיקר בגין רכישת עותקים עבור הנציגויות.

המחלקה טענה, שהפקת סרטים כמעט נפסקה בשנת 1984, עקב העלות הגבוהה להפקת סרטי 16 מ"מ ומיגבלות תקציביות. למרות בקשות מהנציגויות לסרטים חדשים, לא נרכשו אלא ארבעה סרטים חדשים.

*

המבקר הביע דאגה מכך שמישרת ציר הסברה בשגרירות ישראל בוושינגטון, שהיא בעלת חשיבות במערך ההסברה, לא היתה מאויישת קרוב לשנתיים. ציר ההסברה עומד גם בראש יחידת המטה של נציגויות ישראל בארה"ב. רק ביולי 1985 מונה ציר הסברה (אשר נעים).

*

המבקר מצא, כי החוברת "עובדות על ישראל", שעמדה לצאת במהדורה חדשה באפריל 1983, לקראת יום העצמאות ה־35, יצאה בסופו של דבר, אחרי דחיות רבות, ביוני 1985, אף כי מלאי החוברות של המהדורה הקודמת משנת 1979 אזל ולחוברת היתה דרישה מפורשת מצד מספר נציגויות. "עובדות על ישראל" הוא אחד הפרסומים העיקריים של משרד החוץ.

המבקר קבע: "הכנת המהדורה החדשה של החוברת המרכזית של ההסברה הישראלית נמשכה איפוא כשלוש שנים, אף מעבר לתחזיות הקודרות ביותר". משרד החוץ הודיע בדצמבר 1985, כי בהכנת המהדורה הנוכחית שונתה המסגרת הבסיסית, כך שיתאפשרו עדכונים שוטפים ותימנע התיישנות מהירה.

רשות השידור

כולם נוסעים לקא

מאת אתי רונאל

נראה שהחריגות בתחום זה של נסיעות בלתי מאושרות לחו"ל היו בה חמורות, שמבקר המדינה מקדיש להן, בביקורת על פעולות רשות השידור, פרק נפרד. המבקר קובע, כי הרשות אישרה נסיעות לחו"ל של משלחות גדולות ושל יחידים, שניתן היה למנוע אותן. ביניהן, זה שנים, נסיעת משלחת גדולה לירידי הסרטים בקאן שבצרפת. בפרוטוקול ועדת הנסיעות לא ניתנו נימוקים להרכבת משלחות כה גדולות.

ב־1983 אישרה ועדת הנסיעות את השתתפותו של עובד בכיר בפסטיבל הסרטים במונטה קארלו, למשך 8 ימים. בפרוטוקול הוועדה נרשם, כי הנסיעה אושרה — בעל־פה, על־ידי יו"ר הוועד־המנהל של הרשות, וטלפונית על־ידי חבר נוסף — אך הפרוטו־קול אינו חתום ומאושר כנדרש. כן השתתף העובד הבכיר, יחד עם שישה מעובדי הרשות, בפסטיבל הסרטים בקאן — נסיעה שלא אושרה על־ידי ועדת הנסיעות של הרשות.

בחודש מארס 84 אישרה ועדת הנסיעות את נסיעתן של 19 עובדי הרשות לחו"ל ל־11 כנסים, בכלל זה נסיעתם של 5 מעובדי הטלוויזיה לירידי הסרטים בקאן. בפרוטוקול לא ניתנו נימוקים להרכבת משלחת כה גדולה לירידי, זו הפעם השנייה. באפריל 85 השתתפו עשרה מעובדי הרשות בחמישה כינוסים בינלאומיים, בכללם יריד הסרטים בקאן שבצרפת. ושוב, בפרוטוקול לא מוסבר הצורך במשלחת כה גדולה, זו הפעם השלישית, לירידי הסרטים.

ניתן היה לצפות, קובע המבקר, כי בתקופה של הידוק הפיקוח על החיסכון בתקציב המדינה יוטלו לפחות כמה וכמה תפקידים על שליח אחד או שניים. יתרה מזו, במאי 84 אישר הוועד המנהל את שידור משחקי האולימפיאדה שנערכו בארה"ב. לשם כך הוטס לארה"ב צוות של 18 עובדי רדיו וטלוויזיה, ובו שבעה טכנאים וצלם, למרות שהשירותים הטכניים ניתנו על־ידי מארגני המשחקים. הרשות שילמה בנפרד עבור הוצאות הצילום וההפקה של המישדרים.

המבקר מציין, כי 16 מהנסיעות הללו לחו"ל לא אושרו כלל על־ידי ועדת הנסיעות. בכלל, קובע המבקר, לא הסדיר הוועד המנהל של רשות השידור את הקריטריונים לנסיעות עובדי הרשות לחו"ל. על חלק מנסיעות העובדים, בעיקר אלו הממומנות על־ידי גורמי חוץ, אין הנהלת הרשות יודעת כלל. וכמה מהנסיעות אושרו שלא בהתאם לנוהלים, ולעיתים אף בתנאים חריגים. עובדי הרשות נוסעים לחו"ל גם במימון גורמים שמחוץ לרשות, דבר המתנגש עם תפקידיהם בה.

לדוגמה, בנובמבר 84 יצא כתב בכיר של הטלוויזיה לארה"ב, כאורח ה"בונדס". במארס 85 נוסע עורך בכיר של הטלוויזיה לגרמניה, על־פי הזמנת חברת הירידים לתיירות שם. בנובמבר 85 יצא כתב בכיר של הטלוויזיה, בשליחות גורם שמחוץ לרשות, לסיור בארה"ב.

כיסוי עיתונאי תמורת הוצאות אירוח

במקצוע העיתונאות קורה שגופים המעוניינים בסיקור עיתונאי, מציעים כך כרטיסי נסיעה וכיסוי הוצאות למערכות העיתונות הכתובה או המשודרת. לעיתים הפניות נעשות ישירות אל עצמם, אלא שאסור לעובד רשות הממלכתי להיענות להצעות המופנות אישית. יצויין, כי גם היועץ לממשלה קבע שהדבר עלול להגיע עבירת משמעת, או אף שוחד. לדעת חייב עובד הרשות להפנות את במקרים אלה אל הנהלתה, כדי שזו תחליט יש לרשות עניין בעצם הסיקור, מי

המסקר ואם יש מקום לשיתופו של היוזם במימון הסיקור. הקפדה על תסיר את לזות השפתיים על קבלת הנאה שלא כדין, מדגיש המבקר.

גם חברי הוועד המנהל של רשות אלה המאשרים את הנסיעות לעובדי אינם "מקופחים". מבקר המדינה מתריע כך שחברי הוועד המנהל, למרות זכאים לשכר כלשהו, אישרו לעצמם ימי אש"ל בשנה והוצאות נסיעה דולר לנסיעה לחו"ל. הוועד המנהל את החלטתו האמורה — למרות לעשות כן — לאישור שר החינוך, 83' הגיעו התשלומים לארבעה מחברי המנהל, בגין נסיעותיהם לחו"ל, דולר.

עוד קובע המבקר, כי גם בשנת 84 רשות השידור מן המסגרת התקציבית שהגיעה בכמה מהסעיפים ל־100 בשכר והן בהוצאות. כך, למשל, שילמה השידור לעובדיה תמורת 836,000 נוספות — חריגה של 54 אחוז, שעלותה מיליון ש"ח.

בינתיים נהנים עובדי הרשות מפטור אגרת הטלוויזיה, שעה שבעלי הרכב לשלם בעד החזקת מקלט רדיו ברכב 36,180 ש"ח במקום 28,700 ש"ח, ובלתי חוקי של 200 מיליון ש"ח לרשות השידור, שעידכנה את שיעור לפי מדד יולי במקום לפי מדד יוני.

משרד ראש הממשלה

פעמיים רכב

מאת דליה שחורי

בעקבות תלונה של חבר־כנסת, שנשלחה אל מבקר המדינה, בדק המבקר בחודשים מאי־יוני 1985 את השימוש בכלי־רכב ממשלתיים על־ידי פקידים בכירים במשרד ראש הממשלה. המבקר מצא, כי המשרד החזיק תקופה ארוכה כמה כלי־רכב שכורים ללא אישור מינהל הרכב הממשלתי, והצמיד אותם לעובדים בכירים, שלא היה להם אישור לרכב צמוד. לשני עובדים אושרו תשלומי אחזקת רכבם הפרטי בשעה שהם השתמשו ברכב ממשלתי צמוד.

בנובמבר 1984 החזיק משרד ראש הממשלה בלי אישור 4 כלי־רכב, שנשכרו באמצעות מינהל הרכב, אך תקופת שכירותם כבר תמה. כלי הרכב הוצמדו לעובדים בכירים במשרד, שלא היה להם אישור לרכב צמוד עד מארס 1985.

עלות השכירות של ארבעת כלי הרכב בחודשים נובמבר 1984־יולי 1985, שבהם הוחזקו במשרד ללא אישור, היתה כ־20 מיליון שקל. כלי רכב אחד הוחזר, לבקשת מינהל הרכב, בינואר 1985. שלושת האחרים לא הוחזרו והוחזקו ללא אישור עד יולי 1985. מבקר המדינה העיר למשרד, כי היה עליו להחזיר את כלי הרכב ולא להחזיקם ללא אישור.

במארס 1985 אישרה ועדת המומחים לענייני רכב להצמיד רכב לשני יועצים של ראש הממשלה. הוחלט לא לאשר רכב־צמוד לעובד בכיר ולשני יועצים נוספים. עוד באותו חודש אישרה הוועדה הצמדת רכב ליועץ נוסף, בעקבות ערעור המשרד. האישור בכל המקרים היה אישי ונקבע, כי יבוטל עם פרישת עובדים אלה.

בסוף אוגוסט 1985 שוב החזיק משרד ראש הממשלה שני כלי רכב מעל לתקן. כלי־רכב אחד היה בשימוש אחד היועצים. את המכונית שיועדה לו קיבל יועץ אחר, שלא היה לו אישור לרכב צמוד. כלי הרכב השני הועבר, ללא אישור, לאיגום המשרד. למרות פניות מינהל הרכב למשרד ראש הממשלה להחזיר את שני כלי הרכב, הם לא הוחזרו. באוקטובר 1985 הוחזר אחד מהם.

הביקורת העלתה עוד, כי העובד הבכיר ואחד היועצים, שלא אושר לו רכב צמוד עד יולי 1985, המשיכו להשתמש ברכב צמוד ללא אישור, לאחר מועד סיום הביקורת, בינואר 1986, אישרה ועדת המומחים הצמדת רכב ליועץ.

המבקר מצא, כי לעובד הבכיר ולאחד היועצים לראש הממשלה, שאושר לו רכב צמוד במארס 1985 — אישר המשרד תשלומים עבור החזקת רכבם הפרטי, שעה שהשתמשו ברכב ממשלתי. חשב המשרד סירב בתחילה לשלם לשני העובדים עבור אחזקת רכבם הפרטי. אך סמנכ"ל המשרד נתן הוראה מפורשת בשם המנכ"ל למפרע לחודשים אחרים, והתשלומים בוצעו.

מבקר המדינה העיר לסמנכ"ל משרד ראש הממשלה, כי גם אם לא הוצמדו לשני העובדים כלי הרכב הממשלתי באופן רשמי, הרי בפועל הם השתמשו ברכב זה. לפיכך לא היה מקום לשלם להם גם עבור החזקת רכבם הפרטי. בעקבות הביקורת נוכו ממשכורת יוני 1985 של עובד אחד כ־1.4 מיליון שקל וממשכורת העובד השני כמיליון שקל.

*

מבקר המדינה מצא הליכי מיכרז לקויים בתהליך בחירתה של עובדת לתפקיד מנהל היחידה לביקורת, או"ש והדרכה במשרד ראש הממשלה. המשרד לא המיר את המישרה בתקן אקדמאי, כנדרש בהוראות התקשי"ר, ובכך איפשר לעובדת, שהשכלתה אינה תואמת את דרישות המישרה, להציג את מועמדותה.

עוד לפני עריכת המיכרז כבר שובצה העובדת כממלאת־מקום, באישור משרד ראש הממשלה ונציבות שירות המדינה, אך בניגוד להוראות התקשי"ר. כמו כן איפשרה נציבות שירות המדינה לעובדת להציג את מועמדותה לתפקיד אף־על־פי שידעה, כי אינה מתאימה למישרה.

למיכרז היה מועמד נוסף, שענה על דרישות המישרה. אך בנובמבר 1984 נבחרה במיכרז העובדת. בפברואר 1986 היא עדיין המשיכה בתפקידה.

*

בביקורתו ב"יד לוי אשכול", שהוא אחד הגופים הנתמכים על־ידי משרד ראש הממשלה, מצא מבקר המדינה, כי "היד" לא דיווחה לגנזך המדינה (שהוא חלק ממנו) ולא למשרד ראש הממשלה על פעולותיו בסידור החומר הארכיוני שבטיפולו ולא העמידה את החומר לרשות הגנזך, על פי ההסכם. במצב הקיים, קובע המבקר, איסוף החומר וסידורו נמשכים כ־14 שנים, במקום שלוש שנים כמתוכנן.

חקלאות

כסף זה לא הכל

מאת יוסף גלילי

משרד החקלאות לא ריכז בצורה נאותה נתונים על המושבים והחקלאים שנקלעו למצוקה, כבסיס לתוכניות סיוע ולהקצאת כספים לנזקקים, קובע מבקר המדינה. המשרד לא בדק באופן שיטתי את ספרי החשבונות ובנוסף להם רישומים ואסמכתאות, כדי לעמוד על נכונות הנתונים הבסיסיים שנכללו בדו"חות שהגישו החקלאים למשרד לשם קבלת סיוע. לכן קיים ספק בדבר אמינות הנתונים ששימשו בסיס לבקשות הסיוע – ובמקרים רבים הוקצו כספים לחקלאים שעל־פי הקריטריונים שקבע המשרד עצמו לא היו זכאים להם.

כהתייחסו לפעילות הארגונים האזוריים מציין המבקר, כי הם לא קיימו בצורה שיטתית פיקוח ומעקב אחר פעילותם המשקית של המושבים והחקלאים שקיבלו סיוע. מסיבה זו לא היתה למשרד החקלאות האפשרות להעריך את תרומתו של הסיוע הרב שהוקצה. הדו"ח מציין, כי הבעיות הכלכליות החמורות שלפניהן ניצבים כיום מושבים רבים הן לא כמעט תוצאה של בעיות ארגוניות, חברתיות וניהוליות. המבקר מדגיש, כי בסיוע כספי בלבד אין די להבראת המשקים ויש לפעול למציאת פתרונות לבעיות היסוד. "התעלמות מצורך זה עלולה לשים לאל את התועלת שבסיוע כספי, יהיה היקפו אשר יהיה", מזהיר הדו"ח ומוסיף: כי "המלצה זו מקבלת משנה תוקף עם כוונת המשרד להקצות סיוע נוסף של 90 מיליון דולר למושבים במצוקה. יש לשקוד על כך שבטרם יוקצה הסכום יבואו על תיקונם כל הליקויים שהוצבע עליהם".

על פי נתוני רשם האגודות השיתופיות, קיימים בארץ כ־350 מושבים, מהם כ־290 שנוסדו לאחר קום המדינה, מרביתם בין השנים 1948־1967. לקראת שנות ה־70, נקלעו מושבים רבים, בעיקר הצעירים שבהם, לקשיים כספיים.

על רקע זה מינה שר האוצר, ביוני 1978, ועדה בין־משרדית לבדיקת מצב המימון בחקלאות. מימצאי הוועדה הוגשו לשר האוצר בינואר 1979. נקבע, כי חסר בחקלאות הון השקעות, עקב חוסר זמינותו של כסף ממשלתי, מימנו משקים חקלאיים רבים השקעות באמצעות הלוואות קצרות־מועד או במימון יקר אחר. במצב זה, של פער מימון, התקשו המושבים לעמוד בהחזר החובות. בהסתמך על דו"ח הוועדה אושרה תוכנית סיוע (קונברסיה) בהיקף של 50 מיליון דולר. הקונברסיה הופעלה על־ידי משרד החקלאות בשנים 1979 ו־1980 ובמסגרתה הומרו חובות שוטפים של משקים משפחתיים לשיפור מצבם הכספי של המושבים.

במאי 1983 התלונן אחד מחברי המושב לפני המשרד, כי המושב לא נתן הלוואות מכספי הסיוע לחקלאים, כפי שקבע המשרד. בעקבות זאת ערך המשרד בירורים, ונעזר בשירות משרד חקירות פרטי. מהבירורים והחקירה הסתבר, שאכן היו חריגות חמורות בהקצאת כספי הסיוע. כך, למשל, ניתנו הלוואות ל־12 חקלאים שעמדו ביתרות זכות בספרי החשבונות של המושב. מאידך, תשעה חברים שהמושב קיבל עבורם את כספי ההלוואות, לא קיבלו אותן, מציין דו"ח הביקורת.

עוד הסתבר, כי לשניים מחברי המושב, בעלי רכוש כספי ניכר, ניתנו הלוואות בסך 26,000 דולר. החקלאים לא הצהירו על רכושם כנדרש בהצהרות שהגישו למשרד. בעקבות דרישת משרד החקלאות, חייב המושב את שני החקלאים ביתרת ההלוואות בערכן הריאלי בסוף יוני 1985, אולם עד מועד סיום הביקורת לא הוחזרו כספי ההלוואות למשרד.

"לדעת הביקורת, בהתחשב בעובדה שמצד שני החקלאים היה לכאורה נסיון להוציא סכומים ניכרים במרמה מהמשרד, מן הראוי היה שהמשרד ישקול להעביר את העניין למשטרה". אומר מבקר המדינה.

מכתבים לידיד

שיעורים בהימורים

נפתלי היקר,

בשורה גדולה מצפה לצופי הטלוויזיה הלימודית בארץ. בקרוב יוכלו לצפות ב"שידור חי" של הגרלת הלוטו, לעקוב אחרי תנועת גלגל המזלות ולדעת מיהו ה"מיליונר" החדש שנולד בארץ בזכות סימון נכון של מספרי הלוטו ו"המספר הנוסף".

פלא פלאים — ההישג הלימודי־החינוכי הזה יבוא לעולם בתמיכתו המלאה של שר החינוך, יצחק נבון. איני יודע האם נשיאנו לשעבר ושר החינוך היום התעמק במיוחד בערכו החינוכי המופלג של השידור הזה, אך ידוע לי, כי הוא שוכנע לטובת השידור בגלל התשלום השנתי של 225 אלף דולר לקופת הטלוויזיה הלימודית.

ואני לתומי סברתי, כי שר החינוך יהיה הראשון אשר יתנגד בתוקף לשילוב שידורי הימורים במסגרת הטלוויזיה הלימודית. כעת איני יודע כבר מה דעתו של שר החינוך על ההימורים, ועל הנזק החינוכי הנגרם לילדים שיתחילו להתמכר לאותו "סיכוי הגדול" בחיים הטמון במזל, בניחוש נכון, ברצון לחיות טוב בלי עמל בזכות הסיסמה "צריך פיס בחיים". וככן, לא צריך השקעה בלימודים, לא צריך ערכי אנוש, לא צריך אהבת הארץ — "רק פיס בחיים".

נדמה לי שאחשב לדון־קישוט במלחמתי נגד כל סוגי ההימורים. החל בטוטו ובפיס וכלה בלוטו וב"חיש גד" ועוד המצאות הבאות לפתות את התמימים לחיות מדי שבוע בחלום ובאשלייה שיזכו בפרס הגדול. יש המשיבים לי, כי כדאי להשקיע כמה שקלים כדי לזכות באותה "ציפייה מתוקה", באותן מחשבות על "מה נעשה עם הכסף — אם נזכה בו". כל אלה מתלבטים, אם לרכוש וילה בהרצליה־פיתוח או לערוך מסע סביב העולם, ואולי לפתוח עסק שישחרר אותם מחיי השכיר העלובים. זה דומה למי שלוקח סם ומרחף בשמיים, בורח מן המציאות האפורה ולעתים מלאת הקשיים והבעיות. איני מדבר כבר על המכורים הכרוניים "הכבדים", שאינם מסתפקים במילוי טופס אחד או שניים, אלא משקיעים לעתים מאות שקלים (חדשים) ויותר תוך נסיון לגבור על תורת ההסתברות הנותנת סיכוי של אחד לכמה מיליונים.

כבר כיום רבים מבני הנוער משתתפים בהימורים אלה והספורט היחידי שהם עוסקים בו הוא: או "להיות אוהד" של קבוצה זו או אחרת או למלא טופסי הטוטו. התופעה הזאת אינה מדאיגה כנראה את משרד החינוך ולא את העומד בראשו, שכן לא שמעתי עד כה התבטאות כלשהי נגד ההשפעה המזיקה של התפשטות נגע ההימורים בקרב הנוער.

מילא, הטלוויזיה הכללית וגם שידורי הרדיו הפכו את עניין הטוטו ממש לפולחן. ה"ניחוש הנכון" מובא שלא בתשלום כמידע חינוכי ביותר לציבור פעם ופעמיים, כדי שלא נחמיץ, חס וחלילה, את הידיעה המרעישה החוזרת על עצמה מדי שבוע, אבל כיצד יכול שר החינוך להסכים בלב שלם עם השיעור להימור במסגרת הטלוויזיה הלימודית? האומנם הכסף יענה על הכל? אם ללכת בדרך זו, הרי אפשר להעשיר את קופתה של הטלוויזיה הלימודית בעוד כמה דרכים, ומוטב לא לפרט.

בארצות־הברית יש הרבה תחנות טלוויזיה אשר מתחרות ביניהן על תקציבי הפרסום. הפרסום חוזר לכל שידור ומאלץ את הצופים "לבלוע" את המוצרים המוצגים על המסך, לעתים ברגע הדרמאטי של הסרט המוקרן. אך קיימת רשת אחת של טלוויזיה ציבורית, שאינה מקבלת באופן עקרוני שום שידור פרסומי, רשת אשר נטלה על עצמה תפקיד לשדר סרטי איכות בלבד, סרטים חינוכיים, אמנותיים וכו'. רשת זו מתקיימת מתרומת הציבור, ולעתים אתה רואה על המסך פנייה לצופים לתרום כמה דולרים כדי להבטיח את המשך הקרנתה של סדרה איכותית כזאת.

הטלוויזיה הישראלית, אשר בזמנו הבטיחה שתתנזר מפרסומת מסחרית ופורמאלית עדיין אינה טלוויזיה מסחרית — מצאה מזמן דרכי עקיפה על־ידי תשדירי שירות ו"משדרי חסות". יש הרבה צביעות בעקיפה זו, שהרי אין הבדל אם למשל חברת "עלית" (ואני מזכיר את השם הזה ללא כל מטרה פרסומית וכמובן ללא כל תשלום...) תתפרסם במסגרת פרסומית גלוייה או במסווה של "מתן חסות" לשידור טלוויזיוני זה או אחר, שכן "החסות" הזאת מלווה בשקופית ובשידור קולי המציג את מוצרי החברה.

נותרה, איפוא, הטלוויזיה הלימודית, הנקייה עדיין מן הפרסומת. נדמה לי, כי משרד החינוך, ובעיקר השר נבון, חייבים להקדיש למכשיר זה את מלוא תשומת הלב כדי להעשיר את המטען הלימודי והחינוכי שלנו, של תלמידי בתי הספר.

איני מוסמך להביע דעה על רמתה ואיכותה של הטלוויזיה הלימודית, אך אני שומע לא מעט ביקורת על החסר בה. קראתי למשל את דבריו של מנהל גימנסיה "הרצליה", ד"ר כרמי יוגב, הפוסל כמובן את שידורי הלוטו, אך הטוען גם, "כי הטלוויזיה הלימודית חדלה מזמן להיות לימודית וכל מעייניה להיות ערוץ שני".

עוד טוען ד"ר יוגב, כי עוד לפני זמן "הם הפסיקו למלא את חובתם כלפי בתי הספר. עם נושא לימוד המדעים, למשל, הם אינם מתמודדים בשום צורה. למרות שהם יודעים שחסרים מורים בתחומים אלה. כששאלתי למה — הם ענו לי "אין שעות שידור"... לדעתו זו של מנהל גימנסיה "הרצליה", אפשר לצרף גם את ההתבטאות של מנחם ורדין, חתן פרס המורה המצטיין בפיסיקה, שהשמיע דברי קיטרוג חמורים ("הארץ") על עצם הוראת הפיסיקה בבתי הספר התיכוניים. המורים הם לרוב חסרי הכשרה, חסרות מעבדות וכו'. במצב זה הטלוויזיה הלימודית אומנם אינה יכולה לשמש תחליף למורים ולמעבדות — אך מכשיר מסייע ללימוד המקצוע הזה, שאך מעט מאוד מן התלמידים בוחרים בו ברמה מוגברת (5 יחידות לבגרות).

איני בא כמובן לטעון, כי ביטול השידור של הגרלת הלוטו הוא אשר יפתור את כל הבעיות הסבוכות והכבדות של רמת הלימודים בארץ. אך ההחלטה בזכות אותו שידור אנטי־חינוכי משמשת דוגמה לסולם העדיפויות של משרד החינוך. שלא יגידו לי, כי הכסף שיושג בזכות שידור ההימורים ישמש את הטלוויזיה הלימודית לשיפור תוכניותיה הלימודיות. הכסף יילך לעוד תוכניות יומרניות, שאין להן קשר עם מטרות החינוך והלימוד, אלא כדי להכשיר את הפיכת הטלוויזיה הלימודית ל"רשת שנייה" של הטלוויזיה. אולי זוהי המטרה העיקרית. נדמה ששר החינוך שואף לכך כדי להחזיק בידיו שליטה מלאה ברשת טלוויזיונית לכל דבר. ואז שידור לימודי יוגש אולי מדי פעם במסגרת מסחרית.

שלך בידידות

מארק גפן

"פורקים עול בין הזמנים"

מאת ישראל זמיר

לנגד עיניי העיתון החרדי "יתד נאמן" מן ה־5 במאי ובו קריאה נרגשת של ראש ועד הישיבות בארץ־ישראל, הגאון רבי אלעזר מנחם שך שליט"א, אל ראשי הישיבות נגד שתי פריצות חמורות ונוראות "שנפרצו בחומות מגדלי הישיבות הקדושות". מהן אותן פריצות? "מספר תלמידים (אם כי מיעוט שבמיעוט) הפכו את הימים בהם אינם מתקיימים לימודים סדירים בישיבות, אשר תכליתם העיקרית לנוח ולצבור כוח לקראת התחזקות יתר בעמלה של תורה, לימי טיולים ובטלה וכיוצא בהנה, דבר אשר לא ידענו ולא שיערו אבותינו".

ולהלן מסביר הרב ש"ך כי טיולים אלה פוגעים בשמן המקודש של הישיבות, נותנים טעם לפגם בצניעות דרכו של בן הישיבה, פוגעים ברוח הישיבה, בדבקות בתורה וברמת הלימודים. ונרגש יוצא הרב בזעקה רבה ומרה ומוסיף: "הקורבנות האיומים, שהישיבות נשאו באחרונה כתוצאה מכך, זועקים אלינו בקול גדול: חדלו לכם מדרך זו! ומחייבים כל אחד ואחד למחשבה, לחשבון נפש..."

לרגע נדהמתי, אחר כך חשבתי: אולי בעצם צודק כבוד הרב. אם, דרך משל, תלמידי הישיבות לא יטיילו לכיוון קולנוע "היכל" בפתח־תקווה בלילות שבת, אלא יישבו בישיבותיהם ספונים והוגים עצמם באהלה של תורה – כלום לא יהא הדבר נכון ויציב וישר? בזכות אחר של זמן: טיולי שבת בבוקר אל כביש רמות ויידוי אבנים על מכוניות חולפות ועוד.

יכולנו להוסיף עוד כהנה וכהנה עבירות קשות ומרות. אילו נחשב הטיול בעיני בחורי הישיבה למצווה – ניתן היה אולי להציע לבחורי חמד אלה שיתגייסו לצה"ל, הן אז היו מרבים טיולים, מדן ועד אילת, יורדים לכוונותיה של "ההבטחה האלוקית" כאשר כפות רגליהם דורכות בגבולות הקודש. אך זהו כאמור דבר המהווה עילה לבטלה, לפריקת עול תורה ר"ל!

עבירה שנייה לא פחות חמורה: "תלמידי ישיבה החלו ללמוד נהיגה ושוכרים רכב ונוהגים. דבר המהווה עילה לבטלה, לטיולים ולא אחת לפריקת עול ר"ל, ובוודאי הדבר שאין זו דרכה של תורה ומהווה תקלה ומכשול בעולמם הצנוע של בני התורה".

אכן, מעשה נבלה. דרדקין של תורה אוחזין בהגה ומתבטלים מדברי תורה. ושוב, למרבה הפלא אני מסכים בלב ובנפש לקביעתו של כבוד הרב, שנהיגה כמוה כבטלה אמיתית. שעות אתה ספון בתא של מכונית ואינך הוגה בדברי תורה ככתוב.

כידוע, הרב שך הוא "יונה". אדם המתנגד להתנחלויות ביהודה ושומרון. אילו תביעתו להחזיר שטחים היתה מתממשת, דרך משל, יכולנו לחסוך תקציבי עתק ובכסף שנחסך ניתן להפוך נהגים לתלמידי חכמים. כיצד? יכולנו לרשת את הארץ במסילות ברזל לתפארה והשכם בבוקר בבוקר, עם פציעת החמה, לעלות על "רכבת העמק" וכעבור שעה קלה לרדת בתל־אביב, כאשר אנו מנצלים את שעת הנסיעה ללימוד דברי תורה וחכמים.

אתה מעיין בעיתונו של הרב המכובד וליד הכותרת הראשית, שעיסוקה בנשורת רדיו־אקטיבית, מופיעה ידיעה גדולה: "עוד פירצה בחומת השבת: שופט בחיפה התיר הפעלת בתי־קולנוע בלילות שבת". ובכותרת מישנה: "נימוק מוזר: בתי הקולנוע ממוקמים הרחק מהאיזור הדתי". אכן, נימוק מוזר, אך אם נשפוט לפי תביעתו של הרב שך, הרי שאסור לתלמידי ישיבות לטייל שם ולבטל זמנה של תורה...

והעניין כולו מזכיר סיפור: מעשה במורה יהודי המלמד ביולוגיה בשכונה כושית בארה"ב. מתאמץ המורה להסביר לתלמידיו את מיבנה גופו של הזבוב ולקראת סוף השיעור פונה אל תלמידו המצטיין: "ג'ו יקירי, אמור נא, כמה רגליים לו לזבוב ים־התיכון?"

מציץ בו ג'ו בעצב מהול תוגה ומשיב: "הו, מורי היקר, הלוואי ובעיותיך – היו בעיותיי"

הרב שך מתריע על תלמידי ישיבות הלומדים נהיגה ויוצאים לטייל + והשבועון "המחנה החרדי" מבקש תשובות אמת לשאלות מביכות לח"כ אברהם שפירא

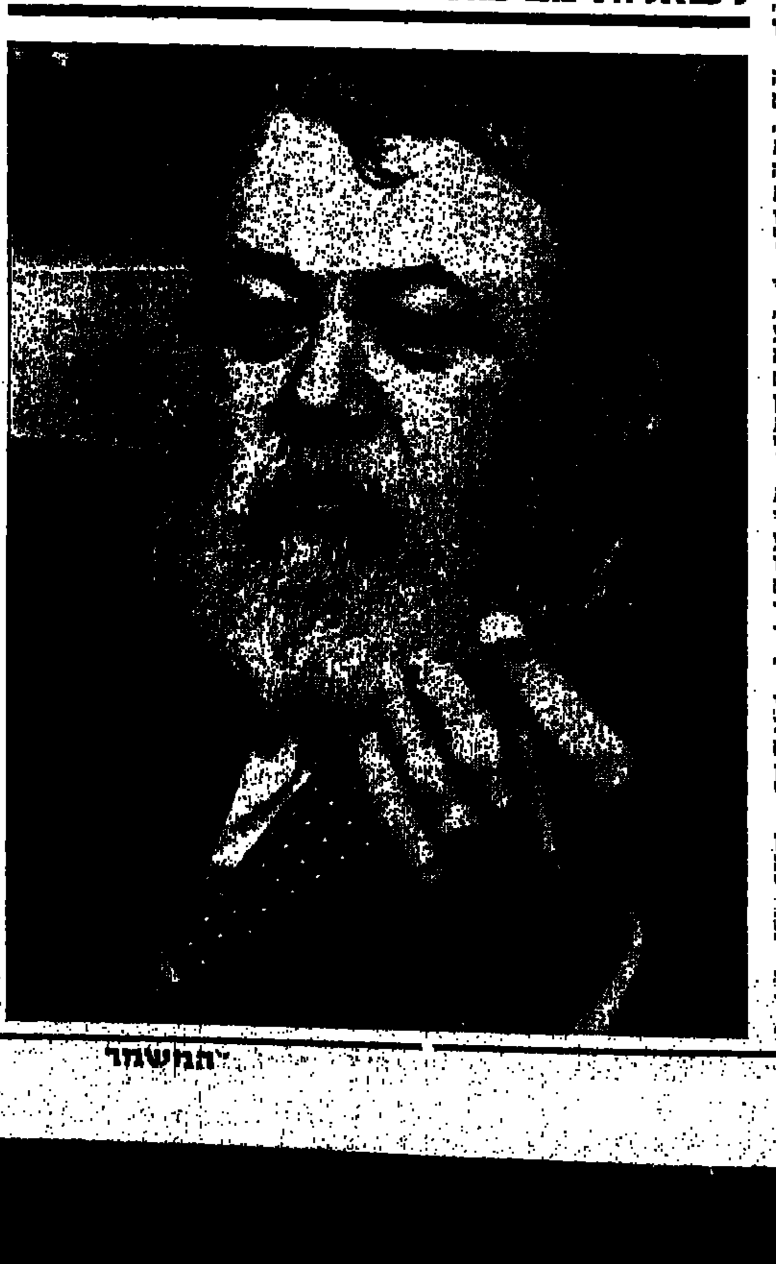

שאלות לרב

לא לטייל, לא לנהוג, והימים האלה ימי חירות חמה לבית ישראל.

ואם בעיתונות חרדית עסקינן, מונח לעיניי שבועון קהל מחזיקי הדת בשם "המחנה החרדי" הירושלמי, המתנגד נואשות לח"כ שפירא, מן ה־8 באפריל, ובפיו כמה שאלות "קלות" לרב:

"שאלה ראשונה: האם אתה מוכן להשיב תשובות אמת? אם לאו, המשך לפרסם סילופים ב"המודיע" בתקווה שהציבור לא יעריך אותך.

"פירסמת שביקשת להעלות את תקציב הישיבות לשנת 1986/7 לתלמיד מ־480 דולר לשנה ל־800 דולר. כלומר, עוד 320 דולר לשנה. נכון?

"ישנם למעלה משישים אלף תלמידי ישיבות בא"י, נכון?

"3,700,000 דולר כספי ישיבות, שעיכבת משך שנה שלמה, לחלק ל־60 אלף תלמידים – יקבל כל תלמיד כ־60 דולר. כלומר, שמלבד התקציב הקודם, יש לך מקור מסתורי לעוד 260 דולר לתלמיד לשנה, כדי שיהיה 800 דולר. נכון?

"480+60+260=800$.

"אם כך, מדוע אינך מעלה את ה־480 דולר ל־740 דולר לפחות?

"האם אתה חושב שמנהלי הישיבות והקוראים הנכבדים אינם יודעים חיבור פשוט, שתוכל לרמותם בסומבי?

"האם חשבת מדוע כל מנהלי החשבונות אינם מאמינים לדבריך ולהבטחותיך? אנחנו כבר יודעים מנסיון שחתימת ידך אינה שווה את הנייר עליו היא נחתמה. אבל מהיכן יודעים זאת המנהלים?"

והשאלות רבות וגדולות והסגנון הופך ל"בסאח" יותר ויותר. דומה שאין נביא בעירו. מי שמדבר על מחנה דתי – אתה יודע מה הוא סח. הללו מפולגים ומפוצלים לסיעות ולתת־סיעות וכל סיעה נכונה לקרוע בשרה של יריבתה...

וזה מה שיש.

רשות הקורא

אסון צ'רנוביל ומחירי הנפט

במקרים רבים, השלטון הסובייטי נקט שיטות, שאדם ממוצע במערב רואה אותן כבלתי אפשריות. יתכן, אך כלל לא בטוח, ששוב מדובר במקרה מסוג זה. אני מאמין, שאין היום אדם שלא שמע על האסון בכור הגרעיני באוקראינה. אך לא רבים יודעים שבריה"מ כבר הרוויחה מאסון זה.

מצב הכלכלה הסובייטית קשה מאד. מנהיגותו החדשה של גורבצ'וב מעוניינת בשינויים במצב הכלכלי, על מנת להציל את המשטר הקומוניסטי. בריה"מ זקוקה נואשות לטכנולוגיות מתקדמות מהמערב ולחיטה, כדי להאכיל את אוכלוסייתה. כדי לקנות מצרכים אלה היא זקוקה למטבע זר. המקור העיקרי של מטבע זר ודולרים בבריה"מ הוא יצוא הנפט שלה (כ־60% מכלל היצוא). אולם כידוע, מחירי הנפט בעולם הם בירידה מתמדת כיום — השנה בלבד עלולה בריה"מ להפסיד כתוצאה מירידת מחירי הנפט כ־20־10 מיליארד דולר.

אחד הגורמים העיקריים לירידת מחירים זו היא צמצום הביקוש לנפט, בעקבות הגידול בתפוקת החשמל באמצעות כורים גרעיניים.

במערב קיימת התנגדות ציבורית לשימוש בכורים גרעיניים להפקת חשמל. המקרה בכור הסובייטי בוודאי יגביר התנגדות זו. עקב כך, כורים רבים שתוכננו לא ייבנו, שכורים רבים שכבר נבנו לא יופעלו — במערב; בבריה"מ לא ישתנה דבר.

הקטנת מספר הכורים במערב עשויה להקטין ואף לעצור את ירידת מחירי הנפט, מה שיתן לבריה"מ את המטבע הזר לו היא זקוקה.

יתכן איפוא, ש"התאונה" בכור הגרעיני בצ'רנוביל קרתה בכוונה. כמובן שלא ניתן להוכיח זאת, אולם מעשים הכרוכים בסבל אנושי ובקורבנות מעולם לא הרתיעו את השלטון הקומוניסטי. ויתכן גם, שאסון זה באמת היה תאונה.

גריגורי קנוביץ, סאסא

תערוכת דה־גספרי — רק נדחתה

במדורכם "צלצול מהיר" ("על המשמר", 8.5) פורסמה התייחסות לעניין דחיית תערוכת ציוריו של הצייר האוסטרי פרופ' ארנסט דה־גספרי, במוזיאון העירוני ברמת־גן. לפרסום זה אנו מבקשים להעיר:

אכן, הדחייה באה כמחאה על שהתרחש בבחירות באוסטריה, ועל מה שנראה ע"י רבים וטובים, ולא רק בישראל, כאי־הפקה כראוי של לקחי השואה ע"י רבים מתושביה של מדינה שמקירבה יצא גדול צוררי העם היהודי, היטלר. אולם לטענות שנקשרו להחלטת העירייה וראשה, אורי עמית, אין כל יסוד. היותו של הצייר ידיד ישראל ידועה היטב לעיריית רמת־גן, כמו גם שיעור קומתו האמנותי. איש בעירייה לא העלה על דעתו לוותר על עריכת התערוכה. כל שנקבע היה דחיית מועד פתיחתה, במגמה לקיימה במתכונת שונה מזו שתוכננה בתחילה, באופן שהתערוכה תתקיים כאירוע אמנותי חשוב ללא מתן חסויות למיניהן, שחלקן פוליטי. מכאן, שלטענה בדבר עירוב אמנות בפוליטיקה אין על מה לסמוך.

עיריית רמת־גן אכן מקווה כי תוכל לקיים את התערוכה כבר בזמן הקרוב. בעניין זה שיגר אורי עמית לצייר מכתב, המדבר בעד עצמו: "בנסיבות הבלתי צפויות והמצערות שנוצרו, אנו מצטערים שאין באפשרותנו לקיים כעת את תערוכתך בעירנו רמת־גן במתכונתה כפי שתוכננה. משאלתנו ותקוותנו היא, שנוכל לקיים את תערוכתך ברמת־גן במועד המתאים, ועם הכבוד שהינך ראוי לו כאמן וידיד ישראל".

אשר קוזנר, דובר עיריית ר"ג

אתי רונאל מעירה:

בראיון ב"הארץ", מיום ה' 8.5.86, צוטט ראש עיריית רמת־גן כמי שמתכוון לבטל את תערוכתו של הצייר האוסטרי, ולא לדחותה. נראה שעקב הביקורת הציבורית הקשה שנמתחה עליו, בהזמנתו של ראש עיריית ירושלים טדי קולק, שהציע לצייר האוסטרי להציג את תערוכתו בירושלים, חזר בו אורי עמית מכוונתו המקורית, והחליט להציג את התערוכה ב"מתכונת אחרת". כל שנותר לי להוסיף על כך הוא אימרת חז"ל: מודה ועוזב — ירוחם.

אז אולי לא היה כאן בבחינת מודה ממש, אבל, בכל זאת, ירוחם...

המועצה והקיבוצים

כמי שלקח חלק פעיל כציר במועצת הדור הצעיר של מפ"ם שהתקיימה באחרונה בחופשה, חובה נעימה לי לציין כי היתה זו מועצה מכובדת, הן מבחינת תוכנה והן בזכות המשתתפים, כ־200 במספר מכל הארץ.

מאכזבת ומצערת רק העובדה שלמועצה זו הגיעו נציגים מ־36 קיבוצים בלבד (מתוך 85 קיבוצי השוה"צ). לדעתי אין לעבור על כך לסדר היום.

דורון ספקטור, הראל

מאת יעקב רבי (453)

מה להקל?

נשאלתי: איך נכון לומר — להקל על- או להקל את-? הכל תלוי במושא ההקלה. אם הפועל להקל משמעו הקטנת כובד, משקל, עומס וכיו"ב, כי־אז מקילים את-: ואם הכוונה היא שההקלה משפיעה על מי שנושא את העומס וכו', כי־אז מקילים על-. הקלתי את העול שהיה מוטל על כתפיו, ובכך הקלתי עליו.

וכדין מלות־היחס המצטרפות אל הפועל להקל, כן דין מלות־היחס המצטרפות לפועל להכביד. המורים הכבידו על תלמידיהם. — הם הכבידו את מעמסת הבחינות.

טיבה של השתנות

פרופ' זאב לוי כותב לי:

„שאלה לי אליך, בקשר לרשימתך על 'מה נשתנה' (28 באפרילו). כלום אין אפשרות להבין את הקושיא גם בתור שאלה, שהיתה בעלת משמעות התהוותית? הילד שואל: מה קרה בָעבר, שגרם לשינוי הזה של היום מיתר ימי השנה? כלומר, היום אינו רק שונה הוויתית, אלא השתנה דברמה לגביו מבחינה התהוותית, שעשה אותו שונה. פירוש כזה מביא להיעלמות הבעיה שציינתָ".

עד כאן פרופ' לוי. ואכן ניתן לפרש את משמעות המלה השתנה גם כדרך שהוא מפרש. אף־על־פי־כן נראה לי שבעברית של ימינו גורסים השתנה אך ורק כפועל של התהוות, כלומר נ ע ש ה שונה, נ ה י ה שונה; מראהו של פלוני השתנה מאור מחמת הצרות שפקדו אותו. אילו הוצרכנו לנסח היום את ארבע הקושיות, היינו אומרים מן הסתם: במה שונה הלילה הזה מכל הלילות; ושונה הוא פועל של הוויה, — הוא מתאר מ צ ב ק י י ם. במה שונה הלילה הזה מכל הלילות, או לחלופין: מ ד ו ע שונה הלילה הזה, — מלת־השאלה המתבקשת היא „מדוע". ומה עניינו של הפועל השתנה במקורות, בעברית תנ"כית ומקראית? אבן־שושן מסביר בדיבור אחד הן כפועל הוויתי הן כפועל התהוותי: „התחלף, נעשה שונה משהיה או מאחרים", והנה „שונה משהיה" מצביע על התהוות, ואילו „שונה מאחרים" מצביע על הוויה. הוא שונה מאחרים ה י ו ם ואפשר שהיה שונה מאחרים א ת מ ו ל ויהיה שונה מאחרים מ ח ר: אין לגורם־הזמן שום השפעה על שונותו. ואילו „שונה משהיה" מצביע בפירוש על גורם הזמן המשנה והולך, על התהוות. והנה ממובאות במקורות אני מתרשם ש„השתנה" או „נשתנה" בלשון חז"ל מבטא ה ו ו י ה, כלומר „היה שונה", לא התהוות: בייחוד המאמר בראש השנה י"ט ע"ב: „מה נשתנינו אנחנו מכל אומה ולשון?" קרוב לומר שנתכוונו חכמים לתהות על שום מה ש ו נ י ם ישראל מכל אומה ולשון ולא על שום מה נ ע ש ו ש ו נ י ם משאר העמים.

שאלה של חיים

בשיחתו בטלוויזיה על פרשת אחרי מות (2 במאי) נדרש הרב שמואל אבידור הכוהן לפסוק: „ושמרתם את חוקותי ואת משפטי, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" (ויקרא י"ח, 5).

פירוש הפשט של המלים „וחי בהם" בהקשר של הפסוק הנידון הוא: ה' אומר לבני ישראל שאם ישמרו ויקיימו את חוקותיו, הם עתידים לזכות לחיים. החיים הם התוצאה, הגמול, השכר של שמירת המצוות.

אולם הרב אבידור הכוהן הזכיר גם את הפירוש המעניין של חז"ל, פירוש דרשני, ליבראלי, הומאניסטי. לא בכדי, כביכול, סיג הכתוב את הוראתו בהוסיפו את המשפט הטפל „אשר יעשה אותם האדם". בני ישראל אמנם מצֻוים לשמור את חוקי השם ומשפטיו, אך בתנאי שמדובר במעשים שאדם, סתם אדם, יכול לבצעם „ולהישאר בחיים", בלי להינזק, בלי לקפח את עצמו. כאן, לכשתרצה, פינה־יתר לשיטתם הפרשנית החופשית של חכמי התורה שבעל־פה, שלא נרתעו מלסטות מפשוטם של כתובים ומלגלות בהם פנים שהתורה שבכתב לא נתכוונה אליהם, אולם טובת האדם, איכות חייו, „יישובו של עולם" — מחייבים להביאם בחשבון ולנהוג עליהם הלכה למעשה.

והרב אבידור הכוהן הוסיף גם פירוש ח ס י ד י לפסוק שאנו עוסקים בו. פירוש אופייני לרוח האופטימית של החסידות. „אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", משמעו על־מנת ש„יעשה חיים", כדרך שאנו אומרים בימינו; על־מנת ש„ייהנה מן החיים", או (שוב כלשון ימינו): על־מנת ש י ח ו ו ה את קיום המצוות, על־מנת שעבודת השם תספק לו ח ו ו י ה.

בעריכת עלינא תורי

מסך ראשון

חרדים עליך ישראל

מאת גיורא מנור

„גיסתו של גולדין", מחזה ובימוי: שמואל הספרי; תפאורה ותלבושות: איתן לוי; מוסיקה: אורי וידיסלבסקי; תאורה: חני ורדין; משתתפים: יוסי יבלונקה, ענת וקסמן, ליאת גורן, יגאל נאור ועפרון אטקין — בתיאטרון העירוני באר־שבע.

שמואל הספרי, שהגיש לנו בעונה שעברה את הטוב במחזות המקוריים, „קידוש", רקח הפעם יחד אחרים מהנושאים העוייבים לעורר חרדה בישראלי המצוי של שנת 1986. אבל למרות הציפיות, הקדיח את תבשילו.

הארכיאולוג גולן (יוסי יבלונקה) בתפקיד בלתי־מוכן (ובלתי־אפשרי) אחרי ארבע עונות עקרות של חפירות באתר „שלו", ממש ערב עזיבת המשלחת החופרת את האתר (לפני שהבולדוזרים יתחילו לחפור את היסודות לבניין ישיבה של חוזרים־בתשובה), מגלה כתובת מהמאה הראשונה לספירה, ממנה מתברר, שאחת מברכות תפילת „שמונה־עשרה" נתחברה כנראה על־ידי יהודים מהכת הנוצרית הקדומה והברכה אינה מכוונת אלא לישו. הוא בטוח שזהו מוקש אדיר, שיזעזע את הממסד הדתי ואת העם היהודי כולו ותגלית שתהפוך אותו, סוף סוף, לדוקטור מכובד וגיבור העם, נוסח יגאל ידין.

אבל, במקום להעביר את הממצא למעבדה בירושלים, הוא מתרוצץ כאחוז תזזית, מאבד תוך מרוצתו את אשתו הצעירה (ליאת גורן במבצע משחקי מצויין של תפקיד מבולבל) אנשי הישיבה פושעים שחזרו בתשובה־מתנפלים עליו,

ולבסוף הוא נמצא על־ידי אחיו האבוד (עפרון אטקין), גם הוא איש חרדי, המנסה להציל אותו מסכנת החוזרים אבל אינו מצליח, ויגאל נאור, כדמות בריון הרוצח בשם דתו החדשה, חונק אותו, עטוף טלית שחורה, ברצועת התפילין... ממש כמו שנאמר ב„חלום ליל קיץ": לא נותר לפירמוס אלא לתלות את עצמו בשרוך נעלה של תיסבי.

מכלל האשמות הרדיות בבגידה והתפרפרות, הורס את חיי הנישואין של גולן איזה סוד נורא בעברו, אותו הוא מנסה להסתיר בצורה שלומיאלית מאשתו הצעירה ממנו. אבל השלד האיבסני הנורא שבארונו הוא בסך הכל העובדה, שנולד להורים אדוקים ולמד בימי נעוריו בחדר או בישיבה. סוד שבאמת אפשר לחיות איתו ללא בעיות נפשיות רבות. וזהו „סוד מזוייף".

הכתובת שעתידה להרעיש את העולם היהודי תלויה על מין סטאלאקטי בלתי־הגיוני, שהציב התפאורן במערה הנראית כיצוקה מקרם של עוגה ומוגמרת בשפריץ של בתי־קולנוע משנות ה־60. מערה מזוייפת ומלאכותית.

את ההצגה מלווה שירת מקהלה אימתנית, נוסח מודרני של מזמורי חסידים. ותחושת האימה בפני החרדים החדשים היא האמת היחידה שבהצגה. אני מבין היטב, מדוע בעיני איש דתי כשמואל הספרי, סכנה זו מוחשית אולי עוד יותר מאשר בלב הציבור החילוני. כי בעינינו הם מהווים סכנה פוליטית, איום של שלטון החושך, הכפייה והחזרה לאקלים רוחני חומייניסטי פונדאמנטאליסטי. ואילו בעיני הציבור הדתי השפוי הם איום

על עצם הערכים המקודשים. הציבור הדתי חש אני למד מההצגה, מה שהייתי אני מרגיש לו היתה, למשל המפלגה הקומוניסטית מתחילה להוות כוח ציבורי בעל־השפעה, למרות, או דווקא משום, שעל דגלה חרות השלום עם הפלשתינים, בו עצמי דוגל, אבל ללא מיני תופעות לוואי, שיש בהן סכנה לחופש, לעצמאות המדינה וכו'. החרדים מעוררים חרדה שונה אצלי ואצל שמואל הספרי.

בסיום המחזה, המתחיל ככמעט קומדיה, בה מככבת נערה מקומית, פריחה במכנסים קצרצרים, נפקנית־בגמלאות כבר בגיל העשרה (בביצועה המבריק והמשעשע של ענת וקסמן) נהרג הגיבור הראשי בצורה מגוחכת, והחפירה מת־מוטטת לעינינו באפוקאליפסה תאורנית והבזקי־אור אסתטיים מכדי להיות ממשית — ממש לפי מסורת המלודראמה. האח המושיע מופיע כ„דאוס אקס מאכינה" ברגע האחרון. האשה מגלה את עברו הסודי של הבעל בעזרת תצלום שנשר מספר התפילה, ברגע של סלידה מהבעל או/ו בשל נהייה בלתי־מוסברת שלה

עצמה לחזרה בתשובה, היא צובעת בצבע שחור את הממצא הארכיאולוגי, שאמור למוטט את אושיות הדת היהודית, כאילו די במעשה סמלי זה כדי למחוק אותו מן העולם. אבל איננו לומדים דבר על מניעיהם הנפשיים האמיתיים של שני הגיבורים המרכזיים, מלבד שנאתו של גולן לעברו הדתי ויחסה הרו־עוני של שירה לבעלה. וזו הסיבה שכמו במחזות רבים, בהם המניע הן כוונותיו של המחבר, והדמויות עושות את רצונו במקום להכריח אותו לעשות את רצונן, התפקידים האפיזודיים מעניינים ועשירים יותר מהפרוטאגוניסטים עצמם. כך ציינתי את ענת וקסמן כפרחחית מלכת, את יגאל נאור בשני תפקידיו, זה של שומר־לילה תמהוני, הממלמל לעצמו כל העת, ובנו הפושע, שרוצח עכשיו בשם הדת, ועפרון אטקין כמין יהודי שאגאלי מעוקם כולו.

בסך הכל זהו פיספוס אמיתי, שנעשה על־ידי אמנים מוכשרים ומתוך כוונות טובות מאוד.

„גיסתו של גולדין" – פיספוס אמיתי, כוונות טובות. בתמונה: ענת וקסמן, ליאת גורן ויוסי יבלונקה.

תרבות שהביאה להרס עצמה

„סופה של אירופה" מאת היוצר הפולני יאנוש וישנייבסקי

„סופה של אירופה" — גרוטסקה ויזואלית

מאת ציפי שוחט

„סופה של אירופה" מאת היוצר הפולני יאנוש וישנייבסקי תעלה על קרשי הבמה בסוף החודש במסגרת „פסטיבל ישראל", שאת פעמוניו אנו שומעים כבר בפתח.

וישנייבסקי (36) הוא אחד משני הנציגים הפולנים בתיאטרון, המגיעים לארץ לאירועי הפסטיבל (השני הוא שיינה עם „רפליקה"). בביקורו הקודם ראינו את „המנקינים" שלו „בקאמרי" — ללא התלהבות יתרה. אבל „סופה של אירופה" נראה מבטיח יותר, אם נשפוט על־פי הפרסים הרבים בהם זכה בפסטיבלים השונים במערב.

„סופה של אירופה" היא גרוטסקה ויזואלית עם מיטבם מתיאטרון האבסורד, המוצגת על־ידי שחקנים־בובות בני משפחה הנוסעים אל הדוד מאמריקה — אל גן העדן הנכסף. בדרך למימוש החלום מצטרפים למשפחה נגן אקורדיון, מורה וחיילים. אלה האחרונים משתלטים, בסופו של דבר, על הבמה ומביאים לסופה של אירופה.

כמו ב„מנקינים", מתרחשת ההצגה בתוך קופסת במה המוצבת על במת התיאטרון — כך מתאפשרת התייחסות דואלית: הבמה כבמת תיאטרון והבמה כראי העולם — דרכה משתקפת התרבות המערבית השוקעת, שהסתאבה והביאה להרס עצמה.

השחקנים הופכים לאוסף גרוטסקי של בובות קריקטוריסטיות, מאופרות בכבדות, המאבדות כל סימני זיהוי אישיים. זהו תיאטרון חזותי, הבנוי על מערכת אימאג'ים בה יכול הצופה לזהות מוטיבים מתוך הסביבה שמתוכה הוא פועל. אחד הרעיונות אמר וישנייבסקי: „התיאטרון שלי מבוסס על השחקן ועל הדימוי, לא בהכרח על המילה. מטרתי היא לצור רגשות אינטנסיביים. אני רוצה להעלות את הטמפרטורה בתוך התיאטרון למדרגה של חום גבוה".

„סופה של אירופה" נחשבת לתמצית האמירה האסתטית והאידיאולוגית של היוצר, המזהה את פולין עם אירופה כולה הסובלת ממטריאליזם, מיליטריזם, והעדר רוחניות ואמנם, וישנייבסקי מציג דימוי אפוקליפטי של תרבות גוססת, של עולם העומד על סף כליה. המופע, הנמשך כשעה, יעלה תחילה בירושלים (24, 25, 26 במאי) ומאוחר יותר בקאמרי ת"א (27, 28, 29 במאי).

מבט ראשון

ציפורי טרף

מאת דורית קדר

רם בר אילן משוייך לאותם אמנים צעירים מרוחקים, מבודדים, החיים עם אמנותם, מביטים בה, מעכלים אותה, מקיאים אותה, מגלגלים את טיבה, מתנגשים בבשרה ואינם יכולים לצאת ממילכודה.

בדרך מסויימת הוא מזכיר את אותם אמנים מתנבאים, הרחוקים מהתקשורת, שאינם יודעים כיצד לפלס דרכם בהלכות עולמנו והם נתונים בד' אמות יצירתם, שהיא לחם כל יום. זכורה לי אותה אמנית מאוד זקנה, שגרה בודדה בטבריה וממלאה כל פינת ביתה בבובות־חימר המשחזרות אגדות, תולדות הימים, סיפורי דמיון ותיעוד, שכולם בעלי גרעין מקוריות מהממת. את מרים ינאי הבאה בימיה עוד לא גילו ואף לא את אותו צעיר המתגורר במושב שרמה ומצייר בסגנון שהוא מחוץ לאופנות: סוריאליזם אישי. ציורים שכאלו נולדו ממריחואנה ולבטי נפש עמוקים, מחשיבה קיומית הנוגעת בקצוות של מוות ובקצוו של החיים. בינתיים הוא מצייר תמונות נוף מסחריות למחיה, ושאר האוצרות מודחקים וחבויים מפני עין פזיזה מרי; שתקבע גורלו כהרף עין: היום ציור שכזה לא „הולך".

יש כאן, בסטודיו קטן והזנוח במקצת, מעין יצור משונה ואנדרוגני שהוא מקצתו אשה ומקצתו גבר, ומקצתו עוף טורף — על־פי אצבעות ידיו — וגם מעין חתול ספינקסי מגנדר, ואותה מפלצת משונה יושבה וגבה לצופה. היא נרתעת במקצת, בידיה מרסס [illegible] — אדם. על השלחן שלידה — מקור הבעתה: עשרות יתושי אדם מתרוצצים ובורחים מהריסוס. על טסם או בנפם האגרולמוסיה שעל השולחן הוא קצרת זמן.

שכן השרצים בעלי טווח תנועה מוגבל וקצות השולחן כמו עיני הנאוים יחסלום במהרה ויעמידו את המנוסה הגדולה בצילו של גיהנום.

שני יצורים מורים אחרים מודקרים על צוואר ג'יראפה, על רקע של צהובים לא נקיים. אבל אין כאן חיות צמחוניות ונעימות הליכות, שכן על אותם הצווארים מעין ציפורי־דורים, אשר לועם לוטה דגים כתולים, מקורו של היצור האחד הבהיל, זה כבר ולבש את דמותו של הדג הנבלע.

ישנו מעין ריוקן של קוסם צייר ולהיטות שעותיו בקצוות מחולות ואף וגבות — בכחול. אישוני העיניים מביטים גבוהה, אבל

רם בר אילן – סוריאליזם אישי

דומה שהם חוזרים אל מעבר לדברים, אל מעבר למוחשי. מעין שאמאן משונה ומוזר, בעל ארשת עצובה ומאיימת כאחד.

נופיו של רם — פסיכודליים: צבעוניות פרועה, משוחררת, אין כאן התחמות של זמן וחלל והדמויות משתקפות, מרופות כאחוז בועות הפורצות מכל עבר ומצויות על פני משטח התמונה. פני הדמויות האנדרוגניות כאילו שואלות על פשרו של עולם, של קיום, אולי רוחות רפאים שנותרו אחר הכלל.

גורם הכלייה חוזר על עצמו הן במנת העולמות שחלקם מתפורר, מתפוצץ, כנופי יש חרבים שציפורי טרף מהלכות על שכבת הזיע הלה והחלקלק העוטף כל. חלקה טובה בתמונות הרחשיות ומלחמה כתוב האמן בצורה הפוכה מילים כגון „אמנות קונספטואלית בתל־אביב", „מתים אמנות", „אמנות טובה" ועוד... בין הוויות של מלחמה והוויות של יומיום ותמיהות על פישרה של אמנותו ומיקומה כיום, הוא חש מתפקד כמו לייטמוטיב שוזר על עצמו מגולי נער הג'ונגל הקטן, שנתפתה לעיניו הבוהקות של הנחש הגדול. זה האחרון נכרך סביבו ומוחיר את הראש כאויל. העיניים לא משות מהקרבן ועוד מעט הוא תבכנה על־ידי לפיתת מוות אורונה ומשווה.

אמן שכדאי לתת את הדעת עליו ולאשר לחזק את אותם מחוזות נפש אשר הוא מורק החוצה.

מאת יוסף שמי

מחלתו של מוחמד עלי

בארה"ב ישנם כיום כ־1.2 מיליון חולים במחלת אלצהיימר, והטיפול בהם עולה לתקציב האמריקני 25 מיליארד דולר — כך נמסר בסקירה מקיפה שפורסמה בשבועון רפואי רב יוקרה. הרופאים רושמים „צמיחה" של מקרי מחלה בממדים לא ידועים עד כה, וזאת בשל עליה תלולה באוכלוסיה בגיל 85 ויותר.

מחלת אלצהיימר היא מחלה ניוונית של גיל הזיקנה. היא אובחנה לראשונה על־ידי ד"ר אלצהיימר ב־1907 בהסתמך על מקרה של אשה בת 55 שנפטרה במהלך מחלת דמנציה (שיטיון). החולה לקתה בהפרעות תיפקוד נפשי ואינטלקטואלי, בנוסף לחוסר יכולת לקליטת הסובב אותה. בניתוח שלאחר המוות השתמש ד"ר אלצהיימר בשיטה חדשה (שהוכנסה למעבדות אז) של צביעת תאי העצבים. בעזרת שיטה זו גילה תסבוכת של עצבים מנוונים.

תיאור שפירסם אלצהיימר היה נושא לוויכוחים בין החוקרים: היש במימצאים כדי להגדירם כקדם שיטיון, או שמדובר במחלה נפרדת? אחרים גרסו כי השיטיון הוא פועל־יוצא מתהליכי „התקשות" של כלי דם במוח. תהליכי הסתיידות והקשחה של כלי הדם הם הם האחראיים להופעת הדמנציה (שיטיון), הפרעות פסיכוטיות ומנטאליות. ב־1955 סיכם חוקר בשם רוט את הנתונים שהצטברו בחקר מחלת השיטיון וקבע, כי הפרעות מנטאליות יכולות להיגרם על־ידי גורמים שונים. ב־1968 הסתיימה סקירת קבוצה גדולה של חולי שיטיון, שנבדקו באחד מבתי־המחסה בארה"ב, וכן נבדקו בניתוח שלאחר המוות. מהבדיקה שלאחר המוות נמצא שהקבוצה התחלקה לשניים. החלק הגדול יותר היה בעל תהליכים טיפוסיים למחלת אלצהיימר. קבוצה אחרת, קטנה יותר, הצטיינה במספר רב של שבצי מוח ושינויי כלי הדם. הסתבר שהיתה התאמה (קורלציה) בין הממצאים הקליניים שמצאו הרופאים אצל הפאציינטים כשהיו עוד בחיים ובין הממצאים בניתוח שלאחר המוות.

החידושים באיבחון מחלת אלצהיימר קשו־רים עם התקדמות במעבדה הביוכימית ושיטות שהתפתחו לאחרונה. תסמונת הדיכאון בגיל הזיקנה יכולה להידמות לדמנציה, אך היא מחלה שונה. יודעי דבר מגדירים דמנציה כתסמונת של ירידה בכושר האינטלקטואלי אצל זקנים, ירידה שיש בה כדי לגרום להפרעה בכושר המקצועי וכן בתיפקוד במסגרת החברה והמשפחה. קשה להבחין את ההבדלים בין השלבים המוקדמים של דמנציה ובין שינויים המלווים אנשים בעת הזדקנותם. דמנציה הוא מצב שבו האיש לוקה בקשיי התמצאות, בדיבור, בקליטת המציאות, בלימוד דברים חדשים כגון שימוש במכשיר שלא הכיר לפני כן. מופיעים קשיים בפיתרון בעיות שיגרתיות, ליקוי בכושר החשיבה המופשטת ועוד. אצל הלוקה בדמנציה מתחזקים והולכים קווי אופי שהיו לו קודם לכן, כמו חשדנות, רגזנות, פחדים, הסתגרות, תוקפנות וכו'.

לאבחנת הדמנציה־השיטיון חשוב כאמור לקבל „תמונה מנטאלית" של החולה. מקורו של השיטיון כ־60 סוגי הפרעות, מתוכם 60 אחוז במחלת אלצהיימר, 10־20 אחוז סקלרוזה, 4־5 אחוזים בגידול במוח, בזיהום המוח, בתהליכים ניווניים במערכת העצבים בהפרעות מטאבוליות, כהופעת רעלנים (טוקסינים) במוח.

למעשה אין בידי הרפואה כדי לרפא. אפשר לתת טיפול סימפטומטי. לרופא תפקיד חשוב כמדריך המשפחה — כיצד לנהוג בחולה, ההופך עם השנים לעומס על הסביבה. בארה"ב הולכת ומתפתחת שיטה של טיפול קבוצתי במסגרות מיוחדות. יש שם בנושא זה כל הסימנים של שילוב בעיה רפואית וחברתית. הסקרים מעידים כי יש כבר 4.5 אחוז חולי דמנציה בגילאי 65 פלוס. אנשים אלה זקוקים לסיעוד מלא.

כאמור, 60 אחוז של חולי שיטיון לוקים במחלת אלצהיימר. משערים שגורמי הסיכון למחלה זו הם פציעות ראש או חבלות ראש (מקרה קלאסי הם המתאבקים, זה מה שקרה למוחמד עלי המפורסם), הפרעות בלוטת התריס, וכן ריכוז אלומיניום במוח... אצל הלוקים באלצהיימר נמצא, בניתוח שלאחר המוות, סיליקון ואלומיניום. התערובת הזו נהפכת אצל הזקנים לרובד של נמק במוח. עם זאת אומרים חוקרי הנושא, כי אין הוכחות לקשר בין האלומיניום שבתכשירים נגד כיב קיבה או בדיאליזה, ובין ריכוז החומר במוח הזקנים.

בסקירה על השיטיון ומחלת אלצהיימר צויין, כי אין כרגע סיכויים גדולים להשתלת תאי עצב כתרופה לשיקום הזיכרון, כפי שנעשה בחולדות, עם תוצאות טובות למדי.

להישאר גמד – או למות בייסורים

מבוכה שוררת בין רופאי ילדים המתמחים בטיפול בקשיי גדילה. לילדים עם ליקוי גדילה — נוהגים לתת הורמון גדילה, המופק מגוויות. אך בארה"ב נרשמו שלושה מקרים של מחלת קרויצפלד־יעקב, מחלה קטלנית המסתיי־מת במוות תוך כמה חודשים, והמשותף לשלושתם הוא שקיבלו בילדותם טיפול בהורמון גדילה.

זה עשרים שנה מטפלים בילדים שגדילתם איטית בהורמון ההיפופיזה, המופק מגוויות. רק עכשיו נתגלתה תופעת־הלוואי האיומה הזו.

מחלת קרויצפלד־יעקב נגרמת על־ידי מיני־נגיף, המכונה פריון. חוקר אמריקני ידוע קיבל לא מכבר פרס נובל בעבור תיאור תכונותיו של היצור הזעירי, הוא מתפתח לאט, ומחדירתו לגוף ועד להופעת סימנים חיצוניים לקיומו עוברות בין שלוש לעשרים שנה. הנגיף אינו משאיר עקבות, לא אימונולוגיות ולא אחרות, כשהמחלה מתגלה היא גורמת לייסורים קשים ולמוות תוך שלושה־ארבעה חודשים.

מובן מאליו כי החשש מהידבקות גרם מייד לתגובה של הגופים האחראים ורשות המזון והתרופות של ארה"ב אסרה על שיווק הורמון הגדילה. גם בבריטניה נהגו כך. באירופה הדעות חלוקות. רבים סבורים שאין למהר ולוותר על תכשיר שהוכיח את עצמו, מה גם שבאירופה לא נרשמו מקרי קרויצפלד־יעקב. עד 1985 טופלו בתכשיר הגדילה כ־20 אלף פאציינטים, כמחציתם בארצות־הברית.

„הביקוש" עולה כנראה במהירות שכן ב־1985 אמורים היו לקבל טיפול כ־2,500 ילדים אמריקנים.

יצרני התכשיר פועלים נגד איסור השימוש, בטענה כי עדיין לא הוכח שיש קשר נסיבתי בין המחלה האיומה להורמון הגדילה. כדי לספק את דרישות הרשויות המאשרות שיווק תרופות הם עשו מאמץ לטהר ולעקר את ההורמון, אך הבדיקות גילו תכונות מפתיעות של המיני־נגיף: הוא עמיד לפורמלין, למים רותחים, ואף אלכוהול בריכוז גבוה. הנגיף כה קטן עד כי אין לו „תדפיס תורשתי" משלו. בשל כל אלה אין ביטחון לגבי „בטיחותו" של התכשיר אחרי טיהור, סינון ועוד. עם זאת, כאמור, ממשיכים במדינות שונות לטפל בחלק מהילדים הזקוקים לטיפול בהורמון גדילה.

חברות פרמצטיות כבר נכנסו למירוץ ולתחרות בייצור הורמון גדילה בשיטת הנדסה גנטית. בארה"ב כבר נמצא בניסוי קליני הורמון כזה. ההשקעה היא גדולה — כמוסה אחת של ההורמון עולה 200 מרק מערב־גרמניים. מדרבנת את המירוץ גם העובדה, שלהורמון הגדילה נמצא שימוש גם בטיפול במחלות אחרות, כגון פצעים שאינם מגלידים, טיפול בשברים ובעצמות קשישים ואחרון אחרון חביב, משתמשים בהורמון לשם ניפוח שרירי הספורטאים. מסתבר שבאולימפיאדה בלוס־אנג'לס הופיעו בעלי שרירים שנופחו בעזרת הורמון הגדילה. אחד מהעסקנים העיר, כנראה בצדק, שאין זה בטוח כי לשרירים גדולים יש כושר ביצוע טוב יותר.

יש תקווה

עליית ברמת החיים והתקדמות הרפואה שהביאו, בין השאר, לירידה בשכיחות ובחומרת מחלות זיהומיות, גרמו לכך שעלה מספר האנשים בגיל הזיקנה.

מספר גילאי 75 ומעלה בארה"ב עלה מ־900 אלף ב־1960 ל־11 מיליון ב־1980. מעריכים שבשנת אלפיים יעלה מספרם של בני 75 ומעלה לכדי 13 מיליון. שינוי דמוגרפי זה מטיל תפקיד מיוחד על שירותי הבריאות הגריאטרי. העול נופל בעיקר על בתי־חולים המטפלים בלוקים בשיטיון (דמנציה), שני שליש מכלל המאושפזים בבתי מחסה לזקנים לוקים בדמנציה כתוצאה ממחלת אלצהיימר או מטרשת עורקי המוח. אגב, מחלת אלצהיימר עצמה מהווה את הגורם הרביעי ברשימת סיבות המוות. מלבד מחלת השיטיון סובלים גילאי 75 פלוס ממחלות הנוגעות במערכת המוטורית, משינויים ניווניים בחוש הראייה, בשמיעה ובריאה.

ככל מדינות המערב מתלבטים בשאלה כיצד למצוא את הפרסונל המתאים מבלי לגרום לייקור מופרז בהוצאות האחזקה של בתי מחסה. הבעיה היא שככל שמשתכלל השירות עולה מספר המאושפזים, שכן אחוז גבוה מהמטופלים אינו יכול לצאת „לחופשה" למרות ההטבה הכללית במצבו. גם מדינות עשירות כמו שוודיה אינן עומדות בעומס והנוך בתוספת בנייה של בתי־אבות המשלבים עם בית־חולים ושירותי סיעוד. בישראל המצב הולך ומחמיר שכן לחלק מבתי מחסה לזקנים „אין אבא". וכך אנו משקיעים בקידום הרפואה, מאריכים את תוחלת החיים וכאשר הזקן זקוק לטיפול וסיעוד גריאטרי, כשחסרה לו האפשרות למימון, נוטשת אותו החברה ומשאירה חלק נכבד ליד המקרה או לעזרת גורמים פילנטרופיים.

סיכוי משולש לשבץ

טיפה חמרה – גורם סיכון מיוחד

לחובבי אלכוהול יש סיכוי גדול פי שלושה מאשר למתנזרים ממנו, לקבל שבץ מוח באחד הימים בגיל 45 פלוס. גם לאלה השותים לאו דווקא לשכרה יש „זכות קדימה" בהשוואה למתנזר מתענוגות האלכוהול — כך יוצא מסקר שערך במשך 12 שנה מכון רב יוקרה National Heavt, Lung and Blood — Institute על אוכלוסיה שמנתה 8 אלפים נפש, תושבי האיים ההוואיים גילאי 45־68, ואשר תוצאותיו פורסמו בניו אנגלנד ג'ורנל אוף מדיסין.

וכבן השתייניים המכורים לקו בשבץ מוח בתדירות גבוהה פי שלושה מאלה שהתנזרו משתייה, גם הצורכים המתונים לקו בשיעורים גבוהים יותר מהמתנזרים.

שבץ במוח עלול להיווצר עקב נזק בכלי הדם ושטף דם למוח. שטף דם או „דליפת" הדם מכלי הדם הראשיים גורמים נזקים קשים למוח. סוג זה של שבץ קרה ל־25 אחוז מהנסקרים. מצבם היה קשה יותר משל אלה שלקו בטרומבוזות, וכתוצאה מהן נגרם נזק לאזורים שונים במוח. הטרומבוזות הן לפעמים תוצאה של היצרות כלי הדם במוח, בדומה לתהליכים סקלרוטיים בלב. מחברי הסקר קבעו כי גורם הסיכון ששמו אלכוהול פעל ללא קשר עם גורמי סיכון אחרים, כגון גיל, יתר לחץ דם, עישון, עודף משקל.

המסקנה היא פשוטה למדי — לצמצם צריכת אלכוהול, במיוחד נכון הדבר לגבי אלה המכורים יתר על המידה לטיפה המרה.

בעריכת דוד ארן

הכמרים בירכו את הדגל האדום

כחצי מיליון אתיופים התבוננו בכמרים, אשר במיסה שנערכה תחת כיפת השמיים באדיס־אבבה לרגל חג ה„טימקט" (ההתגלות), בירכו על הדגל האדום. הדגל, עם פטיש ומגל, הוא דגלה של מפלגת הפועלים האתיופית, המפלגה הקומוניסטית, אשר נוסדה על־ידי השליט הצבאי מנגיסטו היילה מרים.

הכמרים בירכו את הדגל הזה יחד עם הדגל האתיופי הלאומי, הירוק־צהוב־אדום, בפני הקהילה הנוצרית העצומה, שנאספה בג'אנמרה (שדה־הקיסר) בעיבורה של הבירה. לגבי הכמרים לא היה זה דבר יוצא דופן. רובם אינם יודעים קרוא וכתוב, והם לא ראו כל סתירה בהענקת ברכה לדגל של תנועה מהפכנית הפועלת נגד הנצרות המאורגנת.

הטקס שיקף את הקלות בה עברה היראכיית הכנסיה הקופטית של אתיופיה מהותה המימסד הדתי של קיסרות פאודאלית אל חיים חדשים תחת משטר קומוניסטי. באתיופיה הכנסיה קשורה במדינה ברוב תקופת קיומה (1,600 שנים). כמחצית מבין 42 מיליון תושבי אתיופיה הם קופטים, והללו חיים ברובם הגדול במרכזה ההררי של הארץ, היתר הם מוסלמים, עם מיעוט זעיר של קאתולים, פרוטסטאנטים ופאגאנים. באתיופיה מצויים כ־200,000 כמרים קופטיים, אך בניגוד למדינות קומוניסטיות אירופיות, בעלות מסורת נוצרית חזקה, כגון פולין, אין בקרב הכמורה באתיופיה מסורת של התנגדות למשטר.

הכנסיות והמסגדים מלאים, ומספר המבקרים בהם גדל משנה לשנה. קיימת גאוות בהקמת כנסיות, וממגבית ציבורית שבה נאספו כמיליון דולר, ממומנת בניית כנסיה חדשה באדיס־אבבה, שתהיה הגדולה ביותר בבירה. הממשלה רואה בגל הדתי הוכחה לסובלנותה. אחרים רואים בו גילוי של התנגדות.

„אתה שואל אותי מדוע אנשים כה רבים מבקרים בכנסיה?" — אמר אתיופי בגיל העמידה; „אולי משום שאינם אוהבים את הממשלה". ודיפלומט מערבי אמר: „הדת היא הצורה האפשרית היחידה של תגובה על הכפייה מצד המדינה הקומוניסטית, הנמשכת זה עשר שנים".

ביום א' של פסחא, שחל השנה, לפי הלוח האתיופי, ב־4 במאי, התמלאה כנסיית השילוש הקדוש באדיס אבבה בשעה 6 לפנות בוקר, עם ראשיתו של טקס שנמשך שלוש שעות. המעמד היתה תיאטרלי מאוד. צוותים של כמרים ועוזרי כמרים יחפים, לבושים גלימות משי כסוף מבריק, ערכו טקסים, וחזנים שרו זמירות כנסיה בלשון גיז העתיקה, שאך מעטים מבינים אותה. בכנסיה האתיופית מרשם רגש חזק על „הברית הישנה". הנשים מופרדות מן הגברים, וטבלות אבן, ובהן עשרת הדיברות, זוכות כמעט לאותה הערצה כמו ישו הנוצרי, שלפי אמונת הכנסיה הקופטית לא היה בשר־ודם. בדראמאטיות רבה מגלים את הטבלות, העטופות אריג, בשעה שמוסרים הווילונות המסתירים את המזבח, והן מועברות דרך קהל המאמינים, המנשקים להן. במאות השנים של בידודה פיתחה הכנסיה הקופטית באתיופיה מסורת וטקסים משלה, המשמשים סמל לארץ הזאת.

מנגיסטו מתייחס בסובלנות לכנסיה, כמוסד לאומי רב־עוצמה. לדברי דיפלומאטים הוא חכם מכדי להתנגד לה, אם כי אינו מגלה אהדה כלפי הדת. המשטר החרים את רכושה הרב של הכנסיה בבת־אחת, בעת הלאמת קרקע האחוזות הגדולות ב־1975. כ־30 אחוזים מאדמתה המעובדת של אתיופיה היו בבעלות הכנסיה. הנזירים חייבים עתה לעבד את אדמתם בכוחות עצמם, כמו איכרים רגילים, ואת הכמרים מפרנסים בני הקהילה שלהם. ב־1976 הדיחו אנשי הצבא הצעירים, שהפילו את הקיסר היילה סלאסיה, את הפאטריארך שהלה מיוה, ארונה תבופולס, וכלאוהו באשמת שחיתות. שנה לאחר־מכן סינוד של הכנסיה בחר לפאטריארך נזיר פשוט, שעשה לו שם במעשיו הטובים למען העניים. הוא קרא לעצמו ארונה (פאטריארך) טקלה האימאנוט, על שמו של קדוש מן המאה ה־11, שרגלו נכרתה לאחר שכרע עליה ברך בתפילה במשך תשע שנים. הרגל הכרותה מתוארת לבדה בתמונות ועל חלונות בכנסיות. הפאטריארך החדש לא זכה להכרה מצד האפיפיור הקופטי במצרים, ורומא והכנסיה האורתודוכסית החרימו את טקס הכתרתו.

הכנסיה מנוהלת על־ידי פקיד ממונה על־ידי הממשלה, „מזכ"ל הפאטריארכיה", שהוא נציג מפלגת הפועלים.

רוב הכמרים הם כמו האיכרים באתיופיה — אין הם יודעים קרוא וכתוב. מלאכתם היא להעניק את „הסאקראמנטים". מצפים מהם שיישאו נשים, וכהונתם עוברת תכופות בירושה. הסמכה לכמורה מקבלים נערים החל מגיל 11. את התפילות בלשון גיז שרים הדיוטות בעלי השכלה. רק נזירים שאינם נישאים, ושהם תכופות אוטודידאקטים, יכולים להתמנות לבישופים ולהחזיק בכהונות רמות בכנסיה. „הכנסיה באתיופיה אינה מוסד אינטלקטואלי", אמר דיפלומאט מערבי; „האידיאולוגיה אינה מעסיקה את ההיראכיה כל עוד מאפשרים לאנשים להתפלל, ולכנסיה — לערוך את טקסיה".

מייקל פאתרס

כפרי־ריכוז מיושרים

על פני הרי־הצוקים של אתיופיה פזורות ביקתות־סכך מבודדות, או „טוקולים" מקום־שם עובדים האיכרים בכוחות־עצמם למחייתם הדלה. ואולם ממשלתה המארקסיסטית של הארץ מבקשת לשנות את המצב הזה, ולרכז למעשה את כל 37 מיליוני האיכרים בכפרים חדשים, שבהם היא מבטיחה להעניק שירותים סוציאליים, שבבצר ממנה להעניקם לטוקולים המפוזרים. חלק מן הפקידים מודים, שלמעשה אין לאיכרים ברירה אלא לעבור לכפרים הללו, לאחר שהחלטה ברוח זו נתקבלה על־ידי איגוד האיכרים המקומי. אך לדבריהם, אין משתמשים לעולם בכוח כדי להבריחם לכך.

עובדי סיוע ודיפלומטים מערביים מותחים ביקורת חריפה על התוכנית הזאת וטוענים, כי הממדים הנרחבים שלה מצביעים על גישה דוגמאטית קשוחה, שבהכרח תגרום סבל רב. עיתונאים, שביקרו בשלושה כפרים חדשים מסוג זה בקרבת העיר ווליסו, כ־170 ק"מ דרומית־מערבית מאדיס־אבבה, לא מצאו בהם לא בארות, לא בתי־ספר ולא מרפאות, אך לדברי הפקידים יסופקו הללו, לכשיימצא הכסף הדרוש.

הבתים בכפרים היו מסודרים בשורות ישרות, והמדובר הן בטוקולים עגולים והן בבניינים מוארכים בנוסח מערבי, עם גגות מפח ברזל גלי.

לדברי עובדי סיוע מערביים נועדה התוכנית יותר להגברת שליטת הממשלה על האיכרים מאשר לשיפור רמת חייהם, אך הפקידים האתיופים מכחישים זאת. „התוכנית מעוררת שאלות לא רק בנוגע לזכויות האדם אלא אף בנוגע להשפעתה הכלכלית", אמר אחד מפקידי הסיוע, שביקש בעילום שמו. „אי־אפשר להעביר מיליוני בני־אדם בלי לפגוע קשות בזריעה ובקציר. אך הממשלה לא שקלה, כנראה, את הגורם הזה כבובד ראש. לממשלה יש אובססיה של אירגון בני־אדם ואילוצם לחיות בשורות מסודרות. היא רואה כנראה את החיים בטוקולים פזורים כבלתי־מסודרים, ולכן — פסולים", הוסיף.

ואולם שר־העבודה ברהאנו באיי, חבר הפוליטביורו של מפלגת הפועלים השלטת, הכחיש כי התוכנית נועדה „לארגן" את האיכרים, או שיש לה מניעים פוליטיים כלשהם. לדבריו אי־אפשר, בתנאי הפיזור הקיימים באתיופיה, לספק לאיכרים את השירותים הדרושים, ופירושו של דבר — חוסר־אפשרות לפתח את הארץ.

התוכנית החלה להתבצע אשתקד בשאואה, אחד החבלים הפוריים והמאוכלסים ביותר של הארץ, והכוונה היא לרכז בכפרים, עד 1991, את כל 7.5 מיליוני האיכרים של החבל.

ריכוז האיכרים בכפרים אינו קשור במישרין בבצורת, והתוכנית היא רבת היקף בהרבה מאלו ליישוב־החדש הקשורות בה.

העברת האיכרים לכפרים כרוכה לפרקים בקשיים פסיכולוגיים, שכן במקרים רבים אין האיכרים רוצים לנטוש את אדמת אבותיהם. אך לדברי הפקידים האתיופיים הם מתרגלים מהר למקומות החדשים. כן מכחישים הפקידים, כי ריכוז האיכרים בכפרים כרוך במידה כלשהי בהלאמת הקרקע. אם האיכרים ירצו להתארגן בקואופראטיבים, הם בני־חורין לעשות כן. אך איש לא יכריחם לכך.

מייקל רנק

15 ראשי ערים מחו"ל ישתתפו בכנס ירושלים

מאת בצלאל עמיקם, כתב "על המשמר"

15 ראשי ערים מארה"ב ומאירופה ישתתפו בכנס ירושלים השביעי של ראשי ערים שיתקיים בין ה־11 ל־17 במאי בבירה ויעסוק בנושא ממשל עירוני בתקופה של צנע.

בכנס, שאורגן על־ידי עיריית ירושלים ומכון ירושלים בשיתוף עם אירגון ראשי הערים בארה"ב ובתמיכת הקונגרס היהודי האמריקני וקרן דייול, ישתתפו ראשי ערים מארה"ב, גרמניה, לוקסמבורג, נורבגיה, בלגיה ושוודיה.

בכנסי ירושלים לראשי ערים שנערכו בשש השנים האחרונות השתתפו עד כה למעלה מ־130 ראשי ערים מצפון־אמריקה, דרום־אמריקה, אירופה ואוסטרליה.

הועדה המקומית לתכנון ולבניה
ר מ ת - ג ן
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק הנ"ל כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה ר"ג (להלן — הועדה המקומית) בקשה להתרת הקלה בבנס, בגוש 6161 חלקה 188 רחוב עלי־הגרדום מס' 38 הניינה הקלה 6% משטח החלקה.
על המעוניין הרואה עצמו נפגע ע"י אישור ההקלה הנ"ל יוכל לעיין בתוכנית ולהגיש התנגדות מנומקת לפרוטה.
ההתנגדות צריכה להמסר לידי הועדה המקומית במשרדי אגף ההנדסה רחוב המעגל 26 רמת־גן תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו בעתונות.
אורי עמית, ראש העיר יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה ר"ג

ועדת משנה לתכנון ולבניה
חולון
הודעה על פי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
תיק בנין 1965/3
נתנה בזה הודעה, שהוגשה לועדה בקשה להיתר בניה על חלקה 119 בגוש 7059 רח' המצודה מס' 9 חולון, הכוללת הקלה של 6% משטח המגרש 1549 מ"ר לכל דיירי הבית בשתי הקומות. החלקה הנ"ל נמצאת באיזור מגורים 2 קומות.
את התכנית אפשר לראות במשרדי הועדה בעיריית חולון, רח' ויצמן בשעות קבלת קהל. לכל מי שיש התנגדות יוכל להגישה לועדה תוך המועד של 14 יום מהיום.
עו"ד חיים שרון, מ"מ ראש העיר ויו"ר ועדת משנה לתכנון ולבניה — חולון
רשוי/46

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי השומרון
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר מקומית
נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה, השומרון, מופקד שינוי תכנית מתאר מקומית הנקרא "תכנית מס' ש/371" — שינוי לתכנית ש/22 — [illegible]
ניסן תשמ"ו - אפר' 1986 משה גלזר, יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז חיפה

עיריית הרצליה
חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה
מרחב הרצליה
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965
נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק הנ"ל, כי לועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה הוגשה על ידי יהודה וינר פרח' פינסקר פנת רח' נחמיה בקשה המתייחסת לקרקע שבמקום: הרצליה רחוב פינסקר פנת נחמיה, גוש 6527 חלקה 129 ומהווה הקלה לגבי המותר באזור בו מבוקשת ההקלה האמור, דהיינו: בקשה להקלה 6% באחוזי בניה.
כל המעוניין יכול לעיין בבקשה הנ"ל במשרד הועדה המקומית ברחוב סוקולוב 10 הרצליה בימים ובשעות שהמשרד האמור פתוח לקהל, וכל הרואה עצמו נפגע ע"י אישור הבקשה הנ"ל יוכל להגיש התנגדות מנומקת למשרדי הועדה המקומית האמור בכתובת הנ"ל תוך שבועיים מיום פרסום מודעה זו.
אלי לנדאו, יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה

הודעה ת.ע.
1016/86
ניתנת בזו הודעה כי על נושי המנוח ראובן גולדנברג ז"ל ת.ז. 4132653, שנפטר ביום 10/1/86 להגיש לחתומים מטה הודעה בכתב על תביעותיהם כנגד עזבון המנוח וזאת בתוך שלושה חודשים מיום פרסום מודעה זו.
עוה"ד גרינברג־שגב
מנהלי עזבון זמניים
אחד העם 106, תל־אביב

עיריית חיפה
מכרז מס' 21/86
1. עיריית חיפה מכריזה בזה על קבלת הצעות מקבלנים לביצוע אספקת מוצרי בטון לציפוי מידרחוב נורדוי.
2. במכרז זה רשאים להשתתף רק קבלנים רשומים כחוק לעבודות נשוא המכרז, (חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות תשכ"ט־1969) ועל המציע לצרף להצעתו עותק תעודת־רישום כחוק וכן אישור מפקיד השומה או מיועץ מיסים או מרואה־חשבון שהוא מנהל ספרים כחוק, וכעוסק מורשה לעניני מס ערך מוסף.
3. המציע ישליש בידי גזבר העיר בעת הגשת ההצעה ערבות בנקאית מידי בנק מוכר בסכום של 5,000 ש"ח.
4. המסמכים להגשת הצעות אפשר לקבל במחלקה לבניה, ברחוב ביאליק 3 ו/או בקופה הראשית בהיכל העיריה, בשעות העבודה הרגילות תמורת סכום של 71.90 ש"ח אשר לא יוחזר.
5. פרטים והסברים ינתנו לכל הדורש במחלקה לבניה, רחוב ביאליק 3, חיפה.
6. מגישי הצעות יכניסו את הצעותיהם, שנוכנו על־גבי הטפסים שהומצאו להם, לתיבת ההצעות שבחדר מספר 104, בהיכל העיריה, כשהן סגורות במעטפה הרשמית, עליה תירשם הכתובת: אספקת מוצרי בטון לציפוי מידרחוב נורדוי. לא יאוחר משעה 12.00 ביום ג' 27/5/86. ההצעות יוגשו בהתאם לתנאי המכרז וכל שינוי עלול לפסול אותן לדיון.
7. העיריה שומרת לעצמה את הזכות לקבל את ההצעה כולה או חלק ממנה.
8. אין העיריה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כלשהי.
אריה גוראל, ראש העיר

הועדה המקומית לתכנון ולבניה
פ ת ח - ת ק ו ה
הודעה על פי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
ניתנת בזה הודעה, כי הגישה לועדה המקומית לתכנון ולבניה פ"ת בקשה למתן הקלה בגוש 6325 חלקה 120 ברח' רינגביץ מס' 3. לפי תכנית המתאר החלקה הנ"ל נמצאת באזור דיור א' בו מותר להקים בנין דיור בן 2 קומות 60% בניה ומרווח צדדי 3 מ'.
בקשת בעלי החלקה היא להתיר להם להקים בנין דיור בן 2 קומות מרתף ויציאה לגג 64.56% בניה ומרווח צדדי 2.70 מ'.
כל מי שיש לו התנגדות לבקשה הנ"ל, יואיל להגישה לועדה תוך 15 יום מפרסום הודעה זו.
ד. תבורי, יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה פ"ת

טלוויזיה

08.15 אורחות (חטה"ב) — דעיכה והתעוררות (יהדות בריה"מ) 08.40 כלי סורות — בניינים חיריק 09.00 אנגלית ה' 09.20 חשבון פשוט ד' — חילוק ארוך 10.05 ארץ מולדת — המלחמה לעצמאות 10.30 הגיל הרך — רגע עם דודלי — גמל 11.00 ערבית מדוברת — ויין (אל) סלה? 11.15 אנגלית ו' 11.30 מדעי הטבע ז'־י"ב — יוני הרחוב 12.00 תלמוד — שניים אוחזין 12.25 אנגלית ז' 12.45 צרפתית — העשרה 13.00 אנגלית ח' 14.00 הילדים משכונת חיים – הכללה 25 14.1 נהר הקולורדו — מערכות של סכרים והשקייה שנבנו על יובליו של נהר הקולורדו 14.45 FOLLOW ME — קורס באנגלית מדוברת למבוגרים 15.00 פרפר נחמד — פרחים לחג העצמאות — תכנית חגיגית ליום העצמאות 15.25 כלי סודות — צירה 4 — האם באמת יהיה נעים מאד לנעים מאד לזכות בחידון חן שמו 15.45 בצלאל — סיפור היווסדו שלביה"ס הגבוה לאמנות — בצלאל 16.00 כלכם של בני באסקרוויל — פרק ג' — לד"ר ווטסון מתברר פשר התנהגותם המוזרה של בני הזוג בארימור 16.30 שניים אוחזין — ורמינהו א' 17.00 ערב חדש — מנחה: גדעון רייכר 17.30 שמיניות באוויר — הפעם תכנית מיוחדת ליום הזכרון לחללי מערכות ישראל. ילדים מספרים על אבותיהם ועל קרובי משפחה. מנחה: דליק ווליניץ 18.30 קיצור החדשות (ערבית) 18.32 סקירת תכניות (ערבית) 18.35 ספורט (ערבית) 19.30 חדשות (ערבית) 20.00 טקס הדלקת נר הזיכרון לפתיחת ארועי יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל — שידור ישיר מן הכותל המערבי בירושלים. הטקס נערך בהשתתפות נשיא המדינה, הרמטכ"ל ונציגי המשפחות השכולות 20.15 שכול ואמונה — דיון לליל יום הזיכרון מנחה: בני דון יחיא 21.00 מבט לחדשות 21.30 זה הזמן — תכנית מיוחדת ליום הזיכרון. התכנית תיוחד לדמותו של יוני נתניהו ז"ל, בקרוב ימלאו 10 שנים לנפילתו במבצע יונתן. השגריר בנימין נתניהו יספר לראשונה על אחיו יוני, וכמו־כן ישתתפו ידידים וחברים לנשק. מנחה: רם עברון 22.30 שלווה גדולה — תכנית ליום הזכרון. אילנה צוקרמן וצבי סלטון יקראו משיריהם של מאיר ויזלטיר, נתן זך, יהודה עמיחי, דליה רביקוביץ, זלדה ורעיה הרניק. אסתר שמיר תשיר שירים פרי־עטה, וכן יובאו שירים בביצוע להקת פיקוד דרום 22.50 מוסיקה: שוברט — חמישיה לכלי מיתר בדו מז'ור בביצוע רביעיית אמראוס והצ'לן וויליאם פליט' 23.45 פסוקו של יום וחדשות.

רדיו

קול המוסיקה

06.02 "צלילי בוקר" 07.07 "בוקר טוב" 07.30 "שחרית מוסיקלית" 09.30 "קונצרט בקר" 12.05 "מאוצר הסרטיה". 13.00 "קונצרט צהריים": א) סנגיני: קונצ'רטו מס' 3 במי מג'ור לכנור ותזמורת ב) ורדי: "ארנאני" — מבחר. ג) רספיגי: חגיגות רומאיות. 15.00 "מוסיקה וינה". 16.00 "קונצרט מנחה": א) מוצרט: דיברטימנטו בסי במול מג'ור, ק. 288. ב) בטהובן: סונטה מס' 32. ג) מאהלר: סימפוניה מס' 8. 18.30 "מאולמי הקונצרטים בעולם" 20.06 "יצירות נוגות. 20.30 "מתקליטות התזמורת הסמפונית "ירושלים" קונצרט לערב יום הזיכרון. 23.00 "מירקם"

רשת א'

07.30 "חיו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים 08.05 "חוגה" — עם בני הנדל 09.05 "השיר לא תם" — שירים עבריים. 09.03 "מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי 10.30 "רדיוקל" — תכנית יומית בעברית קלה. 11.05 "רגע של עברית" 11.10 השידור היומי לבתיה"ס "ספור אני שומע" — לכתות ב' ג' — והפעם: "על משפחה אחת" — לקראת יום העצמאות מאת טובה הרשקוביץ. 11.00 השכלה ודעת לכל" "ילדות — גילאי 6"10" "ספורט". 12.05 "חרש בשעה טובה" — מגיש אביהו מרינה. 14.06 "לבת ולבן ולכל המתעניין" "מי ישן?" — בעריכת דליה סיגן א) "אור ואלכסנדרה" ספור בהמשכים מאת יצחק נוי וכבצועו ב) "בדיה — ספורה של נערה ערבייה מאת גלילה רון־פדר. קוראת: סוער ג'ראיסי" ג) "במבי" — מאת פליקס סלטן פרק ראשון. 15.00 לילדים הגדולים — "בארץ הלמה" — חידונו של שמוליק רוזן שידור חי מבית סבנור בחיפה 15.25 "הכדור עגול" — ספורט לנוער — עם דני דבורין 15.53 "מאוצר הספרים" — סקירה על ספר חדש 16.05 "דרידרדמה" — "בדמיך חיי" — על־פי ספרה של מלכה הפנר עיבוד וביום ראובן מורגן משתתפים: גליה ישי, עליזה רוזן, ישראל בידרמן, בתיה ברק, מייקל שניידר, יעקב בוך, מוטי ברקאי, רחל שור, משה נועם, רינת רז, ובצלאל לוי. 17.10 רגע של עברית. 17.12 "מגישים שיר" 17.20 "האוניברסיטה הפתוחה" "הטלאי הצהוב" — סידרת משדרים על תקופת השואה מנחה: גדעון גרייף "שאלות לאחר השואה" — הצד הגרמני פרופ' שאול פרידלנדר. 18.06 "מינחת ערב" — משדר יומי להווי דתי ומסורת 18.50 פרקי היום בתנ"ך 19.05 "עיונים בפרשת השבוע" 19.30 שידורים לעולים 22.05 "רדיו־דרמה" — "עקידה" מאת עירא רביב. בימוי: רוני ניניו משתתפים: יוסי ידין וגבי עמרני הערה: חדשות השעה 23.00 לא יועברו 23.20 שירים עבריים

רשת ב'

05.58 אות רשת ב' 06.53 "אור ירוק" — פינה יומית לנהג ולנוסע בעריכת גדעון הוד 06.57 רגע של עברית 07.00 "הבוקר הזה" — עורכים: יורם אבגר ושלום קיטל. 08.05 "סעו לשלום" — מנחה: גדעון הוד. 09.05 "ביקור בית" — עם רבקה מיכאלי 10.10 "כל צבעי הרשת" — מגזין יומי 12.10 "גל פתוח" — חדשות ופזמונים 13.00 "בחצי היום" — חדשות ופזמונים 14.06 "יש ענין" — עם גבי גזית 15.10 "רגעי קסם". 16.05 שירים ושעשועים 17.10 "יומן כלכלה" — עורך: גדעון ולינגר 17.30 "על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה עורך: יצחק טישלר. 18.06 "שעה 'חופשית" — מגזין שבועי לענייני חנוך 18.45 היום בספורט. 19.00 "היום הזה" — עורכים: גלעד שר ומרדכי חיימוביץ. "דין ודברים" — מגזין לענייני חוק ומשפט. 20.01 העברת טקס פתיחת יום הזכרון לחללי מערכות ישראל וצה"ל מהכותל המערבי 20.25 פרקי תפילה 21.05 "זה היה קרוב ללבי" — שמואל תמיר על כנו 22.05 "גשר צר מאד" — על כלכ אומן — תלמיד ישיבת הסדר בלבנון (ש.ח) 23.05 "זה אחי כשה" — אחים כותבים על אחיהם שנפלו (ש.ח) 00.10 שירים עבריים

גלי צה"ל

05.55 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור 06.05 צלילי בוקר. 06.30 "פוקחים עין" — מידע ומוסיקה לתחילתו של יום. עם: לאה עוז. 07.00 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי 08.05 בוקר טוב ישראל — [illegible] 11.05 [illegible] 16.05 ארבע אחרי הצהריים — [illegible] 18.05 משחק סימולציה — [illegible] 18.55 הודעות לחיילים. 19.05 משירי ארץ אהבתי. 20.05 טקס יום הזכרון לחללי צה"ל ומערכות ישראל. 21.00 [illegible] 21.30 משירי ארץ אהבתי. 22.05 "חיי אדם" — [illegible] 23.05 "והוא לא קם" — [illegible] 00.05 1985 שירים לתוך הלילה. 02.05 משירי ארץ אהבתי

רשת ג'

06.11 "בחורה לאושר" — להיטים ותיקים 07.07 "שיר בבוקר בבוקר" — שירים וזמונים ישראליים 09.05 "כבר תשעה" — עם אבי אתגר 10.05 "רבדים טובים" — עם שמירה איגנר. 11.05 "רק מוסיקה". 12.05 "תמימה" — עם מלאכי חוקיה. 13.05 "רק בימי חול" — עם מנחם פרי. 14.05 "לי ולך" — שיר וברכה" 15.05 "חדש ומחודש" — עם שוש עטרי 16.05 "מוסיקה לעניין 17.05 "יומית" 18.05 "אתם זוכרים את השירים" 20.06 שירים עבריים — עד סיום השידורים.

מפאת יום־הזיכרון לחללי מערכות ישראל סגורים בתי־הקולנוע בכל רחבי הארץ

שרותים ● עזרה ● תחבורה

תורנות בתי־מרקחת

בת־ים
קופ"ח עין יהב – חולון
חולון
אהרון – הופיין 52
קופ"ח עין יהב
ירושלים
רמת אשכול – פארן 15, מ. מסחרי
נתניה
המגן – שד' ויצמן 13
פתח־תקוה
קופ"ח כללית – חיים עוזר
רמת־גן
אסותא – ז'בוטינסקי 41
תל־אביב
בס – פרישמן 66
צפון – יהודה המכבי 33
חיפה
חניתה – חניתה 22, נ"ש
רחובות
כללית – בני משה

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב – בימים ב', ד', ו' – כירורגיה ופנימית, ילדים – כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב – בימים א', ג', ה' שבת – כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא – כל המחלקות – כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים – כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
הדסה ע"כ – פנימית, כירורגיה, אורטופדית
שערי צדק – עיניים
ביקור חולים – ילדים, א.א.ג.
משגב לדך – נשים

עזרה ראשונה

עזרה ראשונה לשיניים שלוד הקמת לרפואת שיניים בישראל
בתל־אביב — בימים א'—ה' כין השעות 21.00—23.00, בלילות שבת ובערבי חג בין השעות: 24.00—18.00, בשבתות ובחגים בין השעות: 21.00—15.00.
הכתובת: רח' בר־כוכבא 49, טל' 284649
בחיפה: רחוב הנמל 26, קומה ג', טל' 333566
פתוחה מדי יום ביומו, כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00 בערב.

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00—24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד.
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) קומה א'
טל' 285822, 294869־03

מרכז סיוע לקורבנות אונס
לרעננה ואיזור השרון, טל' 052־32432 בימים א'—ה' בשעות 21.00—17.00

עזרה ראשונה נפשית
ער"ן ירושלים — טל' 227171־02
ער"ן תל־אביב — טל' 261111־03
ער"ן חיפה — טל' 672222־04
ער"ן באר־שבע — טל' 418111־057
ער"ן נתניה — טל' 35516־053

סילוק מיטורדים
מוקד עת"א למקרים דחופים — טל' 106

מוקד קופ"ח כללית

המוקד ימסור מידע טלפוני בימים א'־ה' ב־08.00—20.00; בימי ו': 08.00—15.00
טלפונים: 433300־03, 433500־03
יד ביד — ארגון קשבת בטלפון לילד ולנוער — קו לנוער במצוקה ת"א — 226027 (24 שעות)
חיפה — 229488־04 (11.00—20.00)
נהריה — 920014־04 (11.00—20.00)
קו פתוח לנוער במצוקה בימי ב' ו־ה' — טל' 222732

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101, רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — טל' 781111, רחובות — 101, טל' 221022, עפולה, טלפון: 065־93534, טבריה — 101, נהריה — 04־923333, באר־שבע — טל' 0511111, 057־74767

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה — טל' 100, באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת — טל' 100, אילת — 244, חדרה — 22444.

רכבות

[illegible]

ויליס ושלכטר ישארו בבית

פיב"א הודיעה אתמול שרק שניים מארבעת המתאזרחים רשאים לשחק בבלגיה ושרף העדיף את מרסר ולאסוף ● שלכטר: "לא האמנתי שכך אסיים את הקריירה שלי בנבחרת" ● פליישר ושטיינהאואר יסעו

● כדורסל

מאת יצחק ויסהוף

קפטן נבחרת ישראל בכדורסל, סטיב שלכטר, וכן הוותיק ג'ון ויליס, קיבלו אמש בתדהמה את הודעת מנהל הנבחרת, עמירם שפירא, והמאמן הלאומי צבי שרף, כי לא ייצאו ביום חמישי למשחקי אליפות אירופה, דרגה ב', שייערכו בבלגיה.

התפתחות דרמטית זו החלה אתמול בשעות הבוקר כשלמשרדי איגוד הכדורסל הגיע מברק ממזכ"ל פיב"א, בורה סטנקוביץ', כי ישראל יכולה לשתף בנבחרת רק שניים מבין ארבעת המתאזרחים שלה.

ממשרדי איגוד הכדורסל התקשרו מייד לסטנקוביץ', ווה הבהיר בצורה חד־משמעית כי התקנון שנקבע ב־1984, האומר כי כל מדינה יכולה לשתף רק מתאזרח אחד, מבטל את כל ההחלטות הקודמות שלא תקפות.

סטנקוביץ' מסר עוד כי באליפות אירופה דרגה ב', וכן באליפות העולם, תוכל ישראל לשתף שני מתאזרחים בלבד, אולם כשאחד מהשניים יפרוש מסיבה כלשהי יוותר בנבחרת רק מתאזרח אחד. כמו־כן נאמר שכל שחקן שירצה לשחק בישראל ויירשם באיגוד הכדורסל יהיה חייב לרשום את ארץ הלידה, ואם לא נולד בישראל יהיה חייב להביא לפיב"א את כל ההוכחות על אזרחותו.

נשיאות איגוד הכדורסל שהתכנסה אמש רשמה בפניה את הודעת פיב"א.

שלכטר: אני המום

"אני מרגיש רע מאד: השקעתי בחודש הזה מעל ומעבר ליכולתי. היו קשיים בעבודה ובמשפחה, ולמרות זאת נתתי את כולי לנבחרת. קרעתי את עצמי ופתאום באים ואומרים לי שאני לא נוסע. אני המום וכועס" — כך הגיב אמש קפטן הנבחרת, סטיב שלכטר, שקיבל את ההודעה על שחרורו. "בקפטן היה לי כבוד גדול ועכשיו אין לי כלום. אני לא יודע על מי לכעוס, מאחר שגם באיגוד הכדורסל ידעו על העניין רק ביומיים האחרונים. שחקני הנבחרת שישמעו ששלכטר וויליס לא נוסעים ייפגעו מוראלית. שנינו היינו השחקנים בעלי הנסיון הרב ביותר".

שלכטר הוסיף כי היה זה שיקול של המאמן שלא לצרפו. "אינני יכול לכעוס על צביקה שרף. ראיתי שהוא במצב קשה ואינו יודע כיצד להגיב. העניין לא היה בשליטתו. הרמה בין לאסוף, ויליס וביני כמעט שווה, ואני מתאר לעצמי שלאסוף נשאר בנבחרת בגלל גילו הצעיר יותר. לא האמנתי שכך אסיים את הקריירה שלי בנבחרת".

שרף: מכה קשה

מאמן הנבחרת, צבי שרף, נשמע אמש המום מהמתרחש: "אני מתרוצץ כבר משעות אחה"צ כדי להיפגש עם השחקנים ולמסור להם את ההודעה המרה. זו מכה קשה לנבחרת, אך עדיין לא אכור דבר. אנו צריכים לשתק ולעשות את המכסימום להצלחה, נילחם על כבודנו. לא אני אהיה האיש שיוריד את הראש. אם אני אתכופף אז כל הנבחרת אחרי. לכן תן לי לישון עם זה הלילה, ובבוקר נתחיל מחדש".

משמעות שחרורם של שלכטר וויליס היא ששני השחקנים הצעירים, עופר פליישר ותומר שטיינהאואר, יסעו ביום חמישי לבלגיה.

12 השחקנים הם: מוטי דניאל, חיים זלוטיקמן, דורון שפע, ארי רוזנברג, ניר רכליס, לאוואן מרסר, עמוס פרישמן, עופר פליישר, האוורד לאסוף, חן ליפין, עדי גורדון ותומר שטיינהאואר.

הפועל גת עלתה לליגה א'

קבוצת הכדורסל של הפועל גת עלתה אמש לליגה א' בכדורסל לאחר שהכניעה במשחק מכריע בגבעת־ברנר את אליצור אשקלון — 74:87.

ניצן פיליפס (22) ויובל וולצמן (19) הירבו לקלוע לגת.

מילווקי לחצי־הגמר

טרי קמינגס עם 27 נקודות וקרייג הודגס עם 24 הצעידו אמש את מילווקי באקס לנצחון במשחק המכריע ברבע־הגמר בפלייאוף באן.בי.איי. על פילדלפיה 76 — 113:112.

מילווקי תתמודד בחצי־הגמר נגד בוסטון.

לפילדלפיה, שנוצחה 4:3, היתה הזדמנות לנצח בשניות האחרונות אך ארווינג החטיא ממצב נוח.

● בחצי־הגמר הראשון בפלייאוף באן.בי.איי. באזור המערבי ניצחה הלוס־אנג'לס לייקרס את היוסטון רוקטס — 109:117. קארים עבדול ג'אבר קלע 31 נקודות ללייקרס.

איינדהובן זכתה באליפות הולנד

בהביסה את דונדרכר גו־אהד — 2:8, הבטיחה פיליפס איינדהובן את זכייתה בתואר אליפות הולנד בכדורגל, כשהיא מקדימה (57) ב־8 נקודות את אלופת אשתקד, אייאקס אמסטרדם.

מכבי ראשל"צ זכתה בדאבל

ניצחה את הפועל ר"ג בגמר הגביע — 18:21

● כדורייד

מאת יוסף חכם

קבוצת מכבי ראשון־לציון זכתה אמש בדאבל בכדוריד, לראשונה בתולדותיה, כשני־צחה בגמר גביע־המדינה את יריבתה המושבעת העונה, הפועל רמת־גן — 18:21, לאחר 9:14 במחצית. 1500 צופים חזו במשחק באוניברסיטת תל־אביב.

שלא כבמשחקי הפליי־אוף גילתה הפעם מכבי ראשל"צ עליונות מוחלטת מדקת הפתיחה ולא איפשרה ליריבתה מהפועל רמת־גן להוליך אפילו פעם אחת.

כוכבי מכבי ראשל"צ היו השוער הוותיק אהוד סלע ויואב דרוקר במחצית הראשונה, בה הבקיע שישה שערים.

הפועל רמת־גן גילתה משחק חלש ולא הצליחה להתגבר על ההגנה החזקה של מכבי ראשל"צ. הרמת־גנים הבקיעו את השער הראשון מהשרה רק בדקה ה־16, לאחר שראשל"צ הוליכה 0:3, 1:6 ו־2:9. בהמשך קבע פופקו — 5:12, ועד למחצית — 9:14.

עדי כנען העלה בצמד ל־10:17 במחצית השנייה. הרמת־גנים הצליחו רק להקטין בסיום — 18:21.

יצחק המאירי, מ"מ יו"ר ההתאחדות לספורט, העניק את הגביע לקפטן מכבי ראשל"צ, אמיר פופקו.

● שערים למכבי ראשל"צ: יואב דרוקר 7; עדי כנען 3; יוסי אוסלנדר 2 (במכות־7) מישה יוסיפוביץ 2; חיים צרפתי 2; חיים מונשוביץ 2; דרור בשן 1 ואמיר פופקו 1.

● שערים להפועל רמת־גן: רזי סומך 6; אמיר גרא 4 (1 במכת־7); זיו קושניר 3; אהוד דגן 3 (במכות־7); שאול אריאלי 1 (במכת־7) ויורם זלינגר 1.

שפטו הבין־לאומיים דני נוטמן ונחום זבצקי.

נציגות ישראל בגביעי־אירופה
● אלופות: מכבי ראשל"צ
● מחזיקות גביע: הפועל רמת־גן
● גביע ההתאחדות: הפועל רחובות

ועדת ה־5 קבעה פה אחד

בלוק — מאמן הנבחרת

מאת ראובן חנניה

גאר בלוק, בן ה־48 מהולנד, הומלץ אמש כמאמן נבחרת ישראל בכדורגל. כל חברי ועדת ה־5, שהתכנסו בת"א, כדי לקבוע מי יאמן את הנבחרת, החליטו פה אחד על מינויו של המאמן ההולנדי, שהועדף על היוגוסלבי, עורך־דין במקצועו, נערד נסיון באימון נבחרות.

חברי ועדת ה־5 החליטו על בלוק מאחר שהיוגוסלבי, עורך־דין במקצועו, נעדר נסיון באימון נבחרות.

לעומת זאת אימן בלוק את הנבחרת האולימפית של הולנד, וכן נבחרות נוספות של מדינה זו.

בסוף השבוע יחזור כנראה בלוק לישראל כדי לסכם את תנאיו הכספיים.

ההולנדי יוחתם לשנת אימון אחת, עם אופציה להארכת חוזהו.

ישיבת הנהלת ההתאחדות לכדורגל שצריכה לאשר פורמלית את מינויו, נדחתה ליום שני, בשבוע הבא, עד לשמיעת חוות־דעת וסיכום הפגישה שנועדה עם בלוק בסוף השבוע.

בלוק נשוי ואב לשתי בנות. בשנה האחרונה אימן בסעודיה.

דוקרטי רוצה לאמן בישראל

טומי דוקרטי, בעבר מאמן נבחרת סקוטלנד בכדורגל, מוכן לאמן את נבחרת ישראל — ידיעה זו נמסרה אמש ע"י סוכנות עתיים מלונדון.

דוקרטי, ששוחרר בקייץ ע"י וולבס, שמשחקת כיום בליגה הרביעית, הומלץ ע"י המאמן לשעבר של ליברפול, בוב פייזלי.

דוקרטי אמר: "זו משימה שהייתי שמח לקבל אותה; הנסיון שלי כמאמן נבחרת סקוטלנד לא יסולא בפז".

בן־חיים ניצח מתאגרף יפאני

המתאגרף הישראלי יהודה בן־חיים עלה לרבע־גמר אליפות העולם במשקל קל־זבוב (חצי זבוב) כשניצח בנקודות (1:4) את היפאני קימואי טאקאמי, המייצג את בראזיל.

האליפות נערכת בעיר רינו, ארה"ב.

קנדה — וולס 0:2

נבחרת הכדורגל של קנדה ניצחה בטורונטו את נבחרת וולס. ללא איאן ראש — 0:2.

הכדורעפניות — היום נגד צרפת

נבחרת הנערות של ישראל תיכנס היום אחה"צ למעגל המשחקים המוקדמים באליפות אירופה בכדורעף בקפריסין. בשתת מודד עם צרפת.

הכדורעפניות הישראליות שיצאו אתמול והגרלו בבית אחד עם הונגריה, צרפת, יוון, אוסטריה וקפריסין.

● טניס

בלגיה ידיבתה של ישראל

טניסאי בלגיה ישחקו נגד ישראל ברבע־גמר גביע־דייוויס באיזור האירופי, לאחר שהבטיחו אתמול את נצחונם על אייר — 0:3, בראבלין.

המיפגש נגד ישראל יהיה בחודש יוני. במשחק בין הטניסאים הבכירים ניצח יאן ואן־לאנגנדונק את מאט דוויל — 1:6, 6:3, 6:2, 5:7, 6:4.

נואה ניצח את לנדל

הטניסאי הצרפתי יאניק נואה גבר במסתיע בחצי־גמר "טורניר האלופים" בניו־יורק על הצ'כי איוואן לנדל — 6:3, 7:6.

יאניק נואה ניצח אמש בגמר את גירמו וילאס מארגנטינה — 6:7, 6:0 וזכה ב־80 אלף דולאר.

הוענקו עיטורי יקיר מכבי

הקונגרס ה־20 של תנועת המכבי העולמי נפתח במוצאי־שבת בכפר־המכביה ברמת־גן, במעמד ראש הממשלה שמעון פרס, ומאות צירים מכל רחבי העולם.

ראש הממשלה שיבח את צירי הקונגרס שהגיעו לישראל למרות איומי הטרור.

הפועל נוף־ים נשארה בלאומית

קבוצת הפועל נוף־ים נשארה בליגה הלאומית בכדוריד כשניצחה אמש ברמת־השרון במשחק הגומלין את מכבי קרית־שרת/חולון — 17:21.

במשחק הראשון ניצחה נוף־ים — 15:27.

1194 ניחשו 13

1194 משתתפים ניחשו את תוצאות כל 13 המשחקים בטוטו בשבת וכל אחד מהם יקבל 375 שקלים חדשים.

18565 מנחשי 12 תוצאות נכונות יקבלו כ־11 ש"ח כל אחד; 119812 מנחשי 11 תוצאות נכונות יקבלו 1.70 ש"ח ולמעלה מ־400 אלף שניחשו 10 תוצאות נכונות לא זכו והפרס הרביעי יועבר למחזור הבא.

בחיפה כבר חוטפים את הכרטיסים לשבת

מאת יוסף גלזר

תכונת ערת ניכרת בחיפה לקראת "משחק העונה" בין האלופה, מכבי חיפה, למכבי תל־אביב, שייערך בשבת באיצטדיון קרית־אליעזר. נראה כי כל 16 אלף הכרטיסים שהוצאו למשחק ימכרו עוד לפני השבת כך שצפוי מלאה של כ־20 אלף צופים. ההכנסה הצפויה מוערכת בכ־130 אלף דולאר.

כבר אתמול נראו תורים ליד קופת מכבי בבית הקרנות בחיפה. לאור העובדה כי הקופה תסגר ביום הזכרון וביום העצמאות צופה מנהל הקופה, אברי פרבשטיין, להתגברות מכירת הכרטיסים היום. הדרישה לכרטיסים היא מכל רחבי הארץ, וכמובן מתל־אביב. לשם הועברו כמה אלפי כרטיסים.

אתמול נפגשו ראשי הנהלת מכבי חיפה עם אנשי משטרת מרחב חיפה כדי לתאם את סדרי האבטחה במשחק. כוחות שיטור וסדרנות מתוגברים ישמרו על הסדר ושערי האיצטדיון ייפתחו בשעה 12 בצהריים.

במישור המקצועי לא יחולו שינויים בהרכבה של מכבי חיפה, ונראה כי חבלם הקדמי, אלי כהן, יתופקד בשומרו האישי של מוטי איוניר, אם זה יוצב כחלוץ מרכזי. ההנהלה החליטה שוקלת להוציא את הקבוצה למלון מחוץ לעיר כבר בגוש האימון המסכם ביום חמישי, כדי להבטיח הכנה נפשית ראויה, הרחק ממוקדי האוהדים.

מאמן באר־שבע, נחום סטלמך, סבור:

המשחק בין מכבי חיפה והפועל ת"א יקבע את האלופה

מאת יצחק ויסהוף

"ראש־הזהב" של הכדורגלן הישראלי, נחום סטלמך, "תפס" שקט מחזורים רבים לפני תום משחקי הליגה הלאומית. קבוצתו, הפועל באר־שבע, הבטיחה כבר את מיקומה במרכז הטבלה, כשהיא משקיפה בשלווה על מאבקי הפיסגה המרתק.

סטלמך, מאמן את הפועל באר־שבע עונה אחת ועדיין אינו יודע אם ימשיך בבירת הנגב גם בעונה הבאה.

כמי שהתנסה במאבקי אליפות רבים במדי קבוצתו בעבר, הפועל פ"ת, מביע המאמן את דעתו על הצפוי בשני המחזורים האחרונים בליגה. לסטלמך יהיה קשר ישיר לקביעת האלופה החדשה, שכן קבוצתו, הפועל באר־שבע, תשחק בשבת בביתה מול הפועל ת"א, אחת הטוענות לכתר.

— האם אתה מוכן להמר על האלופה?

★ סטלמך: המצב בצמרת הוא מעניין ומרתק. כל מי שיגיד בוודאות שלאחת משלוש הקבוצות הראשונות יש עדיפות אינו יודע מה הוא שח. המאבק בצמרת פתוח והוא יוכרע רק במחזור האחרון.

— האם יש עדיפות לקבוצה כלשהי?

★ סטלמך: לפני שבועיים הימרו כולם על בית"ר ירושלים כמי שמסוגלת לזכות באליפות.

שתי תוצאות התיקו שהשיגה הוציאו אותה מהמירוץ. מה שנשאר הוא מאבק בין מכבי חיפה ושתי התל־אביביות.

— מה יכריע את המאבק?

★ סטלמך: המיפגשים בין קבוצות אלו לבין עצמן הם שיכריעו. המשחק האחרון בין הפועל תל־אביב ומכבי חיפה, שיהיה כאיצטדיון בלומפילד, יקבע מי תהיה האלופה.

— האם קבוצתך, הפועל באר־שבע, שתארח חשבת את הפועל ת"א, מסוגלת להוות גורם?

★ סטלמך: בהחלט כן. הפועל באר־שבע מסוגלת לקבוע את פני הפיסגה. ייתכן מאד כי ננצח את הפועל ת"א ומכבי חיפה תגבר על מכבי ת"א, ואז הכל סגור. אך יכול להיות מצב בו נפסיד וחיפה יסתיימו המשחק בתיקו. ואז יהיה איצטדיון בלומפילד בשבת האחרונה "מסוציץ".

גונן — ס"מ מהשיא הישראלי ברוחק 6.26

דליה נבות – רק שלישית בקרב ה־7

● אתלטיקה

מאת אריה גיטליס

בור הקפיצה לרוחק עמד גם אמש במרכז האירועים בתחרות הבין־לאומית באתלטיקה, שנערכה בהדר־יוסף. גיבורת הערב חשני היתה סיגל גונן מאס"א ת"א, שניתרה למרחק של 6.26 מטר — בס"מ אחד פחות משיאה הישראלי של מיה בן־צור, שהושג בארה"ב.

גונן ניצחה את המערב־גרמניה גבי ליף — 6.22 מ'.

פטר סוטוי מבלגיה קבע שיא אישי בתוצאה נאה בקפיצה לגובה — 2.18 מטר, בהקדימו את הצפון־אירי פלויד אנדרסון — 2.06 מ'. ראשון בין הישראלים, ושלישי בתחרות, היה צפריר מינצר מהפועל העמקים — 2.03 מ'.

רולף קיסטנר מגרמניה ניצח בריצת 200 מ' — 21.51 שנ', לפני האנס סריץ מגרמניה — 21.81 ואבי ניסנקורן מישראל — 22.26.

בריצת 800 מטר הגיע ראשון הגרמני הוטוס טורסטן — 1:51.14 דק', כשניצח בסיום מרתק את שלמה אזולאי מהפועל עמק־חפר — 1:51.32 דק'.

בריצת 5000 מטר ניצח עופר סקיטל ממכבי ת"א — 15:14.26 דק' לפני אריק ריגל מאליצור עין־צורים — 15:31.50.

צפריר נלקין מאס"א ת"א קבע 56.56 שנ' בריצת 400 משוכות, כשגבר על ירדן היחידי, רונאל פרוקס מהפועל כפר־סבא — 58.65.

בקפיצה משולשת זכה ולאד סורן מהפועל עמק־חפר — 15.06 מ', לפני גיל למל מהפועל ירושלים — 14.76 מטר.

דני נמט מהפועל כפר־סבא היה ראשון בהדיפת כדור־ברזל בשיא אישי — 14.94 מ'.

בזריקת דיסקוס תפס מקום ראשון עופר גרשון מהפועל באר־שבע — 44.10 מ', לפני נמט — 33.70.

אכזבה גרמה הופעתן של האתלטיות הישראליות המצטיינות.

דליה נבות מהפועל העמקים כאשר דורגה רק במקום השלישי בקרב־שבע — 5224 נקודות.

הקדימו אותה רנטה פייל מגרמניה — 5586 והיידי־אנקה, גם היא מגרמניה — 5139. תוצאותיה של נבות אתמול: רוחק — 5.44; הטלת כידון — 33.16 וריצת 800 מ' — 2:28.67 דק'.

גבי ליף, המנצחת ב־100 מטר, זכתה גם במרחק הכפול — 24.41, לפני נטאלי ניטו מבלגיה — 25.06 ואיריס גלעד מהפועל ת"א — 25.77.

ב־400 משוכות רצה פועה נייגר מהפועל ירושלים לבדה — 64.23 שנ'.

הדס למדני מהפועל עמק־חפר ניצחה ב־800 מ' — 2:12.84 דק', לפני פאינה ינקלביץ מאס"א ת"א — 2:13.91.

בהדיפת כדור־ברזל תפסה מקום ראשון צביה וייספלד ממכבי ת"א — 11.94 מ'.

4 שיאים ישראלים בקליעה בגרמניה

ארבעה שיאי ישראל בקליעה הושגו בשבת בתחרות שמונה־האומות בגליקהאוזן שבצפון גרמניה.

גילה זארה מהפועל פ"ת הציבה שלושה שיאים: ברובה סטנדרטי 20x3 כדור (מקום שלישי בתחרות) — 569 (הקודם, רחל שטיינר — 561 מ־1975); ברובה איור אולימפי (מקום שלישי) — 568 (הקודם, חני קשנסקי — 564) ובירי ברובה בעמידה — 187 (הקודם, קשנסקי — 181 מ־1975).

חיה קירשנר מהפועל קרית־אונו, אם לשני ילדים, היתה שלישית באקדח אויר אולימפי בתוצאת שיא — 561 נקודות (הקודם, ענת לורנץ — 554).

אורלי אלון מהפועל חורה היתה שלישית בנערות עד 18 ברובה 60 כדור שכיבה — 585 נקודות.

● ספרד זכתה אתמול באליפות אירופה לנערים עד גיל 16 בכדורגל בנצחה בגמר באתונה את איטליה — 1:2.

„חנינה" לפרות בדנמרק — מותר לשוב לשדות

קופנהאגן. — 800 אלף הפרות־החולבות של דנמרק הורשו אתמול לשוב לרעות בשדות: רמת הקרינה הרדיואקטיבית בדגמי־העשב שנבדקו ירדה תלולות.

גם הפרות באיזור שטוקהולם שוחררו מן הרפתות, אך ביתר חלקי שוודיה, בעיקר בצפונה ולאורך חופה המזרחי, נצטוו החקלאים להמשיך להחזיק את הפרות ברפתות ולהאכילן חציר.

(אי.פי.)

„שירותי הבטחון הישראליים פוצצו מטוס לובי ובו 5 מחבלים ב־73"

מילאנו. - השירות החשאי האיטלקי סייע למנהיג לוב, מועמאר קדאפי, להשאר בשלטון בשנות ה־70, בספקו לו נשק ובסכלו נסיון־קשר נגדו - אמר גנראל אמברודג'ו וויויאני, ששימש בעבר ראש השירות החשאי של איטליה.

בראיון עם השבועון „פאנורמה", אמר האיש, כי איטליה עזרה לקדאפי משום שרצתה להגן על אינטרסי־הנפט שלה בלוב.

וויויאני אמר, כי השירות החשאי נצטווה להבטיח, כי חברת האנרגיה הממשלתית אג'י לא תיאלץ לסגור את מפעליה בלוב. „היה עלינו להוכיח לקדאפי כי אנו ידידיו הנאמנים ביותר..."

כן גילה וויויאני, כי השירות הזהיר את קדאפי מפני נסיון קשר, בהנהגת עבדללה בן־עבדיד, שנלכד עם תומכיו בידי כוחות לוביים, כאשר עשו את דרכם לטריפולי. כעבור שנה סיכל השירות החשאי האיטלקי נסיון־קשר נוסף נגד קדאפי, כאשר עצר קבוצה של לובים ושכירי־חרב על סיפון אוניה בנמל טריאסט. לובים אלה תיכננו לפשוט על הכלא המרכזי של טריפולי, כדי לשחרר אסירים פוליטיים שהיו חבושים שם.

קדאפי הביע את תודתו בשולחו תכשיטים לנשים של כל הקצינים שהיו מעורבים במבצע.

וויויאני מגלה, כי ממשלת איטליה הגיעה להסכם עם מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, שהבטיח כי איטליה לא תשמש יעד לפיגועי טרור בין־לאומיים תמורת חסדים מסויימים. השירות החשאי העניק את אחד החסדים הללו ב־1973, כאשר דאג לכך שחמישה לובים, שנעצרו בנמל התעופה של רומא כשברשותם שני טילי קרקע־אוויר, יוחזרו לארצם. קבוצה זו התכוונה לשגר את הטילים לעבר מטוס „אל־על".

המטוס, שהוביל את המחבלים בחזרה ללוב, התפוצץ בצורה מיסתורית, ושני הטייסים נהרגו, מסר וויויאני. לדבריו, השירות החשאי הישראלי הוא שהיה אחראי לפיצוץ. „היתה זו דרך עקובה מדם להזהיר אותנו לשים קץ לקשרים שלנו עם קדאפי ועם הטירור הערבי־הפלשתינאי", אמר וויויאני. (ע"ר)

מובארק נועד עם חוסיין בביקור חטוף בירדן

מאת עוזי מחנימי כתבנו לענייני המזרח התיכון

נשיא מצרים חוסני מובארק יצא אמש מירדן לאחר פגישה בת מספר שעות במהלכה דן עם המלך חוסיין בתוצאות שיחותיו של המלך, עם הנשיא אסאד, וכן בנושאים שוטפים בעולם הערבי.

נשיא מצרים הגיע לעקבה עם פמלייה מצומצמת של עוזרים. שני המנהיגים נועדו לארוחת ערב וכן לשיחה בארבע עיניים. מהצד הירדני נכח גם ראש הממשלה ואיש סודו של המלך זיד אל־רפאעי.

עם יציאתו של הנשיא מירדן השיב לשאלות עתונאים והדגיש את חשיבות הביקור, כחלק ממערכת היחסים הטובה בין מצרים לירדן אך לא התמקד במטרה הספציפית של ביקור חטוף זה.

סמיכות הפגישה — רק כשבוע לאחר פגישת חוסיין — אסאד אינה מותירה מקום רב לספקות באשר למטרתה. המלך חוסיין קרוב להדאי ביקש לעדכן את עמיתו במצרים, בתוצאות שיחותיו עם אסאד, והפגישה אתמול עם מובארק מעידה שהמלך הירדני עושה כל מאמץ כדי לשמש כציר מרכזי מתווך ומפשר בעולם הערבי.

„מיס צלולויד": בפיאה, חצאית וחולצה(!) עשויות רצועות־סרט, הופיעה נערה זו אתמול בחוף קארלטון, בקאן, שבה נערך בימים אלה פסטיבל הסרטים הבין־לאומי. (צילום: אי.פי.)

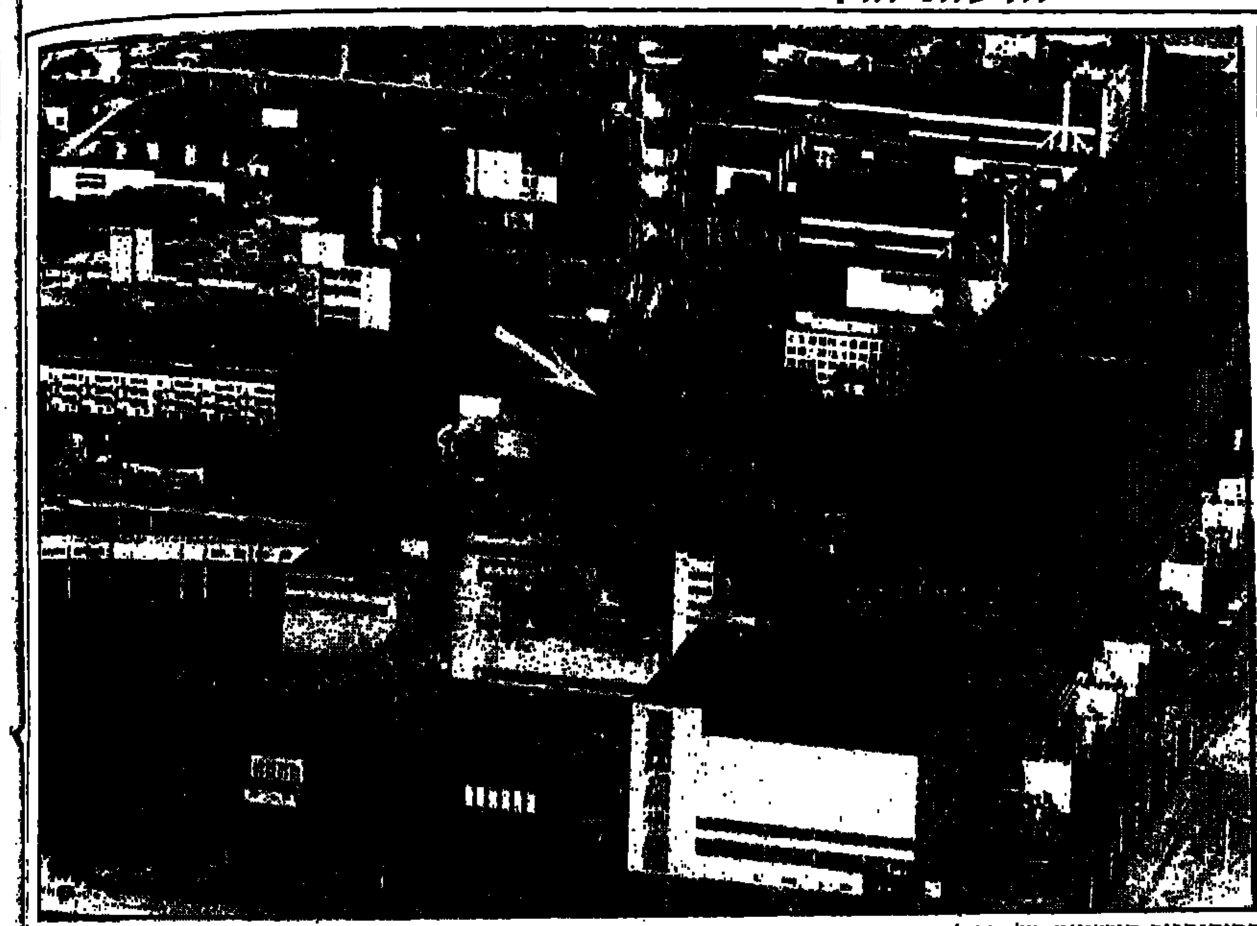

תחנת־הכוח הגרעינית בצ'רנוביל, כפי שנראתה ב־9 במאי. החץ מצביע על אזור ליבת הכור שבו אירעה ההתפוצצות. (צילום: אפ)

המדען הממונה על הטיהור בצ'רנוביל: היתה סכנת־שואה שעתה חלפה

כמות גדולה של דלק גרעיני וגרפיט נשארה במצב של חימום יתר ■ „היום היתה נקודת מפנה לטובה" ■ שר הבריאות האוקראיני קרא לתושבים להסתגר בבתיהם ככל האפשר

מוסקווה. — „אין עוד אפשרות תיאורטית של אסון בבור הגרעיני בצ'רנוביל וכל הסכנות חלפו — הכריז אתמול המדען הממונה על הטיהור באזור.

יבגני וליחוב, סגן נשיא האקדמיה הסובייטית למדעים, פירסם הודעה, שבה נאמר: „תיאורטית, עד היום היתה אפשרות של שואה, בשל כמות גדולה של דלק וגראפיט, שנשארו במצב של חימום־יתר. עתה אפשרות זו איננה קיימת והיום היתה נקודת מפנה".

תורים והיגיינה

„הפסיכוזה של הרדיואקטיביות" ממשיכה לשרור בקייב. נראים בה תורים ארוכים המשתרכים לפני חנויות מזון, המציעות למכירה בעיקר שימורי מזון ומזון קפוא. הרדיו משמיע במשך כל שעות היום עצות בדבר אמצעי־זהירות.

במסר ששודר בטלוויזיה, קרא שר הבריאות של אוקראינה, ויטאלי רומאננקו, לתושבים לצאת רק אם יש בכך צורך חיוני, ולשמור על אמצעי זהירות חמורים בתחום ההיגיינה. במיוחד קרא להורים לאסור על ילדיהם לשחק בחוץ, כדי להימנע מכל מגע עם האבק על המדרכות ובפארקים הציבוריים.

הזרים במוסקווה

במוסקווה נמסר, כי אלפי התושבים הזרים החיים במוסקווה נקלעים לקשיים גוברים והולכים בהשגת מצרכי מזון טריים, שבועיים לאחר האסון. רוב השגרירויות הזרות יעצו לאזרחי ארצותיהן לא לשתות חלב או לאכול חסה. הם גם הוזהרו מפני הסכנה של רדיואקטיביות במי־ברז, בירקות בכללותם ואפילו בבשר.

זרים רבים פועלים בדיוק על־פי עצות אלה ונעזרים במלאי המזון הקפוא שלהם, או מזמינים מצרכי מזון מחו"ל, ביחוד מפינלנד ומדנמארק. אורחים מערביים מסויימים, המועסקים בחברות פרטיות, הודיעו להנהלותיהם על בעיות האספקה שלהם, וביקשו מהן להזניק להם מכולות עם מזון ומים מינרליים.

לבנון וירדן

לבנון הודיעה אתמול, כי אסרה עד להודעה חדשה יבוא מזון משמונה מדינות מזרח־אירופה. לעומת זאת מסר שר האספקה של ירדן, כי ירדן ממשיכה לייבא מזון טרי, אך בודקת אם מוצרים אלה נפגעו מקרינה.

איטליה מסרבת

איטליה דחתה הסכם של השוק האירופי המשותף לאסור יבוא של מזון טרי ממזרח־אירופה, אך החברות האחרות בשוק החליטו ליישם את האיסור.

הבריטים נגד

רוב אזרחי בריטניה מתנגדים לאנרגיה גרעינית — נאמר בסקר שפורסם אתמול בלונדון בשבועון „מייל און סאנדיי". 71 אחוז סבורים, כי אסון גרעיני, דוגמת זה של צ'רנוביל, יכול להתרחש גם בבריטניה.

קדאפי מעורב ישירות בנסיון של קצין ספרדי לערער המשטר

מדריד לא תנתק היחסים עם לוב ואולם היא מצפה להוכחות במשפטם של 10 מחבלים שנעצרו ואז תחליט כיצד להגיב

מאדריד. — ספרד אינה שוקלת ניתוק מיידי של הקשרים הדיפלומטיים עם לוב, והיא ממתינה להוכחות בטרם תפעל לאחר „חשיפת קבוצת טירור, הנתמכת על־ידי לוב" — אמר אתמול דובר משרד החוץ הספרדי במאדריד.

משרד הפנים הספרדי הודיע בשבת, כי שניים מבין 10 אנשים החשודים כטרוריסטים בינל־אומיים, שנעצרו בימים האחרונים, הודו במשטרה כי קיבלו כסף והוראות מלוב.

לפני כן נמסר, כי צפוי ניתוק קשרים בין ספרד ללוב, לאחר שנתגלו שתי פרשיות טרור, שחשפו את הקשרים בין לוב לבין חלק מהימין הקיצוני הספרדי. בעקבות זאת החליטה ספרד לגרש את הקונסול הכללי של לוב במאדריד, סעיד מוחמד אל־סאלם. הקונסול, שהכחיש את כל האשמות שהועלו נגדו, הואשם שקיים מגעים עם קצין ספרדי ימני־קיצוני, הקולונל מיר דה־דיברה, ונילווה אליו אישית לטריפולי, שם נפגש עם קדאפי.

קדאפי הבטיח אז את תמיכתו, ביחוד תמיכה פיננסית, בהקמת מפלגה ספרדית ימנית־קיצונית, וכן בשורה של פיגועים, במטרה לערער את המשטר הדמוקרטי בספרד.

(ע"ר וע"צ)

כור בלוב

שגריר בריה"מ בטריפולי אמר אמש, כי ארצו מתכוונת לעזור ללוב להקים תחנת כוח גרעינית. בתשובה על שאלות לגבי האסון בצ'רנוביל, אמר השגריר, אולג פרוסיקין: „אנו מאמינים, כי השימוש בנפט או בגאז טבעי להפקת חשמל מחסור לקיצור".

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 9.5.86

	היחידה	בנקנוטים קניה	בנקנוטים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
דולר אמריקני	1	1.44	1.51	1.4629	1.4811	1.4723
לירה שטרלינג	1	2,21	2.32	2,2506	2.2787	2.2673
מרק גרמני	1	0.66	0.69	0.6716	0.6799	0.6751
פרנק צרפתי	1	0.20	0.22	0.1204	0.2131	0.2120
גילדן הולנדי	1	0.58	0.61	0.5967	0.6042	0.5997
פרנק שווייצרי	1	0.79	0.83	0.8053	0.8154	0.8105
כתר שבדי	1	0.20	0.21	0.2087	0.2113	0.2097
כתר נורווגי	1	0.21	0.22	0.2115	0.2141	0.2129
כתר דני	1	0.18	0.19	0.1815	0.1838	0.1824
מרק פיני	1	0.28	0.30	0.2959	0.2996	0.2981
דולר קנדי	1	1.04	1.09	1.0585	1.0717	1.0672
דולר אוסטרלי	1	1.05	1.13	1.0867	1.1003	1.0938
ראנד דר' אפריקני	1	0,42	0.71	0.6985	0.7072	0.7005
פרנק בלגי	10	0,32	0.34	0.3293	0,3334	—
שילינג אוסטרי	10	0.94	0.98	0.9542	0.9661	0.9607
לירה איטלקית	1,000	0,96	1.02	0.9781	0.9903	0.9839
ין יפאני	100	0,88	0.92	0.8979	0.9091	0.9069

הועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת־גן

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק הנ"ל כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה ר"ג (להלן — הועדה המקומית) בקשה להתרת הקלה. בנכס בגוש 6180 חלקה 252/1 רח' שד' בן־צבי מס' 29 דהיינו: הקלה 6% משטח החלקה. על המעונין הרואה את עצמו נפגע על ידי אישור ההקלה הנ"ל יוכל לעיין בתכנית ולהגיש התנגדות מנומקת לפרטיה. ההתנגדות צריכה להימסר לידי הועדה המקומית במשרדי אגף ההנדסה רח' המעגל 26 ר"ג, תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו בעתונות.

אורי עמית, ראש העיר יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה ר"ג

הועדה המקומית לתכנון ולבניה עכו

הודעה לפי סעיף 77 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

הועדה המקומית לתכנון ולבניה עכו מתכבדת להודיע, כי, בישיבתה מיום 5.5.86 הוחלט על הכנת תכנית מפורטת בגוש 18036 חלקות מס' 6; 8; 9; 10; 11; 12; 14; 15; 16; 18 וחלק מחלקה 20 בגוש הנ"ל.

אלי דה קסטרו, יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה עיר עכו

טלקס

● משדר הגברה של גלי צה"ל בחיפה

תחנת השידור הצבאית גלי צה"ל חונכת הבוקר את המשדר החדש שלה בחיפה שישדר בתדר אף.אם.

במשדר הגברה החדש של התחנה הצבאית ובאנטנה הצמודה אליו הושקעו כ־10,000 דולר כדי לשפר את איכות הקליטה של גלי צה"ל בצפון הארץ שהיתה גרועה עד כה.

מפקד גלי צה"ל, אל"מ נחמן שי, אמר, כי הפעלת המשדר החדש מהווה שלב נוסף בתוכנית כוללת של גלי צה"ל לשיפור הקליטה בכל רחבי המדינה. יואב אביב

● נחנך אתר הנצחה מחודש של גולני

אתר הנצחה מחודש של חטיבת גולני נחנך אתמול בצומת גולני בנוכחות כל מפקדי חטיבת גולני בשנים האחרונות.

מנהל מוזיאון גולני, משה חרלב, אמר, כי האתר במתכונתו הנוכחית מבטא את חטיבת גולני בכל שנותיה מאז קום המדינה.

האתר משתרע על שטח של 40 דונם והוא בנוי בצורת שביל מתפתל המוליך לשבעה מבנים. בכך הוא מסמל את הדרך בה הלכה החטיבה ממלחמת העצמאות עד היום. במוזיאון מוצגים תיקים של כל חללי גולני. יהודה צור

● מציע להקים מרכז אקדמי במבצר עכו

ראש עיריית עכו, אלי דה־קסטרו, מציע להפוך את מבצר עכו למרכז אקדמי בינלאומי לחקר עכו.

ההצעה נבחנת בימים אלה על־ידי גורמים בכירים במשרדי החינוך והתיירות ושר־התיירות הבטיח לראש העיר לבקש סיוע מארצות שלהיסטוריה שלהן זיקה לעכו.

בעיריה גובשה גם הצעה להשיב למוזיאון עכו את כל הממצאים הארכיאולוגיים אשר ברבות השנים פוזרו במוזיאונים ובאוניברסיטאות ברחבי הארץ. יהודה צור

● יהודה וילק הועלה לדרגת נצ"מ

מפקד מרחב איילון, סגן־ניצב יהודה וילק, הועלה אתמול לדרגת ניצב־משנה.

יהודה וילק בן 37, עורך־דין במקצועו, שירת במשטרה במגוון תפקידים ובין היתר פיקד על משטרות כפר־סבא ופתח־תקווה. הוא בוגר הקורס לפו"מ של המשטרה, נשוי ואב ל־3.

בטקס שנערך אתמול בבית השוטר בירושלים לרגל יום העצמאות העניק המפכ"ל דרגות בכירות ל־12 קצינים מכל רחבי הארץ.

ראש אגף כוח אדם במחוז תל־אביב, רפ"ק רבקה רותם, הועלתה לדרגת סגן־ניצב ו־29 רס"רים קיבלו דרגת רב־סמל בכיר. אבי בניהו

● מזהירות מהעלאת מס הנסיעות

חברות התעופה הסדירות שלחו מכתב לשר־האוצר ובו הן מזהירות מפני העלאה של מס הנסיעות מעבר ל־100 הדולר הנהוגים היום.

דוברי החברות טוענים, כי במצב הקיים יגרום הדבר לצימצום מספר הטיסות לארץ בשל ירידה נוספת בתפוסה. לדבריהם, פגיעה בתיירות יוצאת תפגע גם בתיירות נכנסת. יוסף שמי

● „אל־על" פותחת קו לברצלונה

„אל־על" פותחת קו חדש לברצלונה החל מחודש יולי. הטיסות יהיו פעם בשבוע, ביום שלישי.

הרוכש כרטיס פתוח של „אל־על" יוכל לטוס לברצלונה ולחזור מכל יעד אחר בארצות אירופה.

הקו לברצלונה הוא השני שפותחת „אל־על" לספרד אחרי הקו למדריד, שהחל לפעול ב־1983. יוסף שמי

כמה מאות צליינים אתיופים שהגיעו לישראל לרגל חג הפסחא, הפגינו אתמול מול משרד ראש הממשלה בירושלים במחאה על כוונת ממשלת ישראל להענות לתביעת ממשלת מצרים ולהעביר את מנזר דיר סולטן בעיר העתיקה מרשות הכנסיה האתיופית לכנסיה הקופטית. (צילום: יצחק הררי)

„צים" סיימה השנה ברווח חרף השפל בענף הספנות

מאת יואב אביב, כתב „על המשמר"

חברת „צים" סיימה את שנת 1985 ברווח של 18.7 מיליון דולר לעומת הפסד של 56 מיליון דולר בשנת 1984. נתונים אלה מסר אתמול מנכ"ל החברה, מתי מורגנשטיין, במסיבת עיתונאים בחיפה.

מורגנשטיין אמר, כי בתוצאות העסקיות של החברה נרשם רווח של 75 מיליון דולר וכי הרווח לפני פחת וריבית היה 106 מיליון דולר. זאת, חרף מחזור העסקים שקטן השנה בכ־5 אחוזים והסתכם ב־706 מיליון דולר.

ייעול וחסכון

לדברי המנכ"ל, חלה התפנית בעקבות פעולות ייעול וחסכון שבוצעו בחברה ובעיקר בקיצוץ של 27 אחוז בהוצאות המינהל, שירדו מ־52 מיליון דולר בשנת 85'.

עוד אמר מורגנשטיין, כי ברבע הראשון של שנת 86' סיימה החברה את פעילותה ברווח וכי הוא מקווה כי גם על רקע המשבר הנמשך בספנות העולמית תוכל „צים" לסיים את השנה ברווח דומה ולהיות אחת החברות הבודדות בעולם המצהירות על רווחים בשפל הגדול הפוקד את ענף הספנות.

ירידה בחובות

מנכ"ל „צים" אמר, כי חובות החברה ירדו השנה ולאחר שהחברה שילמה 60 מיליון דולר הם עומדים על 448 מיליון דולר. הוא אמר עוד, כי „צים" תובעת לפרוס את חובותיה, ובעיקר את החובות של השנים הקרובות, כדי שתוכל להשקיע בציוד ולהצטייד בכלים חדשים שיאפשרו לה להמשיך ולהתחרות בשוק הספנות.

מתי מורגנשטיין אישר אתמול שמתקיימים מגעים בין ועד עובדי החברה להנהלה בדבר פיטורי 300 עובדי חוף וציין, כי הוא מקווה שמגעים אלה יסתיימו תוך ימים אחדים.

כתבנו מוסר, כי אשתקד פיטרה החברה 150 עובדים, בכללם צמצום של 58 תקניים המספקים עבודה ל־120 עובדים. כיום מועסקים ב„צים" 1050 עובדים. החברה מפעילה 65 אוניות, 43 מהן בבעלותה והיתר חכורות.

נשיא בית־המשפט העליון: להשלים כינון חוקה בהקדם

מאת בצלאל עמיקם, כתב „על המשמר"

נשיא בית־המשפט העליון, השופט מאיר שמגר, קרא למדינת ישראל להשלים את מלאכת היצירה של חוקה „המחכה לסיום הכנתה כבר זמן מה".

השופט שמגר, שנשא דברים בטקס חנוכת „מרכז המשפט בישראל" בירושלים הטעים, כי הדמוקרטיה ביטויה לא רק בשלטון הרוב אלא גם בריסונו של כוח הרוב כדי לקיים הגנה נאותה על זכויותיו של המיעוט. לדעתו, האיזון בין הכוחות לא יהיה יציב אם יעוגן רק בהצהרות ובהבטחות או אם יובטח רק מכוח חוק רגיל אשר כל רוב רגיל יכול לשנותו. „נוסח כתוב ויציב, יעיל יותר בהגנת הפרט מתורות שבעל־פה", אמר.

שמגר הזכיר, כי בימים אלה ימלאו 36 שנים מיום קבלת החלטת הכנסת הדוחה אימוץ מידי של חוקה וקובעת במקומה חוקי יסוד שיתאגדו יחד לחוקת המדינה. דור וחצי חלפו מאז והקולות והתובעים קבלת חוקה הולכים ונחלשים. הרעיון איבד מתנופתו והוחמצה ההזדמנות לעשות צעד החלטי בעל משמעות משפטית, אמר שמגר.

נשיא המדינה, חיים הרצוג, קרא להעלאת קרן המשפט ולחינוך הציבור לנהוג יתר כבוד במוסדות החוק והמשפט.

ראש הממשלה, שמעון פרס, ציין בסיפוק כי הבניין נבנה ללא תרומה ממשלתית כלשהי. הוא בירך את שר־המשפטים האמריקני, ארווין מיס, שנכח אף הוא באירוע.

שר־המשפטים האמריקני, ארווין מיס, הביא את ברכת נשיאו, רונלד רייגן. הוא ציין את הערכים המשותפים לארצו ולישראל ואמר כי שתי המדינות מחוייבות לשלטון החוק.

בעמדו על השבחים שחלקו לו העיר בחיוך: „אתם הבעתם הלכה כי אין נביא בעירו — בארצי אין מעלים פעולתי על נס ואלו כאן אומרים שבחי בפני".

אחרון המברכים היה שר־המשפטים, יצחק מודעי.

החופשיות עלו וההסדר ירדו

מאת אלחנן הורוביץ

יום המסחר הראשון של השבוע נפתח אתמול במגמת עליה במניות החופשיות, ובמגמת ירידה במניות ההסדר. במניות החופשיות, היו מחירים ויותר עליות שערים, מאשר ירידות שערים. במניות ההסדר היה עודף היצע של כ־1.8 מיליון ש"ח. בשוק איגרות החוב היה עודף ביקוש של 0.8 מיליון ש"ח לצמודות למדד ועודף היצע של 1.2 מיליון ש"ח בצמודות לדולר.

בקרנות הנאמנות השקיע אתמול הציבור 6 מיליוני ש"ח, מזה 2.5 מיליון ש"ח במתמחות במניות ו־3.5 מיליון ש"ח בסולידיות.

הדולר השחור נע בין 1.615 ל־1.526 ש"ח.

[redacted]

התשואות השנתיות, ב־1.23% ל־1.46%, תוך מחזור של כ־7.3 מיליון ש"ח.

בשוק המניות עלו אתמול 188 שערים, לעומת 86 שירדו ו־105 שנשארו בלי שינוי. מהם עלו 56 ב־5% ויותר ו־18 ירדו ב־5% ויותר. נרשמו 16 „קונים בלבד" לעומת 2 „מוכרים בלבד".

המחזור בשוק המניות עלה אתמול לכ־8.4 מיליון ש"ח, מזה 1.6 מיליון במניות ההסדר.

במניות ההסדר שררו ירידות: ירדו ב־%: אי די בי רג' — 0.9; אי די בי ב' — 0.6; אי די בי א' — 0.4; אנגל רג' — 0.1; דיסקונט ב' — 0.6; פועלים ש' — 0.5; פועלים מ' — 0.7. לעומתן עלו ב־%: דיסקונט א' — 0.2; פועלים מב' — 11.6; כללי — 0.1. ההיצע ההתחלתי במניות ההסדר התקרב ל־2.4 מיליון ש"ח, בעוד שהביקוש ההתחלתי בהן הסתכם ב־500 אלף ש"ח.

תשואותיהן השנתיות המובילות נעו בין 11.26% (דיסקונט א') ל־11.92% (הפועלים ש'). הפועלים מ' — 11.91%.

במניות הבנקים המסחריים שמחוץ להסדר היתה מגמת שערים מעורבת. עלו ב־%: הספנות — 0.1; 11.7 — הבינלאומי — 1.8. לעומתן ירדו ב־%: כללי מ"ד 1 — 0.4; פי בי — 0.4.

במניות החופשיות בלטו ביותר העליות ב־%: סקאנריה — 134.7, טרומאסבסט 5 — „קונים בלבד" פעם שנייה ברציפות. לעומתן בלטו הירידות ב־%: א' גינדי 1 — 119.9, א' גינדי 5 — 11.6, ב־10% ירדה צור, ערובה — 0.1.

בפלילים

הנאשם השני ב„שוד המיליארד" הורשע בדין

יעקב צוקרל בן 21 מתל־אביב הורשע אתמול בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב בביצוע „שוד המיליארד" — מיליארד שקלים ישנים שהובאו בינואר 1986 כדי להפקידם בבנק המזרחי באוניברסיטת בר־אילן.

מתן גזר־הדין נדחה לסוף החודש.

בפרשה זו נתפסו והובאו לדין ארז וישניצקי וצוקרל. ארז הודה לפני כמה חודשים באשמה ונדון ל־7 שנות מאסר. לאחר שצורפו לתיק זה לפי בקשתו שני תיקים נוספים שהוגשו נגדו. ואילו צוקרל כפר באשמה, אך הורשע על־ידי השופט ארמונד לוי.

התובעת עו"ד רות פרידמן מפרקליטות מחוז תל־אביב העלתה ראיות נסיבתיות שונות, שלפיהן היה צוקרל שותף לארז וישניצקי למעשה השוד. ארז הופיע כעד הגנה, והעיד כי צוקרל חף מפשע ולא השתתף כלל בשוד.

השופט לוי דחה עדות זו, בציינו כי ארז היה „עד מפוקפק ביותר, שכל מטרתו לטהר את חברו צוקרל". השופט קיבל את גירסת התובעת והרשיע את הנאשם בשל הצטברות ראיות נסיבתיות בפרשה. (עתי"ם)

חשוד בירִיות לעבר מכונית „מסנדלים"

מאת אבי בניהו, כתב „על המשמר"

תושב תל־אביב בן 37, שמכוניתו ננעלה ב„סנדלי דנוור" חשוד בירִיות לעבר רכב ה„מסנדלים".

אתמול ב־9.30 בבוקר הגיע צוות של עיריית תל־אביב לרחוב יהושע בן־נון ונעל ב„סנדלי דנוור" רכב מסוג „דורג'" שחנה בניגוד לחוק לצד אבני שפה המסומנים באדום־לבן.

כשסיימו העובדים את נעילת הרכב הגיע למקום בעל ה„דורג'" ותבע מעובדי העירייה לשחרר את רכבו. כשסירבו העובדים לשחרר את הרכב סר האיש לחנותו הנמצאת בקרבת מקום וחזר כשהוא חמוש באקדח „ברטה" הנמצא אצלו כרשיון. הוא ירה 3 יריות מהאקדח ופגע בשלושת גלגלי הטרנזיט של העירייה. האיש נעצר לחקירה.

חשוד בנסיון לרצוח אשתו הסגיר עצמו

מאת אבי בניהו, כתב „על המשמר"

תושב אור־יהודה בן 41 נעצר אתמול כחשוד בנסיון לרצוח את אשתו.

האיש, המתגורר ברחוב סיני באור־יהודה, הגיע אתמול אחה"צ לרחוב קפלן 18, שם פגש את אשתו בת ה־31 ודקר אותה בצווארה. למקום הגיע אמבולנס שהגיש לה טיפול נמרץ והיא הובלה במצב קשה לבית־החולים תל־השומר.

כעבור זמן קצר התייצב הבעל בתחנת המשטרה המקומית והסגיר את עצמו. הוא הודה כי ניסה לרצוח את אשתו על רקע של סכסוך משפחתי בינידם.

האיש אושפז בעבר על רקע פסיכיאטרי.

לעמוס רובין

תנחומים על מות

האב

מערכת „על המשמר"

לדליה בן הרוש ומשפחתה

אתכם באבלכם במות

האב

המוסד החינוכי „שומריה" תלמידיו ועובדיו

לחברי קיבוץ חריש

איתכם באבלכם הכבד על מות

רויטל

בית גן־שמואל

לקיבוץ חריש

משתתפים בצערכם העמוק במותה של

רויטל

בית מעברות